

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: Felső szerkesztő:
VÉSEI JÓZSEF. BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Cunctator.

Budapest, november 24.

(v.) Mondogatják megint, hogy gróf Apponyi Albert valahára rászánta magát komolyan ama bizonyos lépésre. Tudniillik: a kilépésre. Hívei aggodalmas arccal adják tovább a rémhírt, mely azonban nem rémit meg senkit, legfeljebb magukat a híveket. Az emberek szkeptikusakká lettek ebben a tekintetben. Megismétlődik az Aesopus ősrégi meséje: addig híresztelgettek, hogy jön a farkas, amíg senki el nem hitte, amikor aztán igazán eljött. Az Apponyi-féle szecesszió farkasával is így fenyegetőznek idestova tíz hónap óta. Széll Kálmán és Khuen-Héderváry alatt, valahányszor lohadt az obstrukció, mindannyiszor megjelent a szemhatáron az Apponyi Albert kiválásának jövendölése, reményeket kelte az egyik táborban, aggodalmakat a másikban. De mennél többször ismétlődött a jóslat, annál kevesebben hittek benne. A végén már csak mosolyokat fakasztott; a leghiszékenyebb lelkek közt sem akadt már hívője. Az előre bejelentett, de soha be nem következő események sorsára jutott e szecesszió dolga; mire megérlelődött volna, elvált a hatása.

Most is iyefelét tapasztalhatni. Szállong a hír, de nem igen hederitene rája. Pedig ugyancsak szállong. Buzgón, csaknem tüntetve. A beavatottak nagy határozottsággal mondják, hogy ezuttal komoly a dolog, komolyabb, mint valaha. Nem fog ezuttal a nagy tétovázón semmiféle kapacitálás, eltökéltséget nem fogja többé — rekonsziderálni. Számolt lelkiismeretével, alaposan megmérlegelt mindent s az eredmény az, hogy menni fog. Mára várták a nagy eseményt. De virradatig még alszik egyet rája, hogy annál nyugodtabban tehesse

meg holnap. Vagy talán holnapután. Ekkora jelentőségű elhatározásoknál huszonnégy óra dehogyan számít. A döntés annál nagyobb súlyral esik a latba, mennél bizonyosabb, hogy alapos megfontolás előzte meg. Így szólnak a beavatottak és tekintetik sokat jelentően tapad a szabadelvű pártkör kapufélfájához, amelytől Apponyi ezuttal mulhatatlanul bucsuzkodni fog. Az ördögnek van kedve lesni, bevállik-e csakugyan az annyiszor ismétlődött jövendölés. Ha kilép Apponyi, nem azt fogjuk csodálni, hogy kilép, hanem azt, hogy csak most lép ki. Ha pedig most sem lép ki, azt sem fogjuk csodálni. Elámulni legfeljebb azon ámulnánk el, amit hívei e szándéka indítóokául jeleznek. Állítólag az erős kéz bejelentett akciói okoznak a nemes gróf kiválasztást: tudniillik a parallel-ülések terve és az exlexben való feloszlás. Azaz, hogy nem is e kettő együttvéve, hanem e két rendszabály közül az egyik csupán. Még pedig sajtóságosképpen az enyhébbik.

Ne tessék tréfára venni a dolgot, — a gróf Apponyi Albert lelkét csakugyan a parallel-ülések töltik meg csordultig keserűséggel. Az exlex-választás tekintetében megnyugtatták háborgó lelkiismeretét a környezet közjogásai. Volt idő nemrég, amikor Apponyi az exlexben való feloszlátást határozott alkotmány-szegésnek minősítette, s a küzdő ellenzék sorában szájrul-szájra járt akkor az ige, hogy Apponyi ilyen merénnyel szemben ülve maradna a házelnöki székesben s a feloszlátást törvénytelennek jelentené ki. Honnan eredt ez a reménykedés, nem tudjuk; de azt igenis tudjuk, hogy akkor az ellenzék sziklaszilárdul épített reá. A környezet közjogásai azóta más véleményre bírták Apponyi Albertet. Hír szerint a nemes gróf ma azt vallja, hogy az országgyűlést exlexben is

szabad feloszlítani, ha a kormány a választások elrendelhetése érdekében kérte az indemnitást, de az ellenzék ezt megtagadta. No, ez ugyan elég furcsa közjogi főfogás. Alkotmányunk a korona feloszlátási jogát határozottan és világosan korlátozza, kimondván jogszabályul, hogy a feloszlátásnak oly időben kell bekövetkeznie, hogy az új országgyűlés a jövő évi költségvetést az ugyanazon évi zárszámadást még kellő időben tárgyalhassa. Ebből félreérthetetlenül folyik, hogy még kevésbé szabad az országgyűlést olyan időben feloszlítani, amikor még az *ugyanazon évi* költségvetés és a *valalyi* zárszámadás sem volt elintéztető. A feloszlátási jog eme korlátozása fontos közjogi biztosíték, még pedig nem a kisebbség, hanem a nemzet számára. A feloszlátási jogot e garancia révén az alkotmány mintegy bezárta egy olyan közjogi páncélszekrénybe, amelynek kettős zárához az egyik kulcs a koronánál, a másik a nemzetenél van. S ha már most valaki azt mondja, amit Apponyi környezetének közjogásai mondanak, akkor az épp úgy fest, mintha valaki azt jelentené ki, hogy ami az én lédámban van, az enyém ugyan, de ha a magam jószántából nem adom ki neki, hát akkor erőszakkal fogja elvinni. Ilyen csinos közjogi formulával mentegetik az Apponyi táborának közjogásai már előre az ex-lexben való feloszlátást.

Hát ezt a reteteg nagyságu botránykövet ügyesen megkerülük; de aztán megböflölnak egy apró házzsabály-kavicsban. A parallel-ülések dolga lehet helyes vagy helytelen dolog, jogos vagy jogtalan dolog, hasznos vagy kárhöztes dolog. Ezt most ne kutassuk. A mi véleményünkkel tisztában van a közönség. Mi erőszakot látunk benne, melyet a házzsabály kifejezetten nem tilt ugyan, de mely ellen-

TÁRCA

Barátság.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Krúdy Gyula.

Még Homoródi gróf is tönkrement! Ez bizony nem olyan nagy dolog, hogy félre kellene venni a harangokat, nagyobb bajok is voltak már. Csak nálunk van az a furcsa állapot, hogy tolyton tönkrement atyáinkfiain sopánkoduunk. Más országban is vándorol a szegénység, gazdagság, — csak a kassai püspökség állandó. Miért éppen a kassai püspökség? Azért, mert aránylag nagyon szegény a többihez mérten. Olyan püspökség a kerek világon sincs, mint a nagyváradi, hogyne fájna hát utána azoknak a huncut demokráciának a foguk! A nagyváradi püspök nem demokrata, igaz, hogy a kassai se: de ugyan mit bántjátok azt a szegény püspököt, aki a mellényzsebében hordhatná egész esztendei jövedelmét.

Lám, még a püspökség se mindig zsiros falat. Azért fog a kassai püspök még akkor is komfortéblin járni, mikor a többiek lyukas csizmában bandukolnak a dolguk után, mert mindent elvesznek majd tőlük. S így Homoródi grófnak se tudott segíteni a szegény püspök, bármiképpen is szeretett volna. A birtokaik egymás mellett feküdtek. A grófság egy házszálynival se különbözött a püspökségtől. Még a fákat is úgy ültette a természet a Hernád tulsó partjára, mint az innesséren. Kővér ökrei voltak a grófnak, de a püspöknel se hanyagolták el a háziállatokat. Még a töröküzája se volt szebb a püspöknek, mint a grófnak. Azért is érthetetlen kissé ez a dolog, hogy a kassai püspök nem ment tönkre a gróffal együtt... Pedig talán még

azt se nagyon bánta volna az öreg püspök az ő régi, testi-lelki barátja kedvéért.

A két öreg urnak a barátsága már az iskola padjaiból datálódik. Csak a régi világban voltak ilyen barátok, akik így vigyáztak a barátság ibrikére. Soha le nem ejtették, soha el nem törtek... De hát mi már nem is igen értjük meg az ilyen dolgot. Valamikor, midőn még csak plébános volt a püspök, mindennap a gróf asztalánál ebédelt. Mikor pedig püspök lett belőle, akkor a gróf lett a püspök vendége. Csak egy maoskaugrás régi, odvas háza a püspök palotájától. Reggel, ha felébredt és félrevonta aljakáról a függőnyt, az első pillantása a püspök palotájára esett. A palota emeletéről ugyanakkor egy másik, jégszürke fő hajolt ki mosolygva az ablakon. Mosolygva néztek egy darabig egymásra, aztán úgy tettek, mintha napi teendőik után látnának, de titkon mindig néztek egymást.

— Janos kemény legény. Nem fog ám rajta egy könnyen az idő, — gondolta a püspök és mosolygott.

— Hála Istennek jó egészséggben van Miklós! — mormogta az öreg gróf — és minden reggel könnyű, boldog érzés fakadt a szívében, mikor a püspököt mosolyogni látta.

A jóbarátságban hasonlónak lett külsejük is, mint lelkük. A püspök valamivel ugyan kövérebb volt, hisz neki az állásából járt ez az állapot, viszont a gróf régmúdiás galambszürke, keskeny pantalonjában, szűk frakkjában magasabbnak látszott Miklós atyánál. Arcát a gróf is finoman beretvált, mint a római egyház szolgája, és nőlen maradt a barátja kedvéért. Egy asszony, akármilyen jó és művelt, soha sem nézi jó szemmel a barátságot, amelynek eleje a legénykorban kezdődik... Vajjon miért? Féltekenységből talán? A gróf legyintett kezével: hagyjuk az aszszonyokat! — az évek repültek és éppen úgy sür-

kült, mint barátja a püspök, midőn eszénként távesőven az ég csillagait vizsgálta, vagy korán reggel izgatottan nézte meg a laboratóriumában az azelőttvaló este otthagott vegyi folyadék határait... A püspöki palotából gyakran lélekszokadva sietett át a grófhöz a konok soványságu könyvtáros és izgatottan mondta el, hogy a párisi könyvkereskedő — a nagy Fraquin — a tudomány irodalom mifele ny gyümölcseit jelzi sürgönyben. A püspök és a gróf mosolygó izgatottsággal lesték a legujabb tudós könyveket és a konok soványságu könyvtáros, akinek szerzetesi öve alatt mindig hangosan kettyezett egy nagy rezóra, áhítatos arccal bontotta fel a sárga csomagot.

Igy elt-éledélt a gróf és a püspök hosszu esztendőkn... Nagy vágyak, szenvedélyek nem zavarták meg csöndes életüket. János gróf egyházi barátja nélkül talán mint ő: og parancsnokoló tábornok szolgálna a hadseregben, hisz az Uránus gyűrűiről vajmi keveset tudott, midőn azelőtt sok évvel megjelent a Szent Antal-plébánián, Szrengeon Miklós plébánosnál és őszinte bánattal borult a plébános széles mellére. A fiatal katonatisztnak csak a ruhája volt fényes, annál kötétebb, szomorubb volt a lelke. Valami vad későbbesség és öngyilkosság felé kergette, — az életnek egy sötét meredekjére tévedt — ahonnan a mélységbe akarta magát vetni. Ebben a keserves időben, midőn mindenkiel meghasonlott, felkereste ifjúkori barátját, a szent-antali plébánost. A szentéletű pap baráti keblére ölelte a tévelygőt és a gróf meg volt mentve. Soha többé nem ment vissza abba a ragyogó kontósti, vidámkedvű és zajos zenéjű életbe, ahol szívét halálra sebezte, és beköltözött az ócska, sötét nagypapi házába, hol ötven esztendő óta csupán az egerek laktak... De ez mind igen régen volt. Ma már nem emlékezik rá senki. Még az egykori plébános sem, aki évek mulva a püspöki palotába költözött s onnan továbbra is szerető gond-

kezik a házszabály szellemével. Am vélekedjék kiki tetszés szerint e rendszabályról, józan észszel senkisé meg állíthatni, hogy alkotmányos jelentőség és garanciális érték dolgában akárcsak meg is közelíti az exlexben való fölösztatás kérdését. Szó sincs róla, erőszak ez is, amaz is. De nem egyforma erőszak. A párhuzamos ülések ellen sikeresen védekezhetik az ellenzék: fokozott szívóssággal, ha győzi, erővel, vagy pedig ha megcsappant az ereje, az obstrukciónak technikaivá tételével. De az exlex-felösztatás ellen nincsen hathatós védekezés. Az keresztüljáról egy alkotmánybiztosítékon s helyrehozhatatlan kárt tesz az ország közjogi vértetében.

S nem furcsa-e hát mégis, hogy Apponyi a nagyobbik sérelemmel föltételesen meg tudna barátkozni s a kisebbik miatt készül a többségből való kilépésre? Ezen aztán már igazán el lehet csodálkozni. A volt nemzeti párt békéltetésének kelyhébe rengeteg sok fért bele. Belefért Chlopy, s nem csordult ki. Belefért ama híres nyolcadik programmpont módosítása, amely Apponyiék szerint jogföladást jelent, s a kehely mégsem csordult ki. Belefért aztán Tisza István ama nevezetes nyilatkozata, hogy a volt nemzeti párt bennmaradhat a többségben, de észbe ne jusson ám véteni a pártégyeség ellen, s a kehely ekkor sem csordult ki. Most egy szik'adarab és egy porszem készül egyszerre a kehelybe hullani. S ezek az urak azt mondják, hogy csak hulljon bele a szik'adarab, nem lesz semmi baj belőle, de ha beléje talál esni a porszem, akkor óhatatlanul bekövetkezik a kicsordulás. A fene látott ilyen furcsa kelyhet valaha e világon.

Csöndes obstrukció.

Budapest, november 24.

A folyosón kormánypárti képviselők méregették az obstrukció erejét. Volt olyan, aki nagyon is lebecsülte, de volt olyan is, aki még ma is ráncokba borult homlokkal gondol az obstrukció okozta károkról. Az utóbbi kategória aggodalmasodva utalt rá, hogy legbiztosabb mérték a külföld s lám, a külföld visszadobja papírjainkat.

Erre a megjegyzésre anekdotával felelt Rosenbergy Gyula.

— Szitányi Bernát édesapját, az öreg Ul-

mannt hivatalosan figyelmeztették a Bach-korszakban, hogy tartsa kordában a fiát, mert baja lesz belőle, ha a fiu tovább is lázít és izgat. Az öreg Ulmann meghallgatta a figyelmeztetést, aztán szaladt a börzse s eladta az összes érték-papírjait. Mikor megkérdezték, hogy mi ütött belé, az öreg ur azt felelte: „Az olyan államnak, mely az én Bernátomtól is fél, nem hitelezek!” Nos, a külföld is úgy volt eddigi kormányainkkal, hogy nem hitelezett az olyan állammal, mely még az ilyen obstrukcióval se bír.

Hát valami nagy respektust ez a mai obstrukció már nem is kelthet maga iránt. Mindig és mindig belekapaszkodik a jegyzőkönyvbe, ma már két névszerint való szavazással is olte az időt, ugynevezett argumentumokkal pedig *Buzáth* Ferenc és *Pozsgay* Miklós rukkoltak ki. Komolyabb jelentőséget a mai ülés a honvédelmi miniszter felszólalásával kapott. *Nyíry* Sándor még egyszer megpróbálkozott a kapacitációval s míg egyrészt kifejtette, hogy mért kellett visszafartani a kiszolgált katonákat, másrészt már eleve figyelmeztetett, hogy a hadügyi kormány január elsejével kénytelen lesz a póttartalékot behívni. Sorra vette a miniszter a komoly, sőt a kevéssé komoly panaszokat is, mindegyikre megfelelt, iparkodott az aggodalmakat eloszlatni, s megnyugtatólul már előre jelezte, hogy az új véderőtörvény benyújtásáig az ujonlétszám fölemelését nem fogja kérni. De bármennyire rajtavolt a miniszter, hogy megnyugtasson, az obstrukciós tábornak célt nem ért, sőt mikor a beszéd hevében keményebb szavakkal is megemlékezett az obstrukció rombolásairól, az ellenzék folytonos zajjal és közbeszólásokkal torolta meg rajta az erős kritikát. Annál zajosabb ovációval jutalmazta a többség a minisztert.

A honvédelmi miniszter beszéde rendjén nézeteltérés támadt *Münnich* Aurél és *Barta* Ödön között a véderőtörvény hatályának magyarazata tekintetében. Ez a nézeteltérés ismételen megszólaltatta az előadót is, *Barta* Ödönt is, a végin pedig beleszólt *Tisza* István miniszterelnök is.

Az ülés végére megint zajosabb jeleneteket vártak, mert híre járt, hogy az ellenzék a delegáció tagjainak választását nem engedí egykönnyen a holnapi ülés napirendjére tűzni. A szabad-élvárt is figyelmeztetést kapott, hogy maradjon végig az ülésben. Azt mesélték, hogy éjfélig együtt marad az ülés. De az egészről semmi sem lett s az ellenzék minden vita nélkül hozzájárult, hogy holnap a Ház megválaszssa az új al-

elnököt s a delegáció tagjait. Viharzani pedig majd csak akkor fog az ellenzék, ha a kormány előterjeszti a párhuzamos ülésekre vonatkozó indítványt. Talán pénteken, talán még később...

A képviselőház ülése november 24-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: *Ferczel* Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: gróf *Tisza* István és az egész kabinet.

Elnök: Az ülést megnyitom. Fölolvassák a múlt ülés jegyzőkönyvét. (Hite estik.)

Ugron Gábor: Tegnapi az ülés végén előterjesztetelt a Ház alelnökének lemondása és előterjesztetelt a miniszterelnöknek egy átirata, amelybe kapcsolva volt ó felszólalás egy leirata. Ezek a beadványok mind hivatalos beadványok képeznek az elnöknel. Sem a Ház ügyrendjével, sem a tanácskozás rendes voltával, még kevésbé a házszabályok valóságos és határozott rendelkezésével nem egyezik meg az hogy az elnökség előterjesztesen olyan beadványokat az ülésnek végén, vagy akár az ülésnek közepete, egyes szónokok beszéde közben, amely beadványok előterjesztésének idejét és helyét a házszabályok már meghatározták. Ezért kéri a Ház elnökét, hogy a 197. § szigorú megtartásáról gondoskodjék: amely irományok az irományok előterjesztése után érkeznek be, azok a következő ülésnek illető pontja alkalmával terjesztessenek elő. (Helyeslés bafelel)

Elnök: A Ház régi gyakorlatainak jellel az meg, hogy úgy beadványok, valamint bizottsági jelentések is nemcsak ha az ülés elején tételtek, hanem akár közvetlenül a szünet után, akár az ülés végén is. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon) Külföldön pedig történt ez oly miniszteri átiratoknál, amelyek ó felszólalásait tartalmazták, mert ezek mindenkor a beérkezés után azonnal a Ház tudomására hoztattak. (Ugy van! Ugy van! a jobbo dalon.)

Lukács László pénzügyminiszter: Beterjeszt egy törvényjavaslatot és annak indoklását az intézkedésekre vonatkozólag, amelyek a brüsszeli cukor konvencióba való belépésünk következtében váltak szükségessé.

Elnök: A törvényjavaslat ki fog nyomatni, szét fog osztatni és előzetes tárgyalás végett a pénzügyi és közgazdasági bizottsághoz utasítatik.

Áttérünk már most a napirend során azon indítvány fölötti határozatuzataira, amelyet tegnap *Kubik* Béla képviselő ur tett. Ó tudniuk azon indítványt tette, hogy a delegáció egybeírvására vonatkozó legfelsőbb királyi kezirat kinyomassék, szétosztassék és napirendre tűzessék, sromben azon elnöki javaslattal, hogy az hódoló tisztelettel tudomásul vétéssék. Minthogy erre a javaslatra husz képviselő névszerint szavazást kért a tegnapi napon és ugyancsak husz képviselő ur a szavazásnak a mai napra való átvételét kérte, tehát ennek értelmében fog a névszerinti szavazás megtétni.

Ugron Gábor: A kérdés föltételéhez kér szót. Az elnök, ahogy föltele a kérdést, annak olyan látzása volna, mint hogyha *Kubik* Béla által az az indítvány tétellett volna, hogy ó felszólalás leirata ne hódoló tisztelettel vétéssék tudomásul. Nem ezzel a pontjával áll szemben az elnöki előterjesztésnek *Kubik* Béla indítványa, hanem azon pontjával, amely arról szól, hogy majd annak idején fog a Ház náta-

— Elment, méltóságos uram... Senki se tudja, hogy hová ment...

A püspök, mintha valami régen érzett sejtelmé vált volna valóra, busan bölintott a fejével:

— Tehát mégis... Hiába vártam.

Egy pillanatil azon gondolkodott, hogy belép a házba, aztán esendesen megfordult és lehajtott fövel indult el a sötét estében. A vén asszony csudálkozva, kimeresztett szemmel bámult utána, az öreg püspök pedig ment a házak fala mellett. Elefántesont botja lopogott a fagyos köveken... Hová menjen, nol keresse meg el-tünt barátját? Az élet, amely rettenetes szekerével eddig távol görült el a két öreg ember mellett, most egyszerre országútján találta mind a kettőjüket. De amaz, szegény, immár ki sem térhet a vasszekér elől, amely jön, jön súlyos zörgéssel, hogy eltáposa. Vajjon hová ment buszasz nélkül az utolsó Homoródi gróf, midőn az élet kiüzte abból a hajlékból, hol egész életén át, az emberkerülő sötét hírében, magányában meghuzta magát?

A püspök lehajtott fövel ment a sötét utcákon. Prémés kabátja gallériáj felhajtottá, az esti járókelők bizonynyal nem sejtették, hogy a szent-életü öreg itt magányosan járál közöttük, hogy egy elveszett ember keressen a sötétségben.

Lépteit önkéntelenül a folyó felé irányította. Egy szük kis sikátoron, vezetett át utja. A sikátor közepén lámpás égett egy ablakban és az ablak mögül szilaj ének és zene hallzott. A hiányos függönyön át kifestett arcu leányok csoportját lehetett látni, míg egy sarokban a rossz zongoránál vak ember ült. A püspök egy pillanatil megállt az ablak alatt. Az úvegen végigfolyt a piszkos víz és a kódpárkón át belátott az alacsony szobába, hol az éjjeli bün lakott.

A püspök sóhajta ment tovább. Homályosan érezte, hogy ez az a sötét élet, ahová öreg barátja vetődni fog. A fiatalok emlékei ismét ideviszik őt vissza... Híz valamikor innen me-

elhagyta a házat és műszereit, könyveit visszahagyta...

A vagyoní romlás észrevételül érte utól. Soha sem töredőt semmivel és mondják, rossz emberek felhasználják tudatlanságát. Ebben a dologban még az öreg püspök sem segíthetett rajta, hisz *Miklós* főpóztornak is csak akkor volt pénze, ha székmarku titkárja adott neki. De a gróf nem is akarta igénybe venni öreg barátja szívességét és szinte szökyve, titokban tünt el, midőn könyvei közt a végrehajtó turkálni kezdett. Havas, sötét téli este volt és *Miklós* püspök türelmetlenül járálál a könyvtárszobában, hol ezen az estén barátját várta. A friss tea aranyos kánnában párologt az asztalon és a bőrkötésű nagy könyvek, amelyeknek végigolvasására három könyvtáros élete is kevés volna, komolyan néztek polcaikról a fehérfejú főpapra. A magas ablakot jégvirágok borították és a jégvirágokon át szomorú fényleny pislogtak a palota előtti térségen a lámpások és didergő fák nyújtogatták sovány karjukat. A térség tulsó oldalán sötétlen lapult a havas földre az ócska Homoródi-ház, ahová máskor oly megnyugodva, mosolyogva tapadt a püspök tekintete. A szomszéd szobába félig behajtott ajtaján át behallatszott a könyvtáros rözorájának hangos ketyegése, míg a sovány szerzetes írásai fölé hajolt... A püspök esendesen behuzta a fehér ajtót és a faliszekrényből elővette prémés kabátját, a sapkát fejére huzta és elefántesont botját óvatosan emelve kezében, kilépett a folyosóra.

Az öreg kapus tiszteletteljesen emelte meg emeletes süvegét és a püspök a következő percben keresztülhaladt a téren a didergő fák között...

A hó ropogott a eszímája alatt és a Homoródi-ház sötét kapuján megröggette a régimódi kalapácsot. A téli estében szomoruan hangzott a tompa hang, de odabévíről csak sokára felelt valaki a kopogtatásra. A gróf öreg gazdasszonya nyitott kaput és sirva esékolta meg a püspök kezét:

dal vigyázott öreg barátjára. A gróf egy másik világban élt, ahová *Miklós* atya vezette, és hogy onnan egy percig se távolodjon el, volt a püspök legfőbb gondja. Az ócska Homoródi-ház sötét kapuszárnyaival eltakarta a bánatos fiatalembert és az asztronómiát, valamint a kémiait nem azért szerette-e szenvedélyesen az egyház szökeje, hogy barátját megvigasztalja vele? A vén Homoródi-házban, ha a titokzatos műszerek és a tudós könyvek egyszer, egy éjfélen megszólaltak volna, bizonyára halkán nevetne beszéléne az öreg jószívű püspökről, aki plébanaszkorában egy kis diák szerénységével vetette magát a tudományokra, nem is annyira a maga, mint inkább a barátja kedvéért. Szent Antal-plébánia papja az Uránus gyűrűről éppen annyit tudott, mint ama sarkantyupengéző főhadnagy *Nagylelki* Fülöp württembergi herceg lovasezredében. De valahogy csak meg kellett menteni a gróft, hogy a sötét kapuk bezárlhassanak a boldogtalan mögött és a távoli csillagvilágokról az érzékeny lenéséken át béke, csönd és nyugalom költözött egy szegény szivbe. A konok soványságu könyvtáros öve mellett a nagy részóra azért ketyegett szorgalmatosan és az öreg püspök ezért olvasta gyakran még késő éjfélen is a párisi obszervatórium „Csillagászati tudósításait” s másnap mosolyogva csapott az öreg gróf vállára:

— Kedves *Jánosom!* Ajánlom figyelmedbe holnaputánra a Merkur bolygót, amely szokatlan közelségbe jön földünkhez.

János gróf hálásan mormogta:

— Kösönöm, kedves *Miklósom*, majd tudósítalak obszerválásomról...

S midőn elváltak, szerető mosolygással néztek vissza-vissza, egymásra...

De a sötét kapuk a Homoródi-házon egyszer mégis kitérültek, a griff-madár a kapu felett kiejtette karmai közül a kardot és a Homoródiak ősi címere helyett vastag fekete betűk terpeszkedve hirdették egy kereskedő firmáját, aki rak-tárát idehelyezte, midőn az öreg gróf egy napon

rozni ennek napirendre tűzése iránt. (Folytonos zaj és mozgás a jobboldalon)

Elnök: Ha el nem fogadtatnék Kubik háziasztó indítványa, következnek az elnöki indítvány fölötti szavazás, természetesen egyszerű szavazással. Felteszi tehát a kérdést: Elfogadják-e a Ház Kubik Béla indítványát? A névszerinti szavazást elrendeli. A szavazás „E” betűvel kezdődik. A szavazás előtt az ülést öt percre felfüggeszti.

Szünet után.

(A szavazások.)

Elnök: A szavazást elrendelem. (A szavazás megtörténik.)

A névszerinti szavazás eredménye a következő: igennel szavazott 36, nemmel szavazott 140, e szerint a Ház többsége elvetette Kubik Béla képviselő ur indítványát.

Következik a határozat az én javaslatom felett, amely javaslat úgy szól, hogy a Ház hódoló tisztelettel vegye tudomásul az egybehívó legelső kiírási kéziratot. Felteszem a kérdést: elfogadják-e a Ház az elnök előterjesztését? (Igen!) Kimondom, hogy a Ház a legelsőbb kéziratot hódoló tisztelettel tudomásul vette.

Most következnek a névszerinti szavazás Holló Lajos képviselő indítványa felett, amely szerint a delegációba a képviselőház 50, a főrendiház 10 tagot választ. A szavazás R betűvel kezdődik.

Szavazás előtt az ülést öt percre felfüggesztem.

Szünet után:

Elnök: Az ülést újra megnyitom. Következik a szavazás. (A szavazás megtörténik.) Az ülést újból felfüggesztem öt percre.

Szünet után:

Elnök: A szavazás eredménye a következő: igennel szavazott 10, nemmel szavazott 120, e szerint 110 szótöbbséggel Holló Lajos képviselő ur indítványát a Ház elvetette.

Atérünk már most a napirend szerint az üljönjavaslat folytatásos tárgyalására.

(Az üljönjavaslat.)

Nyiry Sándor honvédelmi miniszter: Miután már közel két hete, hogy a napirenden lévő törvényjavaslat általános vitája tart, mulasztást követnek el, ha rá nem mutatnék még egyszer annak óriási hátrányaira, hogyha ezen törvényjavaslat még huzamosabb ideig meg nem szavatolná. A vita folyamán különben konkrét kérdések is intézettek hozzá és oly ellenvetések tételek a törvényjavaslat szorosan összefüggő tárgyra vonatkozólag, melyekből kifolyólag a t. Ház határozatára esetleg befojtás gyakorolnánk és így ezen ellenvetéseknek tarthatatlanságát és téves voltát bizonyítani egyenesen kőtelességem vált. (Halljuk! Halljuk!) Az első kérdés a tényleges szolgálatban lévő és visszatartott legénység hazabocsátására vonatkozó, és Polónyi Géza tisztelt képviselő ur e hó 14-én tett napirendi indítványára vonatkozó felszólalásában hozta szóba azzal, hogy még katonai szempontból is nyilvánvaló abszurdum, hogy ezen legénységet hazra nem bocsátják. (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőoldalon. Zaj.) Méltóztassanak az ellenindokokat is meghallgatni. (Helyeslés jobboldal. Halljuk!) Gabányi t. képviselő ur pedig ugyanezen ügyben felszólalt, hogy őszintén mondom meg azokat az okokat, amelyek ezen legénység visszatartására vezetnek. Erre több igen fontos indok van.

nekült hozzá, midőn egy rossz leány szívét, mely jó volt és nemes, megtalálta és szőke haját babonás csomókba kötve huzni-huzni kezdte magához a fiatal gróft. . . Ahogy a rossz nők büvölni szoktak. Hányadik büvölés volt ez már e földön? . . . De a püspök akkor erősebb volt és a büvölés ereje megtörtött.

A folyó felől hideg szél fujt. Ott futott a havas ár sótéren, susterogva a partok között. A püspök rámeredt a folyóra. Oly félelmetesnek, zordonnak találta ezt a magános helyet, hogy sietve akart visszafordulni, mikor a sótériben valakit közeledően látott a folyó felől. Valahol messze a sétatéren égett egy lámpás, mint valami magános ör. ki a parti éjszakára vigyáz; annak a fényugara idáig vetődött és a püspök megismerte a közeledőben jános gróft. Kalap nélkül, nyitott kabáttal, lehorgasztott fevel jött a havon és gyér hajszálait a szél felborzolta. A püspök végtelen fájdalommal kiáltott rá:

— János... kedves Jánosom, így vigyázol te a Merkur bolygóra?

Az elveszett ember megriadva emelte fel a fejét. Öreg arcán hirtelen forró könnyek omlottak végig és kitért karral közeledett a püspök felé:

— Barátom, az isten küldött ide . . .

A püspök keblére ölelte az öreg gróft és közben öregezen dohogott:

— Ej, János, János, így csalsz te meg engem . . .

— Elvesztem újra s eszembe jutott ez a hely, hol fiatalokomban egyszer álltam a folyó felett — mormogta az öreg ember. — Itt álltam, míg az ének a fülemben csengett, a bűn éneke és lassan a szentantali plébánia felé mentem, ahol téged felállaltak.

A püspök halkán körkolta öreg barátját, míg kézen fogva vezette a sótériben:

— Es most nem jutott eszedbe, hogy estére térra vártalak . . . Nem jutott-e eszedbe?

A jelenlegi békeletszám ugyanis a legszükségesebb mértékre van szorítva. Ez éppen elég arra hogy a beszolgáltat, a helyőrségi szolgálat és az őrszolgálat akadály nélkül ellátassék. Ha az eddigi békeletszám sok lett volna, vagy nem felelt volna meg, évek hosszú során át bizonyára nem is szavatolt volna meg. (Felkiáltások a szélsőoldalon: Többet is megszavazták volna! Mindent megszavaznak!) Az említett szolgálat egy évi folyamán hiánya mellett huzamos ideig és bizonytalan időn át abszolte keresztül nem vehető. A gyalogságnál éppenséggel nem; a lovasságnál pedig hozzájárul ehhez a gondoskodás a lovakkal, a lovak ápolása és foglalkoztatása. S e tekintetben Eitner Zsigmond képviselőnk azt a szemrehányását, hogy a lovat többre becsüljük, mint az embereket, komolyan nem vehetm. Azt hiszem, senki nem fog minket ilyen barbároknak tartani. (Mozgás a bal- és szélsőoldalon) De hát világos, hogy ahol lovakat kell tartani, ott lóápolóknak is kell lenni. Ha már most a lovasságnál a legénységnek egyharmadrésze hazaküldött, a legnagyobb zavarba jutnák a lovak egyharmadrészeinek ápolására vonatkozólag, eltekintve attól, hogy a lovasság harcokképesége ezáltal tetemesen csökkenne. Mert mit csinálunk a lovakkal? Nem küldhetjük ki a legelőre, el nem bocsátathatjuk, sem az ezredeket fel nem osztalhatjuk. Tehát nem marad egyéb hátra, mint a legénységet bent tartani. Azonkívül egyéb okok is vannak, melyek a csapatok és intézetek beletétele vonatkozásban. Itt vannak a kórházak, a rubatárak stb.

Egy másik, igen fontos ok a harcerszű továbbképzés és a harcra való alkalmatlanság tükrözésének folytatása. En bár Polónyi Géza t. képviselő urnak igaz van, midőn azt mondja, hogy októberben és novemberben rendszeren az új- és régi katonák, de mindjárt hozzateszem, hogy nem kizárólag az, hanem ezenkívül az idősebb éviólyamok továbbképzése is ezzel egyidejűleg történik, amely nemcsak a békeidőre, hanem a tábori szolgálat észlelése részleteire, az addigi kiképzés tökéletesítésére és megszilárdítására is kiterjed. És még abban az esetben is, ha Gabányi t. képviselő urnak az ő szokott humorával előadott azon bölcs tanácsát, hogy az őrségek létszáma megszaporíttassék, elfogadhatnók, ami pedig kijelölésben nem helyezhető, mert a katonai szakközégek ezeket a szükség szerinti állapotokká meg és fel kell tenni róluk, hogy ezek is értenek valamit hozzá, még akkor sem lehetne a harmadik, illetve a honvédségnek a második éviólyamot szabadságnál, mert ezáltal a létszám oly csökkentésre volna le, hogy ezzel a továbbképzés, különösen pedig a tábori szolgálat számos ágazatát bemutatni és gyakorolni merő lehetetlenség volna és így a kiképzés csökken maradna.

Mielőtt rátérnék az üljönök megszavazásának sürgetősege tekintetében legnyomatékosabban argumentumra, legyen szabad néhány szerény szóval megemlékeznem arról a hosszas, meddő és az ország érdeke szempontjából áldatlan küzdelemlről, amely a t. Házban folyik. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Ellenmondás a bal- és szélsőoldalon.)

Kubik Béla: Tessék bebizonyítani!

Fáy István: Tessék áldásossá tenni, tessék megszavazni a nemzeti nyelvet.

Nyiry Sándor honvédelmi miniszter: Éppen ez a szándékom, hogy tölem telhetőleg bebizonyítsam. Kétséget nem szenved, hogy e küzdelem kultúr-része a hazafiság.

Kubik Béla: Hát a magyar nyelv kérdése mi?

Balogi Géza: Elisméri!

Rosenberg Gyula: Ez sem tetszik.

Nyiry Sándor: Kétséget nem szenved, hogy e Házban, ahol — legalább jól kell tenni — az ország intelligenciájának színe-java foglal helyet. alárendelt érdek, mint magánérdek, pártérvék, hatalmi vágy, vagy személyes húság nem befolyásolhatja az egyes tagokat illető fontos kérdések megoldásánál. A küllönbség itt csak az, hogy míg a t. udal a hazaszeretet által fanatizált, (Mozgás a baloldalon.) hogy úgy mondom, a hazafiság mámorában azt hirdeti, hogy népszűtlés árán is el akarja érni a kitűzött célt, (Za os ellenmondás a bal- és szélsőoldalon) a szenvedélytől elragadtatva, az eddigi sikereitől felbuzdulva inkább kész saját hazáját a legáltalános és legnyomatékosabban szenvedésekké kitenni. . . (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Ellenmondás a bal- és szélsőoldalon.) és a szenvedélytől elvakítva, a nemzet egész életörzésait elereszti. . . (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Mozgás a szélsőoldalon.) az állam gépezetét megállítja. (Zaj. Elnök csegett.) Az ország alkotmányát és a parlamentárismust egyenesen kockáztatja. . . (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Ellenmondás a bal- és szélsőoldalon.)

Fáy István: Ezt már Tisza István sugta a miniszter urnak! (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Nyiry Sándor: . . . addig a kormány és az azt támogató párt számít a hazafiság nemes forrásából merítve, higgadt meglátással és a szenvedélytől el nem vakítva, nem akarja, hogy ez az ország épszerűtüljön, hogy a t. ellenzék az ő rombolását tovább folytassa. . . (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zajos ellenmondás a bal- és szélsőoldalon.) . . . hanem azt akarja, hogy ez a hazra nagy és hatalmas legyen. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Felkiáltások a szélsőoldalon: Magyar legyen!) Tehát csak oly célokat tűz ki, melyek elérhetőek és amelyek a hazának felvirágzását és boldogulását biztosítják. (Helyeslés a jobboldalon. Mozgás és zaj a szélsőoldalon.) Nem álmódzó idealistákra van most szükség az országunk, hanem céltudatos munkásokra, (Élénk helyeslés a jobboldalon) kik az eddigi óriási mulasztásokat pótolják az ország szeréret a kátyvölből kiemeve, a haladás útjára viszik. (Helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőoldalon.) Ma már változott a helyzet, hiszen kétségtelen jelei mutatkoznak annak hogy az ország nem kíván ezen áldatlan harc folytatását, hanem kívánja a munkát. (Igaz! Ugy van! jobboldal.)

Kubik Béla: A szabadelvűpártok nem nyilatkoztak még ellenkezőleg?

Nyiry Sándor: A kormány becsületes és őszinte

törekvése a nézeteket megváltoztatta. (Ellenmondás a szélsőoldalon.)

Kubik Béla: Kérem hivatkozni az adatokra. (Zaj) **Elnök** (csegett): Azt hiszem, t. képviselő urak, hogy a méltányosság legparányibb érzése is azt kívánja, hogy ha a miniszter ur felszólal és okait kifejti, akkor a képviselő urak türelmessel meghallgassák akkor, mikor a tulajdáról órákon át ellenmondás nélkül hallgatnak az urakat. (Helyeslés.)

Nyiry Sándor: Éppen ezt akarom bizonyítani első sorban azzal, hogy magának a t. ellenzéknek a soraiiban is megváltoztak némileg a nézetek, a lovaros pedig impozáns módon nyilatkozott meg. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon!) Mindez azt bizonyítja hogy az ország közvéleménye önkön fordul. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Felkiáltások a szélsőoldalon: Majd meglátjuk!)

Posztag Miklós: A miniszter ur nem volt itt, mikor a deputációk lenn voltak.

Nyiry Sándor: En nem voltam itt, de figyelemmel kísértem a dolgokat s éppen azért mondtam, hogy most változott meg az ország nézete. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Hiszen érthető volna ez elszánt harc akkor, hogyha a baza szabadságát és az alkotmányt tényleg veszedelem fenyegetné. (Felkiáltások balról: A nyelvet fenyegeti!) Akkor lehetne beszélni rablinoesnek szettőreséről, akkor lehetne összehasonlítani tenni az ellenzék küzdelem és a waterlooi francia gárda hősiessé elszántasága vagy a termopilei hőskök közt. (Élénk helyeslés jobbról.) Ámde mindezek a veszedelmek az országot a legtalvóbból sem fenyegetik.

Ezzel szemben a végletekig menni legalább is nagyon tulzot álláspont és emlékeztet arra az anyára, ki csupa szeretetből gyermekét agyoncsokolja, vagy arra a szerelmes párra, ki egymásé nem lehetven, öngyilkosságot követ el, hogy legalább a háibán egyesüljön. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Taps a szélsőoldalon.) Az üljönök meg nem szavazása egyenesen az ország biztonságát veszélyezteti. (Ugy van! Ugy van! jobbról. Zaj a szélsőoldalon.) Ezt a következőkben lesznek bátor bebizonyítani. (Halljuk! Halljuk!)

Kubik Béla: A szoldateszkától kell megmenteni az országot. (Nagy zaj jobbról.)

Nyiry Sándor: Ámde az ország biztonságáról és az üljönök megszavazásáról van szó, akkor nagyon távol állunk a szoldateszkától. Ez nem a militarizmus tulntelgése.

Posztag Miklós: Hát micsoda? (Zaj és derültég a jobboldalon.)

Nyiry Sándor: . . . amit olyan szívesen és olyan melegen felszólított az urak karolni, az egyszerűen az ország legegyszerűbb követelménye a biztonság szempontjából. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.) Ha eltekintünk az eddig mondottaktól, méltóztatssék belátni, hogy milyen káros visszahatása volna annak a véderő hadi készültésére és hadi használhatóságára nézve, ha az üljönök elmaradása és egy egész éviólyamnak egyidejűleg való hazabocsátása következtében a katonai foglalkozás és kiképzés bizonytalan volna és hosszabb időn át szünetelni volna kénytelen. És ez a szünetelés okvetlenül beállana, mert hiszen ha egy éviólyamot hazabocsátunk a visszamaradt két éviólyam — amint már bátor voltam megjegyezni — teljesen képtelen a kiképzésre, mert a beszolgáltatás abszorbeálnák. A véderőilyen helyzetnek huzamosabb ideig kitenni egyszerűen az ország biztonsága szempontjából nem szabad. Különbén a mostalka moztott rendszabály, hogy a harmadik éviólyam, illetve a honvédségnél a második éviólyam visszatartják, nem új, hiszen az évek hosszú során át már alkalmazásban volt és pedig a megszűllott tartományoknak az üljönök kiképzés tartamára, vagy annak legalább bizonyos stádiumig való előhaladására a harmadéves legénységet a nagyobb hadikészültés szempontjából eddig is visszatartottuk, a honvédségnél pedig a póttartalékok kiképzésének tartamára a másodéves altisztek is visszatartottak és mindez történt az 1889. évi VI. törvényeik 3. §-ának alapján, amelynek alkalmazása iránt eddig semmi kételem sem állott fenn.

A másik kérdés, amely ezzel kapcsolatos, báró Kaas Ivor t. képviselő ur által felidaltatja. Ezen kérdés vonatkozik azon befojtásokra, amelyek a rendez üljönözás elmaradása folytán a véderő harcokképeségére nézve bekövetkeznének. Az 1889. VI. törvényeikk megalkotásánál a magyar törvényhozás ezen törvény keretében megállapította s későbbi törvények által pedig fenntartotta a hadsereg és a honvédség üljönözötökát, még pedig oly mérvben, hogy az állam biztonságának ientartására szükséges hogy egy bizonyos hadilétszám biztosíttassék. Ezen hadilétszám áll a törvények értelmében a közös hadseregnél tíz kontingensből, a honvédségnél pedig tizenkét kontingensből még pedig olyormán, hogy a kiképzés tavaszig be van levezve, ezek a kontingensek tehát a tavaszi hónapoktól az év végéig a tábori hadsereg számára harcokész állapotban rendelkezésre állanak. A legújabbik éviólyam, az üljönök pedig októbertől kezdve tavaszig a katonai szolgálat minden ágazatában, a lövészetben is úgy képezetnek ki, hogy a tavaszi hónapokban már beállíthatóknak és számításba vétethetnek a tábori hadsereg számára. Ezzel szemben a mai állapot a következő: Még abban az esetben is, ha a t. Ház az 1903-iki üljönözötököt nyomban meg is szavatná, az üljönök január vége előtt be nem vonulhatnák, tehát kiképzésük a szokott rendbe időre be nem fejezhető és a kiképzés annál tovább elődátatik, minél később fogja a t. Ház az üljönözötököt megszavazni. Ezzel kapcsolatosan az év végére a tartalék legidősebb éviólyama elbocsátatik a hadsereg kötelékéből. Most fennáll az az eset, hogy a hadsereg hadilétszáma nem a törvényben biztosított 10, illetve 12 éviólyamok kontingensből áll, hanem egy egész kontingenssel kevesebből. Nem használható el a t. Ház becses figyelmét ezen kiváló fontosságu momentumra felhívni. Méltóztatssanak ezt bölcsen belátni, mert ha

bár most élvezzük a béke áldásait, ki biztosít bennünket arról, hogy a közel, vagy a távol jövőben ugyanígy fog állani a dolog? És ki vállal felelősséget azért, hogy ezen eset beálltával az év végén oly helyzet ne következék be, amikor 66.000 katonánk meg harcolhatna a hazáért és a királyért? (Élénk helyeslés a jobboldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Őt lesznek azok mind!) Őt lesznek, de nem lesznek haroképések, nem lesznek használhatók, mert nincsenek kiképezve. (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon és felkiáltások: 48-ban is használhatóak voltak! Élénk cseppet.) Ismétlem tehát, t. képviselőhöz, hogy az unjonctálék meg nem szavazása esetén az ország biztonságára veszélyeztetve van. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon. Élünk többször cseppet.) mert nem lenne helyes eljárás az unjonctálék csak akkor gondolni, hogyha a béke már veszélyeztetve van, előre kell arról gondoskodni és ebben a tekintetben nem oszthatom Rakovszky István t. képviselő ur azon nézetében, hogy az unjonctálék szavazását attól tegyük függővé, vajjon a béke veszélyeztetve van-e, vagy nincs. A hadsereg minden pillanatban kell hogy haroképes állapotban legyen. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) ha pedig abban nincsen, akkor hivatását teljesen elvesztette. Ez indokolja a unjonctálék megszavazásának sürgősségét. Ez indokolja azt, hogy még az indennitas előtt kell ezt az unjonctálékot kényszeríteni.

Ugron Gábor: Tessék elküldeni Beck urat, hogy ne szerkeszthessen chlopi parancsokat. (Folytonos zaj.)

Nyíry Sándor: Ilyen körülmények között, t. képviselőhöz. én nem képzelhetek olyan magyar embert, aki 66 000 katonát kiterne annak az eshetőségnek, hogy ha kell, azon harokban, mely a hazáért és a királyért folvik, ne vehetne részt, ne vehessen részt legalább haroképes állapotban. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Folytonos zaj és közbeszólások a szélsőbaloldalon.)

Elnök: (Csenget.) Kérem a képviselő urakat, ne méltóztassanak közben beszédeket tartani. reá kerül erre is a sor, cseppet kérek. (Halljuk! Halljuk!)

Nyíry Sándor: Azért kell a t. Házat kérnem, hogy a napirenden levő törvényjavaslatot minél sürgősebben megszavazza, mert kötelességem tartom előre is jelezni, hogy bár a legnagyobb sajnálattal, de tekintettel az előadott fontos körülményekre. tekintettel az állam biztonságára és tekintettel a hadsereg haroképeségére és a kiképzetésre, kénytelen volnánk... (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: No?) a legminimálisabb mérvig, amelyet egyrészt az állam biztonságára követel s amelyet másrészt a katonai szolgáltra való kiképzés minimális követelménye határoz meg, az 1888: XVIII. t. c. alapján az így keletkezett házargokot póttartalékosokkal betölteni. (Helyeslés jobboldal. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Tessék!) Igen melegen kérem a t. képviselő urakat, kíméljék meg a hadügyi kormányt ettől a rendszábról. Kíméljék meg a póttartalékosoknál ezreit ettől a terhes szolgálattól. (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldal.) Babó képviselő urnak a vita folyamán tett azon megjegyzésére, hogy hibát követett el a kormány, amidőn az 1903-iki unjonctálékjavaslatot az egyidejűleg be nem terjesztette az 1904-iki évre szóló törvényjavaslatot is és ezzel kapcsolatosan ki nem jelentette, hogy mindaddig létszámemlést nem tervez, amíg az új védőtörvény megszavazva nincs, és a t. ellenlék általános helyeslése közepette tett azon kijelentésére, hogy ez egy bizonyos közélettel jelentette volna és a kibontakozás módját elősegítette volna, én szíves örömet kijelentem, hogy a kormány hajlandó az 1904. évi unjonctálékjavaslatot minden létszámemlést nélkül a mostani létszámmal legelővőbb idő alatt beterjeszteni: a létszámemlést pedig tőgőben tartja az új védőtörvény letargyalásáig, abban az esetben, ha a t. ellenlék garanciat nyújt az iránt, hogy ezek a törvényjavaslatok meg fognak szavaztatni, vagy legalább nem fogja azok megszavazását megakadályozni. (Helyeslés jobboldal és a középén.)

Ugron Gábor: Magyarul kommandirozzanak, akkor rögtön! Német kommandóra vigyenek németet!
Pap Zoltán: Magyar hadseregnek van unjone, osztrák hadseregnek nem lesz unjone. (Zaj.)

Nyíry Sándor: A vita folyamán tett azon kijelentésemre, hogy a kormány katonai programja az összes arra befolyást gyakorló tényezőkhözjárulását bírja, Okolicsányi t. képviselő ur kívánatosnak mondta, hogy nyilatkozzam a felől, hogy melyek ezek a befolyást gyakorló tényezők. Erre vonatkozólag van szerencsém kijelenteni, hogy ezen tényezők alatt természetesen csak a király ő felségét és a közös hadügyminisztert értem, akiken kívül, a törvényhozástól eltekintve, abszolte senki befolyást nem gyakorolt és nem is gyakorolhat. Ebbe beleszólása másnak nincs. (Felkiáltások: Hát Koerber és Beck!)

Rakovszky t. képviselő urnak azon megjegyzésére, hogy a jelenlegi unjonctálék burkolt létszámemlést tartalmaz, amennyiben az eddigi létszám 43.889 volt, a mostani pedig 44.076, tehát 187-tel több, bátor vagyok kijelenteni, hogy ez a különbség az 1900-iki népszámlálás alapján lett megállapítva.

Rakovszky István: A régi kules alapján.
Nyíry Sándor: A népszámlálás alapján, amely csak az idén lett kihirdetve, úgy hogy csak most lehetett szamba venni. Már pedig a védőtörvényről szólvó 1889. évi VI. törvények 14. szakasza egyenesen kötelességé teszi a kormányban, hogy az unjonctálékot a népesség számarányában és pedig mindenkor a legutóbbi népszámlálás alapján vegye fel.

Barta Ödön: De ez a törvény lejárt már.
Kubik Béla: Lejárt a törvény.

Münich Aurél: Ez nem áll! Csak a számarány nincs megállapítva! (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Nyíry Sándor: Addig, amíg az új védőtörvény nincs meg, a régi törvény alapján kell eljárunk.

Kubik Béla: Hiszen lejárt! Fogalma sincsen a dologról az előadó urnak sem. (Nagy zaj és ellentmondás a jobboldalon. Élünk cseppet.)

Nyíry Sándor honvédelmiügyi miniszter: A vita folyamán a t. tudóval több helyéről a hadsereg szellemét méltánytalan és igazságtalan módon megítáladták. Hogy milyen szellemet követel a legelsőbb hadud, azt bátor leszek a szolgálati szabályzatból, amely a t. képviselő urak szerint is igen helyesen a véderő bibliája, a következő passzuszt felolvasni: (Olvassa.) 4. pont. Szeretett uralkodója és hazája iránt engedelmesség, hűség és alhatatosság, hivatásbeli kötelemnek teljesítésében ünnemtagadás és vitéség azok az erények, amelyeket a harcos nem melózhat és amelyeknek lelkes gyakorlása a katonának különösen diszére válik. 5. pont. A katonának mindig készen kell lenni, hogy királyáért és hazájáért életét és vérért áldozza.

Rigó Ferenc: Ezt a front előtt mondja el. kérem. (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon. Élünk cseppet.)

Balla Géza: Nyíry elmondta a front előtt is!
Nyíry Sándor honvédelmiügyi miniszter: Akarhányszor elmondta! Komoly és világos pillanatban ebből mindenestre lekesedést fog meríteni a hadsereg. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Pozsgay Miklós: Hogyan mondják ezt nekik, magyarul?

Nyíry Sándor honvédelmi miniszter: A legénység kiképzési nyelvén, tehát természetesen magyar nyelven történik, de másképp nem is történhetik, különben meg nem érték. (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon. Élünk ismételt cseppet.)

Munkács Simon: Az ohiának is magyarul mondják? (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

Nyíry Sándor: Méltóztassék tehát ezen szövegből megjegyződni, hogy a hadsereg nem idegen szellemen neveltek, hanem igenis tanítják a katonákat az egyéb kötelemek mellett hazaszeretetre hűségre is, mert fölismerik ennek örösi fontosságát. Ami pedig a Nessi Pál képviselő ur által fölhozott különbség iránti, a haroképeség és a győzelmi képesség közt, hát késtelenül nagy értéke van annak, hogy a tiszték a legénységgel magyarul tudjanak beszélni. Ezt mindig elismertük és erre vonatkozó a szabályzatnak azon passzusa, amely egyenesen megköveteli a magyar nyelv megtanulását és bizonyos idő múlva az előéletéből kikeresztíti azt a tisztet ki ennek meg nem felel. (Egy hang a szélsőbaloldalon: Még a honvédségben is vannak akik nem tudnak magyarul!) De különben a kormány katonai programjának éppen az egyik legfontosabb pontja, hogy az eddigi bajokot orvosoljuk. (Igaz! Ugy van! jobboldal.) Orvosoljunk pedig azáltal, hogy a magyar honos tisztetk visszahelyezük a magyar csapatokhoz, hogy a tisztkézből-ítézeteket fejlesszük, hogy a magyar nyelvet nemcsak mint nyelvet tanítsuk, hanem, hogy a növendékek tudomására és katonai magyarnyelvi kiképzésben részesüljenek, olyan, még nem egészen megállapított, de rövid idő múlva teljesen megállapítandó formában, hogy nemcsak mellékes tantárgyak, hanem fontos lényeges tantárgyak legyenek magyar nyelven tanulandók. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Az lesz az intézetek egyenesen kitűzött célja, hogy ott mindenki a magyar nyelvet teljes mérvben elsajátítsa.

Eltner Zsigmond: Miért nem mondta ezt a miniszterelnök ur?

Nyíry Sándor: Ugyanazt mondta. Világos tehát, hogy a magyar elem ezen program keresztülvitele után sokkal nagyobb arányban is fog a hadseregben érvényesülni, mint eddig. Végül legyen szabad még (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) az itt e Házban a t. tu oldali képviselő urak által oly nagy előszertetelt felkarolt és tárgyalat ugynevezett tulkapasoktól, szabályellenességekről, amelyek a hadseregben előfordulnak, egy pár szót szólni. (Halljuk! Halljuk!) Minden testületben, a közeletnek minden ágazatában, természetesen, hogy kibágások, visszaélések előfordulnak. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Egy hang a baloldalon: A katonaságnál is!) Hát így a katonaságnál is, de azt merem állítani, hogy a katonaságnál kisebb mértékben. És pedig miért? Mert a katonaságnál sokkal szigorubbak a szabályok és szigoruan kezelnek. (Ugy van! jobboldal.)

Teljesen igazságtalan és méltánytalan az a vád is, hogy a hadseregben tenyészik a protekcionak dudvára. Hiszen köztudomásu, hogy a közös hadseregben ebben a tekintetben éppen a legigazságosabb és legméltányosabb, mert nem ösmer sem születést, sem rangot, sem vallási különbséget, a hadseregben mindenki a saját egyéni értéke szerint érvényesül. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Ellentmondások és zaj a szélsőbaloldalon.)

Pozsgay Miklós: Azért vannak egész családok a hadseregben képviselve.

Elnök: (Csenget.) Pozsgay képviselő ur már kétszer lett figyelmeztetve, hogy folytonos közbeszólással ne zavarja a tanácskozás rendjét. Mivel ezt ezen figyelmeztetés dacára ismét megtette, azért Pozsgay Miklós képviselő urat rendreutasítom. (Helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon.)

Nyíry Sándor: Csak az a különbség, hogy míg a többi intézményeknél az ilyen visszaéléseket nem szokták telhözni és olyan behatón tárgyalni, addig azokra, amelyek a katonaságra vonatkoznak, különös ügyet vetnek s így azokat mindig nagyítják, vagy elterdítik, sokszor tendenciósan is. Ha ily

esetek a t. képviselő urnak tudomására jutnak, méltóztassanak azokat bármely formában és bármikor tudomásomra hozni és én biztosítom a képviselőházat arról, hogy minden egyes esetben meglesz az orvoslás. (Élénk helyeslés jobboldal.)

Pap Zoltán: Sorics miért lett alezredes soron kívül?

Nyíry Sándor: De egyes tényleg előforduló szabályellenességek miatt az egész hadseregöt ócsárolni, gyalázni, ez az eljárás a Ház minden higadatan gondolkodó tagja be fogja látni — nem helyes, ez az eljárás nem lehet előnyös, különösen ha azt akarjuk, hogy erősödjen a rokonszenv, hogy a szívünkhoz közelebb álljon a hadsereg, amely nemcsak osztrák, de egyaránt magyar érdekeket is van hivata szolgálni, amely egyaránt fogja az önköz tüzehelyt is megvédeni szükség esetén.

Kubik Béla: A la Königratz!
Gáli Sándor: A nemzeti közszellemmel ne helyezkedjék ellentétbe elsősorban is.

Nyíry Sándor: Azt nem teszi, mert a hadsereg a politikától abszolte távol kell, hogy álljon. (Helyeslés jobboldal. Zaj a baloldalon.)

Kubik Béla: Tele van a kaszárnya politikával. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Nyíry Sándor: Azért szükséges, hogy legyünk igazságosak és méltányosak és ne akarjunk mindenféle módon ellentéteket szítani.

Okolicsányi László: De vannak!

Nyíry Sándor: Ha vannak egyes esetek, ismételt kijelentem, méltóztassanak azokat tudomásomra hozni és én igyekszem azokat orvosolni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Ivánka Oszkár: Nagyon helyes, nagyon jól van. Bár Fejérváry miniszter is így beszélt volna. (Derültség.)

Nyíry Sándor: A vita során felvetett számos egyéb kérdésekre, melyek tulajdonképpen a kormány programját érintik, ezuttal reflektálni nem óhajtok, hanem kérem a t. képviselőházat, hogy Helebroth Géza, Okolicsányi László, Nessi Pál, Kecskeméthy Ferenc, Zboray Niklós és Pap Zoltán igen t. képviselő urak által benyújtott ellenindványok melóztásával, a napirenden levő törvényjavaslatot elfogadni méltóztassék. (Élénk helyeslés és éljenz a jobboldalon és a középén. Felkiáltások jobboldal: Szavazzunk! Mozgás a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Őt perc szünetet kérik!)

Münich Aurél előadó: A honvédelmi miniszter beszéde folyamán rámutatott azon körülményre, hogy az unjonctálék számában ebben az évben Magyarországra nevezte 44.076 főben állapítandó meg és arra is rámutatott, hogy ez következménye az utolsó népszámlálásnak. Erre Barta Ödön és Kubik Béla azt kiáltották közbe, hogy ennek az intézkedésnek a hatálya lejárt. Erre volam bátor én azt mondtam, hogy ez nem áll. Erre megrint egy közbeszólást engedett meg magának Kubik Béla képviselő ur, amely talán nem parlamentbe illő, de amelyhez hozzá vagyunk már szokva. Én ezzel szemben egyszerűen a következőkre akarok rámutatni. Az 1889: VI. törvények 14. §-a expressis verbis kimondja, hogy az első pontban az egész hadsereg és haditengerészet kiegészítésére meghatározott 103.110 főnyi unjonctálék a legközelebbi tíz évre szavaztatik meg és azután ennek az intézkedésnek a hatálya megszűnik. Ennek a törvénynek összes többi intézkedési időközé nincsenek kötvé, hanem addig állanak fenn, amíg egy új véderőtörvény fog alkottatni. (Helyeslés a jobboldalon.)

Barta Ödön: Személyes kérdésben kérek szót. Hosszu vita folyt e kérdés fölött és senki nem vonta kétségbe azon igazságot, hogy igenis a véderőtörvény reviziójával kapcsolatban határozni lesz jogunk a felett is, hogy mily arányszám szerint állítsuk ki az unjonctálék. Ezt előzta közbeszólásom s ebben mindenki, aki elfoglaltanul ismerte a történeteket, igazat fog nekem adni. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Münich Aurél előadó: Én azt mondtam, hogy ha a törvény határidőhöz kötvé nincs, akkor addig áll fenn, míg egy újabb törvény nem hozatik. Ez a törvény, az 1889-ik VI. törvények 14. szakaszához kötvé, ez tehát addig áll fenn, míg meg nem változtatjuk. (Helyeslés jobboldal.)

Barta Ödön: A legutolsó népszámlálás adatait még nem dolgoztuk fel törvényhozásilag abból a szempontból, hogy ezen adatok alapján mennyi katonát adjunk. Az 1900-iki évi népszámlálásnak sok rubrikája van, nemcsak a nyers anyag van összeadva fejenként, hanem a munkaképesek, a hadkötelesek száma is fel van tüntetve. Nem lehet megőstani minket attól, hogy mi érvényesítjük azon követelésünket, hogy ezen a kuleson változtassa, egy új kules alapján egy új törvény alapján állapítsuk meg, hogy mennyit kell Ausztriával közösen kiszolgáltatnunk. Azt hiszem, hogy a t. előadó urnak nem sikerült fölünk elvitatni, nem is engedjük el azt a jogunkat elvitatni. (Ugy van a szélsőbaloldalon.)

Elnök: A miniszterelnök kíván szólni.

Gróf Tisza István: Azt hiszem, t. képviselőhöz, hogy jó lesz ezt incidentálter felmerült kérdést teljesen tisztába hozni. A véderőtörvény 14. szakaszának most felolvasott része két dispozióit tartalmaz: először megállapítja az unjonctálékot az egész közöshadsereg névére és azután megállapítja azon elvet, amely szerint a közös hadsereg unjonctáléka Magyarország és Ausztria között felosztandó és végül kijelenti, hogy a megállapított unjonctálék tíz évre érvényes. Nezetem szerint itt két egészen külön dispozió van és az egyike névére mondatik ki, hogy tíz évre érvényes. Kétségtelen tehát, hogy a másik dispozió nincs időközé kötvé és fennáll mindaddig, míg

Szájpadlás nélküli amerikai műfogak!!

Főlölegessé teszik az inyleme használatát. — A szájból kivenni nem kell, nem is lehet! Egy óra idő alatt tökéletesen lehet vele beszélni és rágni. 10 évi jóállás.

egyéldüli specialista a szájpadlás nélküli műfogak készítésében. **BARNA J.** Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 26. sz.

ujabb törvény által meg nem változtatik. (Helyeslés jöbblel.)

En felhozhatom mindazon törvények szövegét ennek megerősítésére, amely törvények az unjonc-jutalékok évről-évre meghosszabbították. Sehol sem az mondatik, hogy a 14. §. érvényre hosszabbították meg, hanem az hogy az ott megállapított unjonc-jutalék érvényre hosszabbították meg, a szakasznak egyéb dispoziciói pedig érvényben hagyatnak. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Ez a kiejtés is eviderent mutatja ezt.

Polányi Géza: Lejárat!

Gróf Tisza István: Ha lejártnak volna, akkor az érvényük meghosszabbították. De itt distingváljunk az unjonc-jutalék között, amely meghosszabbított és a szakasz egyéb dispoziciói között, amelyek érvényben hagyatnak. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Sarta Odón: Az 1867. XII. t. c.-ket még egyszer sem tartottuk hatályban és mégis hatályban van.

Gróf Tisza István: En azt gondolom, nagyon gyakori eset, hogy midőn egy törvénynek bizonyos módosítások ugyanakkor kijelentetik, hogy egyéb dispoziciói pedig érvényben hagyatnak és ez történik olyan kérdésekben, ahol szó sincs róla, hogy azok időhöz kötöttek volna. (Helyeslés a jöbbleloldalon.)

Ehhez még azt kívánom hozzáfűzni, hogy senki ebből természetesen azt a következtelést le nem vonhatja, mintha a törvényhozásnak fenn nem állana azon joga, hogy ezen dispozicióit megváltoztathassa. Természetes, de lege ferenda beszélhetünk arról, hogy az unjonc-jutalék másképpen osztassék meg a két állam között és másképpen számították ki, az azonban kétségtelen, hogy mindaddig, míg ebben a törvényhozás másképp nem dispoziál, a véderőtörvény 14. §-a érvényben marad ezen részében. (Helyeslés jöbbleloldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem áll!)

Elnök: Az ülést tíz percre lefűggeszem.

Szinet után.

Buzáth Ferenc: Igen jól esett szólnom a honvédelmi miniszter hazafias beszéde. Tejes elismeréssel van azért a miniszter iránt. Birálja a miniszterelnök programját s ezt elvetendőnek tartja, mert az országra nézve semmi hasznosat, üdvöset nem tartalmaz. Gróf Tisza Istvánnak még a rendes unjonc-ot sem adja meg, amit pedig másnál nem akadályozna. Csatlakozik Rakovszky István határozati javaslatához. (Helyeslés a néppártban.)

Rákay László jegyző: Pozsgay Miklós!

Pozsgay Miklós: Támad a közös hadseregben uralkodó magyarellenes, osztrák szellemet, amelyet immár a honvédségbe is át akar ültetni a hadügyi vezetőség. Követeli a magyar katonai jelvények s a magyar vezényszó behozatalát. Birálja gróf Tisza István miniszterelnök programját és eddigi ténykedéseit, amelyek, szerinte azt mutatják, hogy az ország semmit jót nem várhat tőle. A kilences "kigondoló" bizottság kidolgozta, Bécsben kijavított tervezet sem szolgálja a magyar érdekeket, hanem tisztán a chlopyi hadiparancs kiegészítése. Az unjoncjavaslatokat nem fogadja el, hanem ellenindítványt nyújt be, amely szerint általisképző-tanintézetek állítassanak föl. (Helyeslés barátl.)

Elnök: Megállapítja a holnapi ülés napirendjét s ezzel az ülést bezárja. Az ülés végződik két óra ötven perccor.

BELFÖLD

Az olasz kereskedelmi szerződés. Ma este *Mihalovich* külügyminiszteri tanácsos, továbbá *Ottók* magyar földművelésügyi miniszteri tanácsos és báró *Beck-Moerth*, osztrák miniszteri osztálytanácsos Rómába utaztak, hogy megkezdjék az olasz kormányval a tárgyalásokat, a monarchia és Olaszország kereskedelmi összeköttetésének ideiglenes szabályozásáról.

A helyzet.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Budapest, november 24.

A párhuzamos ülések kérdése körül támadt kontroverziák, úgy látszik, elsimulnak. Gróf *Apponyi Albert* ugyan egész határozottan kijelentette, hogy a párhuzamos üléseket a házszabályba ütközőknek tartja, de ennek a nézetének nemesak a saját hívei között nincs elég támasztéka, hanem még az ellenzéken is vannak kevésbé merev felfogások. A szélsőbalnak egy előkelő békepárti tagja ugyanis úgy nyilatkozott, hogy a házszabályok nem zárják ki a párhuzamos üléseket, de meg sem engedik és a házszabályok szelleme esetleg a napjában kétszer való ülésezés ellen magyarázható. Ha már így beszél egy ellenzéki ember, akkor legalább is bajos a kormánypárton rigorózusabb felfogást hirdetni.

Azokban, ha ez a nehézség el is simul, akad *Apponyiék*nak egyéb okuk arra, hogy fölmelegítsék a kilépéssel való fenyegetőzést: az ex-lex-ben való házfelozás kérdése. A volt nemzeti párt jogászai ebben a kérdésben azt az álláspontot foglalják el, hogy az országgyűlésnek ex-lex-ben való felozatlása alkotmányellenes, de egy feltétel mellett mégis megengedhető. Ez a feltétel

az, hogy *Tisza István* előbb indemnitást kérjen kizárólag abból a célból, hogy a képviselőválasztást törvényesen elrendelhesse. Ha az ellenzék e véget sem engedi át a költségvetési fölhatalmazást, akkor *Tisza* még a nemzet jogainak épségben tartása mellett is elrendelheti az ex-lex-választást, mert a koronának ehhez való jogát semmiféle jogi érvekkel megtagadni nem lehet! E feltétel teljesítése nélkül gróf *Apponyi Albert* ellenzi a Ház felozatlását és ezt a véleményét meg is mondotta ma több obstruáló ellenzéknek. Úgy látszik tehát, hogy *Apponyi* megismételni készül azt a manőverjét, amelyet már *Széll Kálmán* és *Khuen-Héderváry* idejében többször kipróbált, hogy tudniillik valahányszor az obstrukció kimerülni készül, valamely ellenzékkel forrásból mindig kipattant a hír, hogy *Apponyi* ott akarja hagyni a szabadelvűpártot. Igaz, hogy ez a hír most már annyiszor ismétlődött, hogy a hatása meglehetősen elkopott. A kormánypárton például ma már mosolyogva fogadták az újabb fenyegetőzést.

— Megszoktuk mi már ezt — jegyezte meg egy régi szabadelvű képviselő, — nem félünk tőle. Egy másik pláne tréfás maliciával hozzátette: — Attól félek éppen, hogy újra benmarad. De ez persze csak malicia. Am, akik komolyan beszélnek *Apponyi* legújabb készülődéséről, azok is azt hiszik, hogy a volt nemzetiek vezére még gondolkodni fog a dolgon és végül is meggondolja.

A szabadelvűpárt hangulata általában egészen nyugodt. A fejlemények elé bizalommal néznek, mert gróf *Tisza István*nak meglehetősen tömör és elszánt gárda áll a háta mögött. Jó háttal volt a kedélyekre a szatmári választás eredménye is, amely az utolsó órákig bizonytalan volt, de végül mégis újra *Hieronyminek* juttatta a város mandátumát.

A szabadelvűpárt.

Nagyon népes volt ma este a szabadelvűpárt klubja. A Budapesten időző párttagok csaknem mind összeverődtek, részint a mára kitűzött jelölő értekezlet kedvéért, részint a levegőben uszkáló szecesszió-hírek hatása alatt. A kormánytagjai csaknem mind ott voltak s egyéb korifeusz is akad bőven. Eljött többek közt gróf *Andrássy Gyula*, aki tegnap óta buzgón igyekszik meghazudtolni a sztrájk-híreket és buzgón teljesíti az ő régi tisztségét, amelyben évek óta otthonos. Békit tudniillik. Szorgalmasan kapacitálja a volt nemzeti pártiakat a parallel-ülések dolgában, amelyre nézve *Andrássy* teljesen elfogadta a miniszterelnök álláspontját. Gróf *Apponyi Albert* természetesen nem volt ott, de eljött a palatinusa *Szentiványi Árpád*, a csoportnak a klubban látható feje. A kapacitálás az értekezlet előtt is, utána is élénken folyt, noha a kilépés fenyegető rémétől sehogysem akarnak megijedni. Gróf *Tisza István* hosszasan tanácskozott gróf *Andrássy Gyulával*, aztán *Andrássy Szentiványi Árpáddal*, majd *Tisza, Andrássy* és *Szentiványi* együtt jó félórashosszat tárgyaltak. Amiből könnyű volt kiokoskodni, hogy *Apponyit* puhitják per procura. De a hosszas konferenciázás nem izgatott senkit. Mondják, hogy *Andrássy* holnap újra felkeresi *Apponyit*, hogy elterítse morev álláspontjától. Ezt is teljes közömbösleggel veszik tudomásul.

Azután tipelnek, de csak úgy, a szokás kedvéért: hányan lesznek *Apponyival*, akik kivonulnak. Vannak, akik tíze becsülik a kilépők számát, az ijedésebbek huszra, huszonötre. A szokásos iv is előkerül. A diskurzusban tudniillik. Állítólag *Sághy Gyula* zsebében rejtik a szecessziós lista, állítólag huszonkilenc aláírással, s állítólag a volt nemzetipártiakon kívül vannak rajta néhányan a párt egyéb külérjeiből is. Ezt a hírt maga *Sághy Gyula* cáfolja meg. Nem kell emócióit azonban sem a hír, sem a cáfolat. Általában meggyőződés, hogy a készülődő háziperpatvar vége mindenképpen kibékülés lesz.

A parallel-ülések számára a párt hangulata körülbelül meg van nyerve és komoly skrupulusok nem a megengedhetőség, hanem a célszerűség dolgában vannak. A házszabályok értelmezésére nézve általában felülkerekedik az a felfogás, hogy az engedékenységgel szakítani kell, ami még nem

jelenti azonban az erőszakot. A parallel-ülésekre pedig — amint erre többen utaltak — volt is már példa 1872-ben, a választási törvény ellen folytatott obstrukció idején, amikor öt héttig voltak délutáni ülések.

A jelölő értekezlet nagyon rövid volt. *Nygyre László* jegyző felolvasta a delegációba jelöltek listáját és egyszerűen tudomásul vették. Azután báró *Podmaniczky* elnök indítványára közfelkiáltással jelölték a Ház egyik alelnöki állására báró *Feilitzsch Arturt*, akinek a jelölését nagyon kedvezően fogadták. Az új delegátusok névsora azért érdekes, mert a Széll- és Khuen-kormányok összes volt tagjai benne vannak, s így csak egy rendes tagsági hely maradt a nem miniszter- viselt képviselők számára. Ezt a helyet *Vörös László* kapta, mindenek méltó meglegedésére.

Sokan gratuláltak *Hieronym* Károly kezeskedelmi miniszternek szatmári győzelméhez. Az örömet azonban megrontotta az a riasztó hír, hogy a választás után komoly zavargás tört ki. A nyugtalanokodókat sietett megnyugtanni gróf *Tisza István* azzal, hogy az esti órákig nem érkezett hozzá jelentés a zavargásról.

Az ugrai választás várható eredményéről is sokat beszéltek. A kerületben levő képviselők értesítései szerint a miniszterelnöknek nagy többsége lesz; mások ellenben olyan híreket kaptak, hogy gróf *Tisza István* mandátuma erős veszedelemben van.

A képviselőház szabadelvűpártja ma este 1/8 óra- kor értekezletet tartott a *Daniel Gábor* képviselőházi elnöknek e tisztéről való lemondása folytán megüresedett alelnöki állásra és a delegációba küldendő tagok kijelölése tárgyában.

Az értekezletet báró *Podmaniczky Frigyes* elnök megnyitván, az értekezletet megelőzőleg tartott kijelölő választmányi ülés javaslatá alapján a szabadelvűpárt az alelnöki állásra báró *Feilitzsch Arturt* jelölte.

A delegáció tagjaikat kijelöltettek rendes tagokul: gróf *Andrássy Gyula*, gróf *Andrássy Tivadár*, gróf *Apponyi Albert*, *Bekics Gusztáv*, *Bogár Ferenc*, báró *Dániel Ernő*, *Daniel Gábor*, *Darányi Ignác*, *Deodovich György*, *Dokus Ernő*, *Falk Miksa*, *Francisci Henrik*, gróf *Hadik-Barkóczy Endre*, *Hegedűs Sándor*, *Hódossy Imre*, *Jakabffy Imre*, *Josipovich Géza*, gróf *Khuen-Héderváry Károly*, *Klobuszitzky János*, *Kristóffy József*, *Kubinyi Géza*, *Láng Lajos*, *Miklós Odón*, *Münich Aurél*, *Papp Géza*, *Rosenberg Gyula*, *Széll Kálmán*, *Szemere Miklós*, *Szentiványi Árpád*, *Szerv György*, *Tomasics Miklós*, gróf *Teleki Sándor*, *Vörös László*, *Werner Gyula* és *Wlassics Gyula*.

Pótlagokul: *Adamovics Béla*, gróf *Bethlen Balázs*, *Biró Lajos*, *Heltai Ferenc*, *Neumann Armin*, báró *Nopcsa Elek*, *Pulner Ferenc*, *Semsey László*, *Szöts Pál* és *Telegyi József*.

Ezután bejelentette elnök, hogy a néppárt részéről *Rakovszky István*, gróf *Zichy János* és gróf *Wilczek Frigyes*, a Szederkényi Nándor vezetése alatt álló 48-as párt részéről pedig *Okolicsányi László* és *Ugron Gábor* jelöltettek a delegációba.

Végül bemutatta az elnök *Temesvár* város közönségének meghívóját, melylyel a szabadelvűpártot meghívja néhai *Tisza Kálmán* aroképének december 6-án tartandó ünnepes leleplezésére.

A *Bud. Tud.* értesülése szerint a magyar delegáció ez idén is gróf *Szapáry Gyulát* fogja elnökévé választani.

Távózó főispánok.

A hivatalos lap mai száma közli a királyi kéziratot, amely báró *Wesselényi Miklós*, Szilágyi-vármegye főispánját felment állásától. Képviselőik körében elterjedt hírek szerint *Hagara Viktor* beregmegeyi főispán is beadta lemondását. Báró *Wesselényi* helyére gróf *Teleki Sándor* képviselőt, a szabadelvűpárt szimpátiuk tagját emlegetik.

Az ugrai választás.

Nagyváradról jelentik: Az ugrai választáshoz megtették az utolsó előkészületeket. *Vallner Odón* elnöknek a szabály szerint jelölték gróf *Tisza Istvánt* és a függetlenségiek *Stocker József* nagyváradi ügyvédét. A szocialista *Erl Ferencet*, aki ma Ugrán beszédet mondott, még nem jelölték. A kerületben a nyugalom és rend fenntartására Ugrán három század gyalogos és Komádiban két század gyalogos és két század huszár van elhelyezve. Ugrán a hatóság részéről *Beothy Pál* főszolgabíró intézkedik. A kerületben vannak *Feilitzsch Artur*, *Kristóffy József*, *Szombathy György*, *Papp Géza*, *Gajári Géza*, *Halász Zsigmond* és *Kiss Ernő* képviselők. Komádiban *Kupferstein* Salamon kocsmáros egy

ismeretlen ellenreki választó hasba szurta és elszaladt. Sebe nem veszélyes. A posta, telefon és távirat éjeli-nappali szolgálatot tart közvetlen összeköttetéssel Budaestre és Bécsbe. A szerdán kezdődő választás előreláthatólag az esti órákban ér véget.

A cukortörvény módosítása.

Budapest, november 24.

Lukács László pénzügyminiszter ma törvényjavaslatot terjesztett be a cukorra vonatkozó törvények némely határozmányainak módosításáról és kiegészítéséről szóló 1908. évi II. törvények módosításáról.

A törvényjavaslat, amely tudvalegleg a brüsszeli nemzetközi cukorbíróóság döntése következtében létrejött újabb megállapodások eredménye, így szól:

1. §. A cukorra vonatkozó törvények némely határozmányainak módosításáról és kiegészítéséről szóló 1908. évi II. törvények 5. és 8. §-ai módosítatnak s a következőképpen fogadják szövegét:

5. §. I. Az 1902. évi március 5-én kelt brüsszeli cukoregyezmény (1903. évi I. törvény) alkalmazásában a cukor a magyar korona országaihoz az átutalási eljárás (1899. évi XVII. törvény) mellett a birodalmi tanácsban képviselt királyságokba és országokba, Bosznia- és Herzegovinába elszállítatik, az embeltől egyezmény érvényességének tartama alatt illetéket szedhessen, melynek tétele 100 kg. tiszta súly fogyasztási cukor után 3 korona 50 fillér és 100 kg. tiszta súly nyerscukor után 3 korona 20 fillér.

Ez az illeték azonban csak az esetben és addig szedhető be, ha a birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban is, az átutalási eljárás mellett a magyar korona országai területére és Bosznia és Herzegovinába elszállított cukor után, törvény alapján a fenti tételeknek megfelelő illetéket szednek.

A beszedendő illeték a küldő által fizetendő le, mielőtt a kiinduló a küldő hivatal által elintézték.

Az illeték alól felmenthetők:

1. A pénzügyminiszter által a cs. kir. osztrák pénzügyminiszterrel egyetértőleg megállapítandó az a cukormennyiség, amely az átutalási eljárás mellett Bosznia és Herzegovinába szállítatik.

2. Az átutalási eljárás alá eső tranzitkivitelmentesek.

Ez illeték beszedésére vonatkozó egyéb rendelkezések a cs. kir. osztrák pénzügyminiszterrel egyetértőleg rendelet útján állapítandók meg.

II. A pénzügyminiszter felhatalmazatik, hogy az átutalási eljárás alá nem eső cukorkivitelmentesek ezútszerint két kilogrammban megállapított sz. yhatárát a császári királyi pénzügyminiszterrel egyetértőleg öt kilogrammra fölemelhesse.

8. §. Jövedéki kibágásnak tekintetik és az 1899. évi XVIII. törvény 50. §-ának első bekezdésében meghatározott büntetéssel büntendő, ha olyan cukor, amely a 7. §. alapján bizonyos célokra leendő felhasználás végett adómentesen engedtetett át, más célokra fordítatik.

A büntetés megszabásának alapjául a jövedéki kibágás tárgyát képező cukormennyiségek után járó togyasztási adó veendő.

A jelen törvény, vagy az annak végrehajtása iránt kiadott rendeletek egyéb megszabásai mint szabályosságok, a pénzügyminiszterhez intézendő felelősség fenntartása mellett, a pénzügyigazgatóságok által 10 koronától 1000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntendők.

2. §. Jelen törvény érvényének kezdete 1908. szeptember hó 1-ső napjára állapítatik meg s végrehajtásával a pénzügyminiszter bizatik meg.

A törvényjavaslat megközlása elmondja a javaslat keletkezésének előzményeit. Utal arra, hogy a nemzetközi cukorbíróóság a belső cukorfogyasztás ellátásának kontingentálását nem találta a brüsszeli nemzetközi egyezményvel összhangban levőknek. Emelől fogva két út között volt választás.

Az egyik az egyezmény kitételeiből való kiválás. A másik, a kontingentálás eljete mellett az egyezmény kitételeiben való megmaradás. Ami irányadó volt e tekintetben, hogy hozzájáruljunk-e a brüsszeli egyezményhez vagy sem. Ugyanakkor kellett irányadónak lennie akkor, amikor rövid idő múlva az a kérdés volt elődönthető, hogy megmaradjunk-e az egyezmény kitételeiben.

Adva volt tehát az az út, amelyet a magyar kormányának a fennfogló körülmények között követni kellett, s amely abból állott, hogy a brüsszeli nemzetközi egyezmény kitételeiben való megmaradásunk mellett a cukorkontingentálás oly törvényes intézménnyel helyettesítsük, amely a magyar cukorfogyasztást a magyar cukortermelés részére kellőleg biztosítja.

A cukoradó az 1878. évi XX. törvényekkel beikkelyezett vám- és kereskedelmi szövetség XI. cikke értelmében, amely e tekintetben az 1887. évi XXIV. törvényekkel változtatlanul fenntartott s amelynek határozmányai az 1899. évi XXX. t.-c. értelmében ez idő szerint is érvényben vannak, a magyar korona országaihoz és a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országokban egyenlő törvények és igazgatási rendszabályok szerint kezelendő s azok csakis közös egyetértéssel változtathatók meg.

Egyetértő megállapodás volt ennél fogva létesítendő az ausztriai kormányval az iránt, hogy a brüsszeli nemzetközi állandó cukorbizottság előbb említtelt határozata következtében minő eljárást kövessünk.

Ezéből az előzményekből következik, hogy a megállapodásoknak kompromisszum jellegével kell bírnok.

A cukorkontingentálást helyettesítő új törvényes intézkedéseknek a magyar kormány szempontjából az lévén a rendelkezése, hogy általuk a magyar cukorfogyasztás a magyar cukortermelés részére biztosítsák, e cél elérésére az az eszköz volt alkalmazandó, amely a brüsszeli nemzetközi egyezmény által a cukortermelő államok belső cukorpiacának biztosítására meg van engedve. Ez az eszköz a *surtaxe*. Amde e *surtaxe* alkalmazását egyszerűen összhangba kellett hozni az 1899. évi XXX. t.-c. által létesített jogállapottól folyó azzal a követelménnyel, hogy a vámtérlet határain belül közbefutó vámvonallal föl ne állítsák, s másrészt nem zárható el a magyar kormány az ausztriai kormány által érvényesített ama felhagyás elől, hogy minden *surtaxe*, amelynek mérve teljesen meghaladja amaz összeget, amely kétségtelenül szükséges ama cél biztosítására, hogy a magyar cukorfogyasztás feltétlenül a magyar cukortermelés által látassék el, oly állapotok létrejöttétől mosdítan elő, amelyeknek egységes vám- és kereskedelmi terület mellett nincs létjogosultsága.

Ez alapján létesült a törvényjavaslatban foglalt megállapodás.

A magyar cukortermelés viszonyainak alapos mérlegeléséből azt a meggyőződést merítette a miniszter, hogy a jelen törvényjavaslat által a magyar cukortermelésnek az osztrák versenyen szemben nyújtott védelem okvetlenül biztosítandó a magyar cukortermelésnek a magyar cukorfogyasztás ellátását, azaz lehetővé teszi, hogy amaz évente körülbelül 300.000 métermázsát tevő cukormennyiség, amely eddigelő az osztrák gyárakból lett hárankba beszállítva és melyet a magyar cukortermelés részére a kontingentálás által igyekeztünk biztosítani, a jövőben a hazai cukorgyárak termeléséből fedeztessék.

A megközlés ezután külön magyarázza a javaslat egyes intézkedéseit.

A gyárosok a miniszternél.

Budapest, november 24.

A Magyar Gyáripárosok Országos Szövetsége ma délután 5 órakor küldöttségileg tiszteleggett Hieronymi Károly kereskedelmi miniszternél, hogy hivatalba lépése alkalmából üdvözölje. A küldöttségben, melyet Chorin Ferenc főrendiházi tag, a Szövetség elnöke vezetett, a következők vettek részt: *Hatvany-Deusch* Sándor alelnök, *Burcharde-Edelváry* Konrád főrendiházi tag, *Neményi* Ambrus orsz. képviselő, a Szövetség ügyvezető igazgatója, *Förster* Nándor miniszteri tanácsos, *Emich* Gusztáv udvari tanácsos, *Leipzig* Vilmos. *Freund* Adolf, *Tolnay* Lajos miniszteri tanácsos, *Thaly* Zsigmond udvari tanácsos, *Strasser* Gyula, *Röck* István, *Mauthner* Mihály, *Linczer* Imre, *Herz* Vilmos, *Reimann* Lázár, tornyai *Schossberger* Rezső, *Ohrenstein* Henrik, *Deutsch* Arthur, *Wothitz* Gusztáv, tőszégi *Freund* Vilmos, *Mautner* Izidor, megyeri *Krausz* Lajos, *Leitner* Ottó Gyula, *Popper* István, *Fodor* Ferenc titkár és dr. *Bokor* Gusztáv, a Szövetség másodtitkára. *Chorin* Ferenc elnök nagyszabású beszédét üdvözölte a minisztert.

Ha van valami, — ugymond — ami az új miniszter működését megnehezíti, ez bizonyára nem az illetékes körk bizalmának hiányában, hanem abban keresendő, hogy az a tevékenység, melyet Hieronymi akar fejteni ki, mielőtt még nem volt miniszter, az a széleskörű tudás, a gazdasági fejlődés előföltételeinek az a helyes megállapítása, mely beszédeiben és irodalmi működéseiben nyilvánul: oly nagy várakozásokat és jogos reményeket költöttek fel, melyeknek hazánk sajtósági viszonyai között megfelelni még a legnagyobb tehetségre nézve is nagy feladat. De ha Hieronymi csak részben is lesz képes megvalósítani azt, amit mint képviselő és közgazdász létesítendőnek vallott, akkor is nagy hasznára fog válni az országunk. Majd az obstrukció káros gazdasági hatásáról beszélt, ezután a szövetség memorandumát átnyujtva a beruházási javaslat több hiányára irányítja a kormány figyelmét és különösen azt kéri, hogy az a verseny amelyet az állami üzemek a magyar magániparnak támasztanak, legalább a beruházások terén helyes felosztási kulcs megállapításával oly méltányos kiegyenlítést nyerjen, amely tekintetbe veszi a gyárak teljesítőképességét és az általuk foglalkoztatott munkások számát. Végül újra biztosítja a minisztert a szövetség támogatásáról. (Lelesk éljenzés.)

Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter erre körülbelül következőleg válaszolt:

Köszöni a gyárosok megjelenését és üdvözlését, aztán hangsúlyozza a szövetség fontosságát. Hazánkban — ugymond — végre kell bontakoznia gazdasági életének egyoldalúságából, ez pedig csak az ipar erőteljes fejlesztésével lehetséges. Az önkérvéses tehát olyanok, amelyek az én hivatalos kötelességeim közé tartoznak. Legyenek meggyőződve, hogy e tekintetben teljes tehetséggel fogom latba vetni, hogy azok a törekvések, melyeket az urak szolgálnak, minél teljesebben és minél hamarabb megvalósuljanak. (Élénk éljenzés.)

Arra a kérdésre nézve, amit az elnök ur említett és amire nézve emlékiratot is volt szives nekem átadni, mint miniszter sem gondolkozom másként, mint ahogy arról mint képviselő és mint a pénzügyi bizottság tagja gondoltam. Amennyire szükséges volt abban az időben, midőn magánvállalkozás nem akadt bizonyos fontos iparágaknak állami uton való létesítésére, oly nehezzé vált a magánipar helyzete ezekkel a gyárakkal szemben az újabb időben. A nehezzég ugyanis nem annyira magában a versenyben lelszik, mint abban, hogy az állami gyárak a dolog természeténél fogva egészen más viszonyok

között dolgoznak, mint a magángyárak. Tehát igenis oda fogok hatni, hogy az állami beruházások terén is a magánipar a lehető legmértányosabb fejlemben részesüljön. Csakhogy hozzá kell tennem teljes ösztönzést, hogy ez nem egyedül tőlem függ; mert az állami gyárak a pénzügyminiszter ur fenntartósága alá tartoznak. Élnél fogva nem dőnthető ebben a kérdésben egyedül, de arról biztosítom az urakat, hogy a jelzett irányban befolyásomat latba fogom vetni. (Élénk tetszés.) Most pedig két kéréssem van az urakhoz. Az első az, aminek az elnök ur kifejezést adott, hogy tudniillik egész gazdasági életünkre minő káros befolyás gyakorol az országgyűlésnek hosszantartó munkatevékenysége, azt méltóztassék nemcsak ebben a terebben, hanem a társadalmi élet terén is mentő hangosabban hirdetni. Mert az a törekvésünk, hogy a törvényes rendet az országban visszaállítsuk, a dolog természeté szerint csak akkor lesz képes sikert elérni, ha az egész társadalom melénk soraközik és az így keletkezett közvélemény utat tör magának a törvényhozás terobe is. A másik kéréssem az, hogy miután mindent el akarok követni azon elől, hogy hazánk ipara és különösen a gyáripár elműködöttassék, legyenek szivesek e részben becses tanácsukkal önzetlenül és teljes nyíltsággal támogatni. Én képes és hajlandó vagyok mindig az enyémétől eltörő vagy ellentétes véleményeket is meghallgatni és igazságon méltányolni; legyenek szivesek tehát hozzám mindenkor bizalommal és teljes nyíltsággal fordulni. Még egyszer szívből köszönöm az uraknak, hogy megjelenteni szivesek voltak. (Élénk éljenzés.)

A miniszter ezután a küldöttség egyes tagjaival szívélyesen társalgott, majd kézsorítással elbucuzott tőlük.

Hieronymi mandátuma.

Budapest, november 24.

Szatmár városa ma újból megválasztotta képviselőjévé Hieronymi Károlyt. A kereskedelmi miniszter ötvenegy szótöbbséggel győzött Uray Géza szatmári ügyvéddel szemben, aki függetlenségi programmal lépett fel. A választás után a tömeg megtámadta a választás helyiségeit, tört, zuzott, rombolt a fékevesztett indulat. A véres izgalomnak sok sebesültje van. A rend helyreállítására a választási elnök kénytelen volt a katonaság segítségét igénybe venni.

A választás lefolyásáról a következő távirataink számolnak be:

Szatmár, november 24.

A választás borus, esős időben kezdődött meg. Már jóval nyolc óra előtt vonultak fel a Hieronymipárt választói a Pannónia-szálló termébe. Az Uraypártiak a Vigadó helyiséget foglalták el. Fél 9 órakor a városbás erkélyéről *Korányi* János választási elnök kijelentette a választóknak, hogy két jelöltet ajánlottak és pedig Hieronymi Károly kereskedelmi minisztert szabadelvűpárti programmal és Uray Géza szatmári ügyvédet függetlenségi programmal. Háromnegyed 9 órakor az elnök újból megjelent a városbáza erkélyén és kihirdette, hogy sorshuzás után a Hieronymipárt kezdi meg a szavazást és egyben felkérte a másik párt szavazóit, hogy amíg a sor rájuk kerül, vonuljanak vissza. A visszavonulás után kibontott zászlók és zeneszó mellett mintegy 200 szabadelvűpárti választó vonult a választás színhelyére. A szabadelvűpárt részéről *Lator* Sándor és *Szentiványi* Gyula, a függetlenségi párt részéről *Benedek* János, *Jékely* Zsigmond és *Luby* Géza képviselők vannak jelen. A szavazás két szavazatszedő-bizottság előtt történik. Az első bizottság a városbás földszinti helyiségében van, amelynek elnöke *Korányi* János ügyvéd, kamarai elnök, a második bizottság a római-katolikus népiskolában szavaztat és elnöke *Fejes* István ügyvéd. A rendet a helyi rendőrség tartja fenn, katonaság ezideig csak készenlőben van a lakonyákon, de kivezényelve nincs. Az Uraypárt választóinak leszavazása csak a déli órákban fog történni.

Tíz óráig szavazott az első bizottságnál 120, a másik bizottságnál 40 választó. 11 órakor az Uraypárt választói, mintegy százan, kibontott zászlókkal, zeneszó mellett felvonultak a piacon keresztil a Vigadó kortestyányukról a római-katolikus iskola elé és megkezdék a szavazást. Ezideig mindkét helyen szavazhattak a Hieronymi választói, de ez időtől fogva csak az első szavazatszedő-bizottságnál a városbás épületében adhatják le szavazatukat. 11 órakor az első bizottságnál leszavazott Hieronymira 260, a második bizottságnál 49, Urayra eddig 60 szavazatot adtak le. Déli 12 órakor a szavazás eredménye a következő volt:

Hieronymi Károlyra esett	380
Uray Gézára	220

szavazat.

A második szavazatszedő-bizottság elnöke, tekintettel arra, hogy a csoportonként való szavazás igen lassan halad, mert kevés választó jelentkezik, elrendelte a választók egyenkénti szavazását. Ugyanezt tette az első szavazatszedő-bizottság elnöke is. Félháromig beadott Hieronymira összesen 490, Urayra

540. A zsidóság teljesen tartózkodott a szavazástól. Hieronymi választói később erősebben kezdenek jelentkezni. Félénny órák a választás eredménye a következő:

Hieronymi	574
Uray	583

Négy órák:

Hieronymi	612
Uray	600

Négy órától kezdve csak az első bizottságnál folyik a szavazás. 1/25 órák Hieronymira 633 Urayra 620 szavazást esett. A városház előtti téren mintegy ötezer ember van s a rendőrség csak a legnagyobb erőmegítéssel képes a rendet fenntartani. 3/4 órák Hieronymi szavazattöbbsége 33-at tesz. Hieronymi szavazói közül még többen nem szavaztak le. A választási elnök a zárórát 6 órára tüzte ki. 5 órák a következőképp állott a számarány:

Hieronymi	663
Uray	620

Hat óra este:

Hieronymi Károlyra	688-an
Uray Gézára	634-en

szavaztak s így Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter 54 szótöbbséggel lett országgyűlési képviselőnek megválasztva.

Véres zavargás.

Szatmár, november 24.

Még a választás befejezte előtt, úgy félhat óra tájban, az elkieseredett ellenzékiek több kormányparti szavazót megtámadtak és sok kocsit felfordítottak. Keresztsegyhy, a szabadelpvűpárt elnöke bejelentette a választási elnöknek, hogy több szabadelvű választó az ellenzékiek terrorizálása folytán nem juthat a választóhelyiséghez, hogy leszavazhasson. Arra kéri az elnököt, hogy biztonsági kíséretet adjon ezeknek a választóknak. Miután a biztonsági kíséret háromnegyed 6 óráig ki nem küldött, mintegy 30 szabadelvű választó nem is tudott leszavazni.

Nyomban a választás eredményének kihirdetése után a mintegy ötezer főből álló tömeg megtámadta a választási helyiséget s mindent összevisszazuzott. Majd az utcán végignyomulva a Pannónia-szállodához tartott, utközben össze-vissza zuzva ajtókat, ablakokat és mindent, ami kezükbe került. Ezután megrohanták a szálloda kirakatait és azt bezuzták. Majd a kávéházba mentek, ott nekimentek a kávéház berendezésének és mindent összeörtek. A rendőrség teljesen tehetetlenül állott. A hatóság már a délutáni órákban tartott a veszedelemtől és katonai segítséget kért, ez mindekoráig még sem érkezett meg. A lakosság attól tart, hogy a külvárosi lakosságot is mozgósítani fogják és akkor beláthatlan veszélylyé nőhet a mozgalom. Az összes üzleteket bezárták. Mialatt a tömeg behatolt a Pannónia-szállóba, ahol a szabadelvű választók egybegyűlése és összehozta a kávéház és az étterem egész berendezését, a szállólóbból telefonon felkérték a választási elnököt, hogy intézkedjék katonaság kirendelése iránt a rend helyreállítására. A katonaság hét óra felé rohamlépésben megérkezett és kiszorította a tüntetőket a szállólóból. A szállóban, mely két éve nyitott meg és nagy fényűzéssel volt berendezve, állítólag 30—40.000 korona kárt okoztak a tüntetők.

A tüntető tömeg a város több más pontján is bezuza az ablakokat, így nevezetesen a Hungária-szálló, a Kereskedelmi Bank és a zsidó templom ablakait. A rendőrök közül súlyosabban megsérült Bartha Károly rendőrőrmester és könnyűbűnösöket szenvedtek Barnusz és Székely közrendőrök. A tömeg közül is többen szenvedtek könnyűbűnösöket. Súlyosabban sérült meg a fején Nagy Károly, a Pannónia-szállóba éjjeli portása, akit a kávéházba behatolt tömeg megvert. Beverték Keresztsegyhy, a szabadelpvűpárt elnöke házának ablakait is.

A katonaság este 8 óra felé helyreállította a rendet. Fél tíz órák meg katonai járőrök cirkálnak az utcákon. Hugomay főispán, aki maga is a Pannónia-szállóban lévő lakásán tartózkodott, intézkedett a vizsgálát elrendelése iránt és a történetről távirati jelentést küldött a belügyminiszternek.

Szatmár, november 24.

Este 10 órák az egész város csendes és nyugodt, az utcák kihaltak.

KÜLFÖLD

Lamsdorff ellen. A párisi Patrie-nak azt jelentik Pétervárról, hogy orosz udvari körökben cirkáló hírek szerint Alexis nagyherceg, az orosz haditengerészeti főnöke le akar mondani, s helyébe Mihajlovics Sándor nagyherceg, a cár sógora fog kinevezetni az admirális hivatal főnökévé.

Ha ez a hír igaz, akkor ebből az következik, hogy a Lamsdorff külügyminiszter iránt ellenséges érzülettel viseltető párt a cár környezetében tulsulyra vergődik. Mihajlovics Sándor nagyherceg az ázsiai politika vezetését el akarta Lamsdorfftól vitatni s magához vezetési, amiben nagy segítségére van az, hogy ő az ura az egész haditengerészetnek.

Mahmud Damad pasa fia. Míg Mahmud Damad pasa, a szultán sógora, akit ifjú-török bajlammokkal vádoltak, külföldön tartózkodott, a szultán mindenféle ígéretekkel igyekezett hazacsábítani, ünnepélyesen kijelentvén, hogy nem lesz semmi bántódása. A pasa ismervén ez ígéretnak a becsét, őrizkedett attól, hogy lábát ismét török területre tegye. Halála után két fiát igyekeztek a londoni és párisi török nagykövetek rábírní arra a szultán nevében, hogy térjenek vissza Konstantinápolyba. A hercegek azonban jól tudták, hogy mit jelent ez a feltűnő nagy édesgetés. Most, hogy-hogy nem, az egyik fia, Lutfulia herceg visszament Konstantinápolyba, miután Munir pasa párisi nagykövet arról biztosította, hogy hazájában semmi bántódása nem lesz. A herceget megérkezése után azonnal letartóztatták s hír szerint a szultán már aláírta a halálos ítéletét. A herceg anyjának, aki a szultán testvére, nem engedték meg, hogy fiát láthassa.

A macedóniai reformok. Konstantinápolyból érkezett hírek szerint nagyon valószínű, hogy a szultán háta mögött valamely európai hatalom áll, mely a szultánt ellentállásra ösztönzi. A tegnapi miniszteri tanács Magyarország-Ausztria és Oroszország legújabb jegyzékével foglalkozott. Minthogy az összes miniszterek eljné vannak a jegyzék elfogadásának, valószínűleg ismét közömbös választást fognak adni, amelyben mindenféle változtatásokat fognak javasolni. A külügyminiszter az utóbbi napokban mindig csak az orosz nagykövettel tárgyalt, aki több előzetesegséget és udvariasságot tanusított, mint a magyar-osztrák nagykövet.

Külföldi szemle. A német szocialisták győzelme.

Charlottenburgban a városi képviselőválasztáson a szocialisták győztek; nyolc mandátum közül hatot nyertek el és a másik két kerületben is szűkebb választás lesz köztük és az ellenfelük között.

A német-orosz kereskedelmi szerződés. A kereskedelmi szerződés tárgyalások Német- és Oroszország között a hét végén befejeződnek. Már most bebizonyosodott ugyanis, hogy az eredetileg három hétre tervezett tárgyalásokra nem lesz szükség. A tanácskozások eredményének megvitatása Pétervárról is csak rövid ideig fog tartani.

Japán hadihajók orosz hadihajók ellen. Az orosz távirati ügynökség Tokióból tett jelentése szerint ott az a hír, hogy a Port-Arthur felé utban lévő Czaravics és Baján nevű hadihajókban japán hadihajókat küldtek elejükbe, hogy megakadályozzák a port-arthuri háttérrel való egyesülésüket.

A somali-angol hadjárat. E hó 15-én egy csapat Manning tábornok vezetése alatt Bohotletől tett száz mér földes pusztai menet után megszállotta Galatit. Manning tábornok őrséget hagyván Galatiban, visszatért Bohotlébe. Azt hiszik, hogy az általános előrenyomulás csak befeljebb december végén fog kezdődni.

A Reichsrathból.

Bécs, november 24.

A Reichsrath mai ülése meglehetősen lanyhán kezdődött, de később Kramarz szint kezdett adni az üléseknek, rendkívül hevesen támadván meg Koberbert. A kormány által előterjesztett javaslatok közül megemlítjük a gyógyszerészeti-ügy szabályozásáról szólót, amelynek értelmében új gyógyszerárakat ezentul csak az oklevél elnyerése és tízevi szakszerű gyakorlat után fognak engedélyezni. Már fennálló gyógyszerárak átvételéhez legalább öt évi szaktevékenység kell. Új gyógyszerárak nem engedélyezhetők olyan esetekben, amikor ezek már fennálló gyógyszerárak létfel-tételeit veszélyeztetik. Engedélyezési díj 500—4000 korona.

A beérkezett iratok közt van továbbá az Ausztria és Magyarország között való cukorforgalom felőlvizsgálata vonatkozó törvényjavaslat (amely azonos a magyar parlamentben előterjesztett javaslat) és a német néppárt több sürgősségi indítványa Csehországnak nemzetiség szerint való politikai, állami, közigazgatási és egyházmegyék szerint való elhatárolását illetőleg.

Azután a pénzügyminiszter előterjesztette a cukoradónovella megváltoztatására vonatkozó javaslatát s azóta felszólt Kramarz.

Dr. Kramarznak a miniszterelnök utolsó beszédét követő viharos tetszés úgy tetszett, mint magyar borközi állatp. De attól fél, hogy olyan következe-

lesz, mint a rossz bortól való közönséges itasságnak szokott lenni. Pártja nem hagyja magát elkábítani a miniszterelnök szép szavaitól, hanem az egész ügyet nyugodtan és tárgyilagosan fogja vizsgálni és kiváltképpen a november 17-iki kormánynyilatkozatokhoz fogja magát tartani. Szóló a miniszterelnök ellen polemizál és megjegyzi, hogy első beszéde sem a katonai kérdés sem a külünbözetű váln kérdéseinek magvát nem érintette. Annak a párhosznak is, amelylyel a miniszterelnök a kiegyezésről szólott, csak az a célja volt, hogy a halgatósággal elfeledtesse, hogy csak rossz kiegyezésről van szó, amelyet a miniszterelnök Magyarországgal kötött. Bámolatos, hogy a miniszterelnök keddi beszédét gróf Tisza oly keményen visszaautasította. Ennek oka bizonyára lélektani természetű, mert Koberber Magyarországgal szemben való magatartását oly gyakran változtatta, hogy érhető, ha Magyarországban nyilatkozataiban nem ismerik ki magukat és azt gondolják, mondjon, amit akar, legjobban ha ütünk. Valóság, hogy a miniszterelnök keddi beszéde az osztrák képviselőház részéről érdemelt volna kemény feleletet, nem pedig Magyarország részéről. Szóló ma nem akar a magyar katonai eredmények jelentőségéről szólni. A szükséges konzekvenciákat — ugymond szóló — a delegációkban fogjuk levonni, hol a birodalom ezen felének, az egész monarchiának és ezen birodalom egyes népeinek konzekvenciáitól fogunk beszélni. Szóló ma csak a miniszterelnök azon állításának tarthatatóságát akarja bizonyítani, hogy ezen eredményekben nem olyasmiről volna szó, ami ellenkezik a kiegyezési törvénnyel és a közös hadsereg egységességével. Szóló csodálkozik azon, hogy a miniszterelnök a Magyarországnak a katonai program által adott eredményekben olyasmiről nem talál, ami a hadsereg közönségét aldatná. Az sem találó, amit dr. Koberber a kiegyezési törvény megváltoztatását illetőleg mondott, és ama tetszés, melyben legutóbb mondott beszédét részesítették és amely a házat a Magyarország felől fenyegető veszedelmet illetőleg akarta tévedésbe ringatni, a miniszterelnököt csak első beszéde hideg felvételeért akarta kárpótolni. A külünbözetű váln kérdésében alkalmat adott dr. Koberber gróf Tiszának arra nézve, hogy róla, mint előkelő idegenről beszéljen, mert olyan kétállam között, mint Ausztria és Magyarország, nem szabadna közömbös vámvonalnak léteznie. A miniszterelnök maga idézte elő a Magyarországnak ellene való ingerült hangulatot. Amidőn a miniszterelnök elfoglalta hivatalát, a pártoknál békére való hajlandóságot talált. Most midőn az obstrukció uralkodik a tartománygyűlésben és az országgyűlésben, most, amidőn a miniszterelnöknek tudnia kell, hogy senki sem enged álláspontjából, szóló arról biztosít, hogy a miniszterelnök nyugodtan végg fogja szemlélni a káoszt, amelyben a birodalom elpusztul. Szóló védi az obstrukciót, mint a politikai küzdelem eszközt, de osztja Baernreither képviselő azon nézetét, hogy a nemzeti kiegyezés volna az egyetlen kivétel ut a jelen zavarokból; az ellen azonban tiltakozik, hogy a csehek kulturális követeléseit a németek részéről adandó konzekvenciáknak tekintés. Olyan kiegyezésbe azonban mint amilyen a németek akarnak, amelynek célja német területnek teremtése a német birodalom határára, soha sem fognak beleegyezni, hanem inkább folytatják a nyílt küzdelmet. (Élénk tetszés a csehek részéről.)

Gróf Dzieduszycki képviselő a legnagyobb bizalommal viseltetik az uralkodónak a katonai kérdést illető elhatározásában, amelyben szerinte biztosítva van a hadsereg egységessége. Őva int a gazdasági és állami külvünbözet ellen és az állam legnagyobb baját az országgyűlésnek a tartománygyűlések és a végrehajtó hatalommal szemben való tulsulyában látja. Szóló az összes hazafias pártokhoz appellál, hogy végre kössenek békét és kössék meg a kiegyezést és a kereskedelmi szerződéseket, valamint a kiegyezést Magyarországgal, reformálják a házszabályt, mely alkalommal vegye át a kormány a vezető szerepet. A lengyel klubnak a kormányval szemben elfoglalt állása a vezetésen és adminisztráción kívül a tettercs és önfeloldozó iniciatívától is függ a reménytelen parlamenti állapotok helyrehozását illetőleg.

Pjof képviselő tiltakozik a délszlávok nevében a németeknek a szlávok minden kulturális törekvése ellen való vétőjoga ellen.

Kathrein képviselő köszönetet mond a miniszterelnöknek azért, hogy megövtá Ausztriának egyenjogúságot a közügyekben, őva int a birodalom két felében uralkodó szakadó hajlamról és hangsúlyozza a paritásos alapon való gazdasági kiegyezés szükségességét. Szóló továbbá a házhoz appellál, hogy végre emberséje meg magát, szünjön meg obstruálni, nehogy a ház nélkül rossz kiegyezés jöjjön létre.

Romanzenk képviselő azt véli, hogy az országgyűlésnek a hadseregre vonatkozó felségjogokról való lemondása kell hatnia, mint a magyar országgyűlés-

nek. Szólok tiltakozik a galícia ruháellenes politika ellen és szónéveszi Ausztria összes népeit fölélelő nyelvtörvény megalakítását. Az egyes nemzetiségek és képviselők kiváltságait kiküszöbölő választási reformot és ezen ügyek megvitatására az összes pártírányokat felkaroló bizottság létesítését ajánlja.

Ezután az ülést berekesztik. A legközelebbi ülés holnap lesz.

HIREK

Budapest, november 24.

— **BUDAPESTI NAPLÓ.** November 15-ikén új előzetes nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előzetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **György király utja.** Triestből jelentik, hogy György görög király ma reggel 9 óra 25 perckor Bécsből odaérkezett. A vonalán a görög főkonul, az Amfritró királyi jacht parancsnoka és a görög kolónia várták. György király azonnal a királyi jachtra ment, mely 10 óra 15 perckor indult Pyreus felé.

— **Vilmos császár betegsége.** Berlinből jelentik, hogy Vilmos császár állapota olyan örvedetesen javul, hogy december elején már valószínűleg részt vehet a leitzingeni vadászatban.

— **Gróf Paar penzióna megy.** A *Deutsches Volksblatt* ma érkezett számában azt írja, hogy gróf Paar, a király főhadsegde nemskára nyugalmába vonul és utóda gróf *Utskill-Gyllenband* bécsi hadtestparancsnok lesz, akinek helyét báró *Albóri* krakói hadtestparancsnok fogja elfoglalni. Báró Albóri már jelezte is ezt egy beszédjében, amelyet nemrég a tisztikarhoz intézett és amelyben kijelentette, hogy már legközelebb meg fog válni állásától, mert az uralkodó parancsa más helyre szólítja.

— **A Tudomány-egyetem tisztelegése.** A budapesti Tudomány-egyetem tanácsa, dr. *Heinrich Guszta*v miniszteri tanácsos, rektor vezetésével, ma délelőtti tisztelet az egyetem képviselőiben dr. *Berzeviczy* Albért vallás- és közoktatásügyi miniszternél.

A küldöttség tagjai voltak dr. *Breznay* Béla hitudománykari, dr. *Balogh* Jenő jogtudománykari, dr. *Balagi* Aladár bölcsészudománykari és *Tsantóffer* Lajos orvostudománykari dékánok.

*Heinrich Guszta*v rektor hosszabb beszéddel üdvözölte a minisztert és különösen három fontos kérdésre hívta föl a figyelmét. Az első az, hogy a jogi és bölcsészeti karok a legszükségesebb termekkel nem rendelkeznek és így újabb helyiségekre volna szükség. A másik ügy, hogy a jog- és államtudományi szigoriatok megtartására jogosított hazai egyetemek illetékessége rendeztesse olyképpen, hogy a tanlételek száma, egyenlő számú félév esetén pedig az első alapvizsgálat szerint bátorítások meg a szigoriat helye. Ez az intézkedés az egyetem fegyvermi rendjének szempontjából is elsőrangú szükség. A harmadik fontos kérdés, amelyre a miniszter ur figyelmét a rektor föl-hívta, az egyetemi hivatalok újjászervezésének szüksége, melyről már a múlt évben volt szó a sajtóban és a képviselőház pénzügyi bizottságának ülésén.

Berzeviczy Albert a küldöttséget rendkívüli szívesseggel fogadta s a rektor beszédére adott válaszában kijelentette, hogy nagy súlyt helyez az egyetem autonómjára és természetesen találja az egyetem ügyeinek intézésénél az egyetemi tényezőket meghaladottnak. A rektor által felhozott legsűrűsebb kérdések megoldását a maga részéről is élénken óhajlja s ez iránt meőbb megteszi a kellő lépéseket, mert elsőrangú országos érdek, hogy a magyar kultúra első alapvető intézményének bajai orvosoltassanak. A miniszter ezúttal a küldöttség tagjaival beszélgetett és a legszívesebben bucsuzott el tőlük.

— **Vérsi József előadása.** A *Kisherkeskedők és Kisiparosok Központi Csarnoka* új-utcai helyiségében november 26-án, csütörtökön családi estét rendez. Az estén *Vérsi* József országgyűlési képviselő fog szabad előadást tartani.

— **Thaly Emil üdvözlése.** A német császár *Thaly* Emil miniszteri tanácsost, a Donagőzhajózási-társaság magyarországi képviselőjét és a Mohács-pécsi vasút üzletigazgatót át tudvalevőleg a második osztályú koronarenddel tüntette ki. Ez alkalommal a társaság budapesti tisztviselői kara tisztelettel az üzletvezetőségéért. A küldöttség szónokája melegt ragaszkodás hán-ján üdvözölte ez újabb külföldi kiüntetésé alkalomából.

— **Anzer püspök halála.** Rómából jelentik, hogy ott ma *Anzer* püspök agyszéhhüdes következtében meghalt. *Anzer* püspök nevét sokat emlegették a kínai boxer-lázadás idején, mert ő volt a santungi katolikus missziók püspöke és kínai kormány az ő hitértői tulbulzgalma okozta az idegenek ellen kitört boxer-ellenléseket. Anzer a kínai lázadás leverése után vissza is hírták és azóta Rómában él.

— **Kérelem mindenkihez.** Budapestnek talán legrégebbi jótékonyági egyesülete a most *Stefánia* Pesti Szegénygyermek Kórház-Egyesület név alatt szereplő egyesület. *Hatvanegy* esztendővel ezelőtt alakult meg s ennyi esztendő alatt valóságos emberfeletti munkával szolgált és szolgálja ma is a gyermekmentés nagy munkáját. A szegény ember gyermekének sokkal inkább veszedelemben forog az élete abban a védtelenségben, amivel a rá leselkedő nyavalyákkal szemben áll. Az epidémiák az utcaó burjánzanak, benne vannak a levegőben, a vízben s míg a tehetősek védekezhetnek ellenük, a szegény ember gyermeke rakásra pusztul bennük. Valóságilag Isten áldása tehát egy olyan egyesület, amely a gyermek élete fölött örökdi. Annak a szerepnek az elvállalása, amit ma már nem teljesít elég buzgalommal az órangyal, akit minden gyermek mellé már születésekor odarendel a gondviselés. A statisztika tudniillik azt mutatja, hogy az órangyal hanyag s nagyon helyenvaló az, ha a jó emberek veszik kezükbe a gyermek egészségének dolgát. — Ezt cselekszi meg önfeláldozó buzgalommal, éjjel-napot a célnak szentelve a *Stefánia-Gyermek-Kórház-Egyesület*. A fokozottabb és évről-évre növekedő szükségell szemben az egyesület szegény. Hetvennyolc-nyolcvanezer koronát kell előteremteni az egyesületnek minden esztendőben kórháza fenntartására, jövedelmei pedig nem érik el ezt az összeget. Az egyesület tehát a nagy közönséghez fordul kérő szóval adományokért, mert ha nem siet fokozottabb mértékben segítségére a társadalom, nem képes az eddigi, vagy pedig, amit erre szükség lesz, az eddiginél nagyobb mértékben szolgálni feladatát. Gyűjtőleveket bocsátottak tehát ki s arra kéri a közönséget, hogy adakozzék a szegény gyermekek egészségéért érdeklődő kivétel céljaira. Bármily csekély adományt is köszönettel fogad az egyesület s gyűjtőlevelet — természetesen — kész örömet bocsát bárkinek rendelkezésére. A pénzádományok az egyesület titkárához, *Halász* Desző urhoz (V. Bálvány-utca 7., a Magyar Földhitelintézet iktató hivatalában), természetbeni adományok pedig a gyermekkórházba (VIII. Üllői-ut 74.) küldendők.

— **Leányok zsurja.** Jöszivü budapesti urilányok a múlt évben összeállították és feladatni tűzték ki maguknak, hogy a szegény és tanulni vágyó leányokat tanulmányaikban segítsék. Így alakult meg a *Leányegyesület*, amely a társadalom szimpátiája folytán már ott tart, hogy ötven szegény tanulólányt áll támogató gondai alatt. Ez a Leányegyesület tegnap délután zsurt adott az *István* főherceg-szálló nagyerében, előkelő közönség részvételével. A zsur programját a bájos rendezők nagyon ötlelesen állították össze. Hangverseny volt a koncert minden fessze ünnepeiséges nélkül. A közönség egész otthonisággal, tea mellett hallgatta meg *Sárossy* Beila poetikus lendülettel előadott megnyitói beszédét, *Fedák* Sári énekzeit és *Lampérth* Géza verseit. A hangverseny után vidám, intim társalgás indult meg, melyben a sok előkelő leány és asszony mind részt vett.

— **Ábrányi Emil felolvasása.** A Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesületében december 5-én, szombaton este illusztris költőnk, *Ábrányi* Emil előadást tart.

— **Merénylét az angol bank titkára ellen.** Ma délelőtti Londonban egy örültnek látzó embernek sikerült behatolnia *Graam*hoz, az angol banktitkárához. Az illető négyezer lótt revolverből *Graam*ra, azonban lövései nem találtak. A rendőrség kénytelen volt a dühöngőre fesskendővel vízet bocsátani, mielőtt letartóztatnák. A rendőrség vizsgálata megállapodott, hogy tényleg elmebajos. A merénylő mintegy 30 éves és *Robinson* Györgynek nevezi magát.

— **Az örök béke.** A magyar szent korona országainak békeegyesülete a nyári szünet után tegnap tartotta első választmányi ülését *Zipernovszky* Károly műegyetemi tanár elnöklete alatt. A napirend előtt elhatározta a választmány, hogy az új kultusz-minisztert küldöttségileg üdvözi.

A folyó ügyek során *Gergely* Ede főtitkár jelentette, hogy *Suttner* Bertát, az egyesület dísztagját, hatvanadik születésnapja alkalmából az elnökség levélben üdvözölte. Indítványozta egyuttal a főtitkár, hogy a decemberben döntésre kerülő Nobel-díjra *Suttner* bárónt ajánlják. Ezután röviden beszámolt a nemzetközi békemozgalomról s felemlítette, hogy a hágai nemzetközi választott bíróság állandóan működik. Két nagyhatalom, Anglia és Franciaország között olyértelmű megállapodás jött létre, hogy mind a kető elismeri a hágai választott bíróság jogosságát, sőt egyes eseteket feltétlenül odautasít. *Frédéric Passy*, a békemozgalom doyenje, a békemozgalom körül kifejtett munkássága elismeréséül a becsületrend nagykeresztjét kapta. Hogy a nagyközönség a nemzetközi békemozgalomról kelő tájékozottságot szerezzen, elhatározta a választmány, hogy egy irodalmi bizottságot küld ki, melynek hivatása a sajtót a világ jelentősebb békemozgalmairól tájékoztatni. E bizottság tagjai lettek: *Zipernovszky* Károly elnök, *Gergely* Ede főtitkár, *Földes* Imre, *Rothausner* Miksa dr. *Fehér* Jenő, *Fekete* József és dr. *Szalay* Mihály. Végül *Kendó* Lajos pénztáros beutatta az egyesület számadásait.

— **Az Újságírók Egyesületéből.** A *Budapesti Újságírók Egyesületének* segítőalapja igazgatótanácsa ma délután *Cziklay* Lajos elnöke alatt ülést tartott. Az ülésen *Singer* Zsigmond, az egyesület tiszteleti tagja is részt vett, aki bejelentette, hogy egy névtelen jötevő 2000 koronás adományt küld általa az egyesület segítő alapja javára. Az igazgatótanács közönséget fogadta a nagylelkű adományt és *Singer* Zsigmond tiszteleti tagnak, aki az egyesület alakításakor a segítő-alap-megteremtése körül oly nagy érdemeket szerzett, újabb áldozatkész pártfogásáért hálás elismerését fejezte ki. Az ülésen az igazgatótanács az elhunyt hírlapírók özvegyei és árva gyermekeikének kérdésével foglalkozott s *Cziklay* Lajos elnöke alatt háromtagú bizottságot küldött ki, hogy ez irányban véleményes javaslatot készítsenek.

— **Ami helyreállítja a pénzügyi egyensúlyt.** A Kuria öreg portását nemrégiben nyugdíjazni kellett. Beteges volt már, elgyöngült, képtelen volt a munkája ellátására. Új portásról kellett tehát gondoskodni s *Szabó* Miklós, a Kuria elnöke, méltányosan járva el, a legöregebb szolgát, *Reh* Györgyöt nevezte ki kapussá. Ez pedig szelvémet jelent, mert a portásnak ötszáz korona pótléka volt ezeidig a szolgáló fizetésen felül s lakása is. Ez föl is volt tüntetve a kinevezési okmányban, s az új kapus, aki különben több mint huszesztendei szolgálattal érdemelte ki a jobb állást, boldogan bujt bele a prêmes bundába, s a kapu alatti áldogálásban rémst arra is gondolni, hogy mire költi majd az ötszáz koronát, amivel ezután több a járandósága. — Kissé korai volt azonban a melegeződése, mert a kinevezés ügye az igazságügyminisztériumban egy kis korrekтура alá esett. Az ötszáz koronát tudniillik nem hagyta jóvá a minisztérium. Letakarékoskodtak belőle száz koronát. Tudniillik a minisztérium dezavualva a Kuria elnökét, jövőre csak négy száz koronában állapította meg a portás pótlékát. Az új kapustól tehát visszavették a kinevezési okmányt s adtak neki másikat. Az eljárás alkalmas arra, hogy a Kuria tekintélyén nagyot rántsón a sajtó portása szemében is. — Ha száz koronáig se ur a méltóságos elnök ur, hát hogyan itélkezhettek főbenjáró dolgokban? — ezt kérdezheti a *Reh* György egyszerű elméje s valljuk be, hogy *Reh* György nem is egy kis igaza, ha kételekedik abban a tekintélyben, amit száz koronáért meghurcolt a minisztérium.

— **Új mód a tüdővész gyógyítására.** A párisi *Marmorek*-féle szérum ötöt meg napirendre es tőrűnt, már is olyan új módról érkezik hír, amivel a tüdővész akarják gyógyítani s valószínűleg éppen olyan sikertelennél, mint milyen sikertelennél bizonyultak a gyilkos nyavalya ellenében az ezeidig folytatott kísérletezések. A szert — berlini lapok híre szerint — már több orvos ki is próbálta. *Henze* paderborni kémikus találta föl s a nove Henze's intactes *Nativ-Glycogen*. A föltaláló abból indul ki, hogy a tüdővész csak akkor gyógyul meg, ha a megtámadott részek elmeszesedés révén vagy egyébként behegednek. A behegedés azonban csak új sejtkepződés által történhetik s új sejtke csak akkor keletkezhethetnek, ha a beteg testében elegendő glycogen van. Egy fiatal, erős, fejlődésben levő ember testében átlag háromszáz gramm glycogen van de a tüdőbajosok testében ugyszólván teljesen hiányzik. A tüdőbaj megsemmisíti a glycoent s az első föladat ezért a betegnek glycoent adni. Ez tehát tulajdonképpen nem gyógyítószer, hanem tápláló szer, amely új sejtke képződését lehetővé teszi. Az orvosok megfigyelése szerint ily kezelés mellett a betegek köhögése megszűnt, lázuk csökkent és az étvágjuk növekedett. Persze ez is olyan szer, amely csak a kevéssé előrehaladt tüdővész ellen használ, ha ugyan használ, amit majd a további kutatás lesz hivatalva kideríteni.

— **Ingyenes előadások.** Az ipari munkások képzésére szervezett *Országos Bizottság* elnöksége az idén is egész sorozatát rendezi az ingyenes, szárazkötött előadásoknak ipari munkások és családtagjaik részére. Az előadásokat vasárnaponként, november 29-én, december 6-án, 13-án, 20-án, 27-én továbbá a jövő évben, január 3-án, 10-én, 17-én 24-én és 31-én és február 7-én, 14-én, 21-én és 28-án tartják a magyar történelem, irodalom, földrajz, természet-tudományok és az egészségügy köréből. A fő előadások helye a budapesti iparossegédek egyesületének helyisége (II. Iskola-utca 18.), az V-ik kerületi munkás-kaszinó (Balaton-utca 8.), a katolikus legényegyesület (VII. Rottenbiller-utca 20.), az állami középiskola (VIII. Népszínház-utca 8.), a Kada-utcai elemi iskola (Kőbánya). Azonkívül vasárnaponként délután 2-4-ig nyitva tartják a Nemzeti Muzéumot, a Technológiai Iparmúzeumot és az Iparművészeti Múzeumot, ahol a gyűjteményekről ugyanakkor előadásokat tartanak az ipari munkásoknak.

— **Robely beteg.** *New-Yorkból* érkezik az a hír, hogy *Robely* Jenő, a megszökött vívómester, aki alkalmazottjainak kauciójával Amerikába viltörölt, ott súlyosan megbetegedett. A new-yorki közközházban fekszik s aligha marad életben.

— **A miskolci tanuk.** A napokban a kassai esküdtzseknek itélkeznie kellett volna egy miskolci ember dolgában. A miskolci ember súlyos testi sértés ügyében ludas. Szóval: nem egészen apró-eseprő ügyről volt szó. Illendő komolysággal elhelyezkedtek tehát az esküdtek a várták a miskolci embert. Az azonban nem jött. Eppen csak ő hiányzott, a többi miskolci ember, vagy husz tanu, aki mindenféle ténykörményekre nézve volt kihallgatandó, megjelent pontosan. Hogy el ne oszoljon eredmény nélkül az érdemes gyülekezet, az elnök hirtelenében áttelefozta Miskolcra, hogy kutasassék fel a vádlottat s az első vonattal vigyék Kassára. Addig is felfüggesztették a tárgyalást. Az *addig* is dől idejére esett, mert az első vonat csak délután indult Miskolcra Kassára. Az elnök tehát maga elé citálta a tanukat s figyelmeztetést ajánlotta, hogy nézzék meg a város látványait, a muzeumot, a színházat, a dómot s aztán rukkoljanak be idejében, hogy legalább a délutánt megmentsék, ha már elvezett a dél-élt. A tanuk elköszöntek s szertementek a városba muzeumba meg panorámába, már ami akadt s gyönyörködtek is illendően — délig. Akkor aztán körülnézték jóléle koszmák után s külön-külön, egyenkint meg párosával beültek egy-ik boroskára. Persze mindenfelé a városban, már amint husz embert szertelvisz az utja. A kassai polgárok szíves jóindulattal érdeklődtek a miskolciak iránt, letelepedtek melléjük, megtárgyalták velük a politikát meg Tisza Pistát meg az exleket s egyik is hozott egy új litert, a másik is, néhol már csendes dudarászással megindult a nóta is és a szomorúság. Sirva borult az asztalra egyik-másik tanu, olyik pedig csendes, tisztos polgárhoz illő táncra biletteget a pirosabrosos asztalok között. Kezdték jól érezni magukat Kassán. Ezalatt berobogott a pályaudvarra a miskolci vonat a miskolci emberrel, akit hirtelenében fölön fogott két hajdu és vitt a törvényre. Együtt voltak az urak, megint elfoglalták helyüket az esküdtek s most már egészen komolyan megkezdődött volna az igazságszolgáltatás munkája a miskolci ember dolgában, ha — el nem maradt volna a tanuk. Egy nem sok, de annyi sem volt belőlük. A hajduk szerteszaladtak tehát a muzeumokba, meg elmentek a dómhoz megkeresni a miskolciakat, hanem végre a korcsmában találták meg őket. Ugy nyitogattak be az ajtókon: — Hej emberek, nincs itt egy tanu Miskolcra? — Akadt mindenfelé egy-egy, de nem olyan állapotban, hogy tárgyalni lehetett volna velük. Végre is hazaküldték a miskolciakat.

— **A bankár ur a tolonohásban.** *Goder* Róbert cseborogó születésű 32 éves tanító nemrégiben bónaporságot bérlet a Kisfaludy-utca 25-ik számú házában. Egyszerre felosapott bankárnak s magyar és német nyelvi felhívásokkal csalta lépte a hiszékeny embereket. Csalásait nemzetközileg iszerte, mert hirdetőket helyezett el a külföldi lapokban is, mint a magyar királyi osztálysorsjáték bankárja. A felhívás pra'lan leleményességgel meséli el *Goder Róbert bankházának* előnyeit. A terjedelmes felhívás így kezdődik:

Számos oldalról felkértek bennünket a magyar királyi osztálysorsjátékából való sorsjegytársulatok összehállítására hogy ily módon a játékban való részvétel kockázat nélkül és biztos sikerrel lehetsévé tétessék. Az eredmény jó volt, mint hogy valamennyi résztvevő jelentékeny eredményt ért el.

A felhívás aztán elmondta a sorsjáték előnyeit és mindenkinek biztos nyeresémet ígért. *Krecsányi* Kálmán detektívfontok már régen figyelte *Goder* üzletmeit, akinek számosan beküldték a sorsjátékban való részvétel díját. Ma déliben aztán házkutatást tartottak nála s ágyában megtalálták az *El Libertó* című előkelő spanyol újság november 15-ki számát, amelyben a *Goder Rob.*-féle bankházat a család *Goder Rob. et Comp. XIII. real Lotteria Hungara Privilegiada de Classes* címen hirdette. A csalót ma déliben *Krecsányi* Kálmán detektívfontok letartóztatták és lezáratták a tolonoházba.

— **Botbűntetés Dániában.** *Kopenhágából* jelentik, hogy *Alberti*, a dán igazságügyminiszter, a folkething elé törvényjavaslatot terjesztett, melyben a botbűntetés visszaállítását kéri. A megokolásban kitéji, hogy bizonyos bírálási vétségek legutóbb nagyon elszaporodtak Dániában és ezek szükségessé teszik a botbűntetés alkalmazását. A javaslat szerint csak tizenöt és ötvenöt között lévő bűnöszökre lehetne ilyen büntetést kiszabni és a maximum *huszonkét* botlítés lenne a delikvens hátra. Egy pár dán ellenzéki újság azon a véleményen van, hogy a botbűntetés semmiképp sem alkalmas az erkölcsök megőrzésére, sőt ellenkezőleg táplálékot ad a brutalitásnak. De ezeknek az újságoknak a liberális álláspontját, amely ebben a kérdésben az egyedüli liberális és életképes álláspont,

a többi újság, hivatkozva a dán közbiztonság bészagaira, kétségbeesett mohósággal torolja le. A botbűntetés hívei határozottan többségben vannak. Szóval igaz van Shakespeare-nak: Valami büzlük Dániában...

— **Radziwill hercegné.** Az angol közönséget még mindig foglalkoztatja ez az érdekes szép asszony, akit a sorsa Cecil Rhodesszel hozott össze s aki hossz-szors pörösködésbe keveredett, amiért azzal vádolták, hogy „Dél-Afrika Napoleon”-ja nevére nagy összegű váltót hamisított. A legelkelőbb lengyel főnemesi családból származott ez a híressé vált asszony, akit *Radziwill* Ágost herceg, a poroszországi Radziwill hercegi ház lejének a fivére vette el. Egyik leánya *Lücher* herceghoz, annak a *Bücher* tábornoknak az unokájához ment el feleségül, akit „Napoleon sorsának nevezett el a história. Néhány évvel ezelőtt került Radziwill hercegné Londonba, ahol megismerkedett Rhodesszel. És Rhodess, aki többször hangoztatta, hogy az ő sorsába nem enged beavatkozni nőt, meg hagyta magát hódítani a lengyel asszonnyal. Az igaz, hogy Radziwill hercegné erős akaratú, vállalkozó szellemű hölgy. Lapot is alapított lent Dél-Afrikában Rhodess oclájának a támogatójára. És egy napon arra ébredt a világ, hogy *Radziwill* hercegné lent Dél-Afrikában váltóhamisítás vádja alatt letartóztatott. A vád szerint 40.000 font sterlingnyit váltókat hamisított Rhodess nevével, aki egy részét ki is fizette a váltóknak, de azután tartva attól, hogy bűnrészességgel vádolható, megtagadta a váltók további beváltását. Mondják, hogy ez az ügy is sietteté Rhodess halálát. Mikor aztán meghalt Rhodess, szabadult ki Radziwill hercegné. Amivel azonban nem elégedett meg a hercegné, hanem perbe száll Cecil Rhodess végrendeletének a végrehajtóival 1.400.000 font sterling erejéig. A bo'rányos per nem sokára a nyilvánosság előtt lesz s a párisi *Matin* érdekesnek tartotta, hogy előzetesen magát *Radziwill* hercegnét szívaltassa meg beszéjében. A hercegné cikket írt a lapnak, amely első helyen adta ki a mindenesetre érdekes írást s a lap élén a hercegné érdekes arcképe is kiadta.

Mindenekelőtt Jameson volt szerinte egyetlen oka annak, hogy a szakadás Rhodess és közötte bekövetkezett. Ehhez a „kalozhoz” való ragaszkodása volt a legnagyobb tévedése Rhodessnek. Valóságukat gyűlölet hangon beszél Jamesonról. „Nem volt oka, hogy szeressen engem. Rhodesszel való házasságom vagy bármily viszonyom csak szálka lehetett a szememben. Végül heves viszály volt közöttünk, amikor már törkig voltam a rágalmaszáival”. Ezt írja Radziwill hercegné Jamesonról, aki föl homlokgyenyest ellenkező célok választották el őt. Arra törekedett, hogy Rhodess és a boerokat közelebb hozza egymáshoz, Jameson az egyszertencsaját pedig csak a délafrikai köztársaságok romjaira építhesse. Rhodess pedig sem az ő lelkesedésében, sem Jameson terveiben nem osztozott, hanem mindig csak az az ambíó vezette hogy az öreg *Krings* elnök helyett hamarosan ő lehet a két köztársaság elnöke. A hercegné tisztán Jameson intrikájának és bosszújának tulajdonítja az ő üldözöttségét: a legáltalozottabbban elhárítja magáról a váltóhamisítás vádát, ami pénz a kezébe került azt az utolsó filigrán Rhodess javára költötte el. Mindent kitaláltak azt is, hogy a boerok ügynöke, csak azért hogy bemártassák. Első dolog volt hogy kicsikarják tőle azokat a papirokat, amelyek a keze között vannak. Pedig vannak bizonyos személyekre nagyon kompromittáló írásai. Rhodesszel is heves jelenete volt ezek miatt. Visszakövetelte a leveleket és írásokat, ő ellenken megtadta.

— Jól van! — mondotta Rhodess. — Bármily lesz, megszerzem ezeket a papirokat!...

Rhodess aztán Európába utazott 1901. július havában, s az események gyorsan követték egymást. Rhodess megbízotta aztán bizonyos összeget kínált fel neki az íráskért. A hercegné azt akarta, hogy írja legyen minderről, s Rhodess embere csakugyan írt is neki, ezt a levelet felolvasták a bírósági tárgyaláson, de abban a levélben éppenséggel nem volt szó hamisításokról. 1901. november 11-ikén *Burns* Begy kapitány jelent meg nála.

— Egyedül vagyunk? — kérdezte.

— Igen — jelelte a hercegné.

— Asszonyom — folytatta erre a tiszt — az angol kormány tudja, hogy önnek nézve része érdekes okmányai vannak. Ha én azokat átengedi nekünk, kellő kárpótlásban részesül.

A hercegné, mint írja, elvesztette a hidegvérét s erősen kikelt ez újabb ajánlat ellen. Később a *Standard Bank* részéről kerügettek meg, amelynek akkor *Michel*, Rhodess végrendeletének egyik végrehajtója volt a vezérigazgatója, s amelynek révén juttatott európai pénzéhez. A bank nem közvetítette többé pénzeiket, s visszaküldötte, anélkül, hogy értesítette volna. És újra ajánlották neki kényszerhelyzetében pénzt az íráskért, de ő visszautasította megint az ajánlatot. Aztán letartóztatták és megakadályozták abban, hogy a pörhöz állíthassa mentő tanuit.

— Ez az eljárás nem volt sem humanus, sem nagylelkű sem becstelensé.

Ezzel fejezi be vádiratát a hercegné, aki nem akar nyugodni addig, amíg elégtételt nem kap.

— **Sándor királyék adósságai.** Egy újság, a *Stampa*, mint *Belgrádból* jelentik, lajstromba szedi *Sándor* szeb király és *Draga* királyné adósságait, amelyek a június 11-iki vérfürdő után eddig még kifizetetlenül maradtak hátra. A *Stampa* az adósságesimálásnak olyan intimitásait leplezi le a diestelen véget ért királyi párról, amelyek sehogy sem illenek bele abba a fogalomba, amelyet a plebs magának egy felséges háztartásról alkot. Inkább is olyannak tetszik az a gazdálkodás, amelyet, úgy mondják, főként *Draga* királyné honosított meg, mintha valami *Humbertszéri* famillióról volna szó, amely igen esekély realis alappal port akart hinteni az emberek szemébe, felújít fényvel és pompával. Az adósságoknak felsorolt lajstroma, mintha azt a gyanút is megerősítene, írja a *Stampa*, hogy *Draga* királyné nagy mohón csak minél több kincset akart összeharcolni királynésága alatt, hogy aztán külföldön bőségesen és pompában élhessen. Mintha ez a lajstrom arra is engedne következtetést, hogy *Draga* királyné baljóslatu sejtélem bántotta volna királynéságának a veszedelmei és gyors letűnése fölül. Mindenesetre ámulva tekint bele a világ ebbe a leleplezett adósságszámlába, amelyet egész sereg kéz nyujtogat a belgrádi kónak felé intézés végett.

Az említett szeb újság szerint, a király házassága óta nem fizették sem a *péket*, sem a *mészáros*. Ha valamelyik szállító panaszkodott, hogy nem kapja meg a pénzét akkor egyszerűen megvonták tőle a szállítást, kerestek másik szállítót, akivel hasonlóképpen jártak el, míg az is meg nem unta a dolgot. *Bécsi* és budapesti divatárusok, cipőgyárosok egész sereg követelesek állanak elő. Egy bécsi kónekci's üzlet egy maga 42.000 koronát követel a királyné és a királyné testvérei számára szállított ruháért. Van egy 350.000 frankos tétel, amely így szól: „*Leon Buklar* párisi nagyköveségi titkár kövesése 1903. április 13-án”. Lehet, hogy *Miánnak* valami régi adósságáról van szó, amelyet *Sándor* király magára vállalt. Egy *Alexis* Anna nevű asszony 120.000 dinárt követel, amely összeget egy gyöngye pillanatban *Milán* ígért volt neki. Az eibocsátott *konornyikok*, *kocsisok*, *udvari vadászok* és más alkalmazottak is követelik, hogy az őket megillető nyugdíj számára megfelelő összeget kamatoztassanak. Az e céra kívánt összegek 5000 és 80.000 dinár között váltakoznak. Az orvosok fizetéséről *Sándor* és *Draga* egészen megfeledeztek, egyetenyegyszer sem kapták meg tiszteletdíjast. Az orvosok tiszteletdíj fejében 500 d nartól 60.000 dinárig terjedő összeget követelnek. A *vilamos világiárséri* is adós maradt az udvar. Ezért 6000 frankot kell fizetni. Egy gyógyszerész számláján negyvenkét dinárról van szó, amelyért *csinált* szállított *Draga* királynénak. A csemegekereskedésnek meg kellett elégedniük azzal, hogy a királyi udvarnak szállított lehetett. Egy *bécsi csemegekereskedő* 12.000 koronát, egy *budapesti cukrász* 400 koronát követel, egy *bordauxi borkereskedőnek* 5300 frankkal maradt adósa a királyi pár. A szeb-*kajós- és vasúti társaságok* sem kapták meg a pénzüket az általuk rendelkezésre bocsátott külön hajkért és vonatokért. Sőt még a királyi rendjelvirodnak is van követelése *Sándor* király hagyatékából. A követelés címe: „A *Draga* királynénak adományozott felharsrend 138 dinár taksája.”

— **Halálózás** *Mór* Mór, szilvénthó baranyavári *Ullmann* Emmát a nagy részvét mellett helyezett örök nyugalomra a kerepesi-utj temetőben. A vacsi-körúti gyászszobában ott voltak: *Kornó* *Zsigmond* főrendináj tag. *Iovag* *Falk* *Zsigmond*, *Köhner* *Zsigmond* udvari tanácsosok; *budai* *Goldberger* *Berthold* és *Sámul*, dírszói *Fiszl* *Béla*, *szurdai* *Weisz* *Leó*, *Singer* *Zsigmond* a *Neus* *Freie* *Press* szerkesztője, *Neuschloss* *Marcel* kir. tanácsos, *Beimel* *Sándor*, *Bischoz* *Arhur* és *János* tőzsdetanácsosok; *Domonyi* *Mór*, *madarasi* *Beck* *Gyula*, *Trebitsch* *Ignác*, *Löw* *Tivadar*, *Havas* *Emil*, *Szirmay* *Oszkar* *Lukács* *József*, *Láng* *Ernö* igazgatók. A halotti zsolozsmákat az operai kar énekelte *Lazarus* főkantor vezetésé alatt. Ezután dr. *Weiszbürg* *Gyula* rabbi megható szavakkal búcsúztatta el az elhunytat.

— **Gyilkosság bosszúból.** Rövid idő alatt már a második gyilkosság híre érkezik a rutének földjéről, holott esztendőik eltelnek, hogy a rutének között egyáltalában nem fordul elő emberölés. Nemrégiben három paraszt megölt Visó-Orosziban egy *Polák* Antal nevű uzorást. A múlt hónapban itélkezett ügyükben az esküdött bíróság s — íőmentette őket. Ennek az ítéletnek valószínűleg van némi része abban az újabb gyilkosságban, amely ennek a hónapnak huszadikán történt meg *Körösmezőn*. *Szipszer* *Israel* birtokost ölték meg este, amikor kiment kissé az udvarra körülnézni. A gyilkos baltával ütötte le. Mikor sokára nem ment be, utánanézett a házról, hogy nem esett

Keleti-szörnyek

nagy választékban, olcsó, szabott árak mellett

Agóbián és Adorján
IV., Váci-utca 36. (Klotild-palota).

e baja. Már halva találták az udvar közepén. A csendőrök letartóztatták egy szomszédot, akire első sorban hármaslag a gyanu, de az tagadja a bűnösségét. Szipszer pénzületekkel is foglalkozott. A gyilkosság valószínűleg bosszu munkája, mert a gyilkos semmit se rabolt el áldozatától.

— **A hercegnő és kocsisa.** Még le se tárgyalták teljesen a szerelmes szász trónörökösne ügyét és máris egy újabb ilyen szerelmi regény híre érkezik a szász fővárosból, *Drezdából*. A hősnő ezúttal szintén hercegnő, a hódító Don Juan ellenben még csak nem is nevelő, hanem udvari — kocsis. *Schönburg-Waldenburg* Frigyes Ernő herceg felesége, *Alix* hercegnő ugyanis, mint *Drezdából* jelentik, két hét előtt eltűnt és ugyanakkor nyomra vesztett a férje kocsisának is. A hercegi kastélyban eleinte titkolták a dolgot, mindazonáltal *Drezdában* már mindenki arról beszél, hogy a hercegnő megszökött a férje kocsisával. A huszonhétéves *Alix* hercegnő királyi családból származik, a *Bourbonok* közül való, leánya, don *Carlos* madridi hercegnek, akinek különben egy másik leánya, *donna Elvira* néhány évvel ezelőtt *Felchi* festővel szökött meg. Férjével *Alix* hercegnő 1897-ben kelt egybe, de házasságuk már kezdetől fogva nem volt boldog. A hercegi család barátai a botrányra vonatkozólag azt a hírt böcsőtették világra, hogy a hercegnő nem szökött meg, csak válopört indított a férje ellen és addig is, míg a pór eldőlt, egy barátjánél, állítólag éppen a volt szász trónörökösénél lakik. A szerencsétlen házasságból egy gyermek született, az alig égvéves *Károly Lipót*, aki *Klagenfurt* mellett egy kastélyban lakik. Sokat beszélnek arról is, hogy a hercegi házaspár boldogtalanságának a don *Carlos* fővénysége az oka, aki nem akarja vejenek adósságait kifizetni, holott ez csak azért vált meg ősei hitétől és lett katólikussá, hogy ezt a házasságot megköthesse és így megszabaduljon adósságaitól. Ennek a házasságkötésnek jellemzésére egy *Fremud* nevű rabbijelölt tanuvalomását hozták föl; *Fremud* egy alkalommal eskü alatt azt vallotta a bíróság előtt, hogy ő volt a házasság közvetítője. A hercegnő nagyon csinos, barna nő; a kocsis olasz ember, *Materno Emiliano*knak hívják és ideális férjiszépség. Feleséges ember.

— **A megmentett expedíció.** *Stockholmból* jelentik, hogy oda is megérkezett az a hír, hogy *Nordenskjöld* expedícióját megmentették. A táviratban a következő mondat van: *egy tengerész meghalt*. Ebből azt következtetik, hogy az expedíció tagjait egy ember kivételével megmentették. *Egy buenos-ayresi távirat* szerint az *Uruguay* gőzösnek a *Nordenskjöld*-expedíciót leendő megérkezését jövő keddre várják. Az *Uruguay* parancsnokának jelentése szerint ez a hajó e hó 8-án a *Seymour* szigethez érkezett és ott a svéd expedíció két tagjára talált, akik a menekülés reményében a többiekkel elváltak. Az *Uruguay* parancsnoka a *Seymour* szigeten partra szállt és a *Snow Hillig* hatolt előre, ahol megtalálta *Nordenskjöldöt* az expedíció néhány tagjával együtt. A többiek a *Paulet*-szigeten maradtak, hol az expedíció legénysége áttelelt, miután az *Antarktik*-ot az *Irebus* és *Terror* öbölben a jég összezúzta. Az *Uruguay* ezután tovább ment a *Paulet*-szigeten, ahonét visszahozta az expedíció többi tagjait és az egész expedíciót *Santa-Cruzba* szállította. Az utazás lefolyásáról a következőket jelentik: Az *Antarktik* az utazás kezdetétől fogva a jégviszonyok következtében számtalan nehézség előtt állott. 1902-dik évi december havában az expedíció a *Lajos Fülöp-földön* levő *Branshiels* heghez érkezett. *Nordenskjöld* itt az expedíció néhány tagjával elbolygta a hajót, hogy *Snow Hillbe* vándoroljon. Időközben az *Antarktik* tovább ment az *Erebus* és *Terror*-öbölbe, ahol elsüllyedt. *Tarsen* kapitány és az expedíció többi tagjai veszedelmes tengeri utat, amely tizenhat napig tartott, nyitott csónakokban elérték a *Paulet* szigetet és végül *Snow-Hillnél* ismét találkoztak *Nordenskjölddel*. *Nordenskjöld* d. miután az *Oszkár király földön* szánatot tett, elérte az északi szélesség 66 fokát és számos becses és tudományos megfigyelést tett. A legacsonyabb hőmérséklet, amelyet feljegyeztek, 42 fok Fahrenheit volt zérus alatt. Mint hogy az expedíciónak nem az volt a célja hogy tovább hatoljon dél felé, mint az előző expedíció, emellett fogva célját elérnek tekintik.

— **Figyelemztetés.** Főlkérünk a következő figyelemztetés közlésére: *Szontagh* Pál valóságos belső titkos tanácsos és főrendbírási tag, aki 84 éves korával jár aggságánál fogva a politikai és nyilvános élettől teljesen visszavonva a Nógrád megyében fekvő *Horpács* falucskában tölti szunnyadó napjait, az ország minden részéből gyűjtőleveket, felhívásokat sőt mindenféle rendű és rangú sorsjegyeket kap a napi postájánál. Minthogy a jókönyviség iránt *Szontagh* Pál egész életét állvagonyalagához mérten szótanzontis részét kivette; most azonban agkori gyengeségénél fogva a tolat sem bírja, felhatalmazás folytán tiszteltetel kérem, hogy ilyenmü levelezéssel őt terhelni ne méltóztassék, sorsjegyeket pedig ne küldjenek, mert esetleges reklamációk ügyelmen kívül fognak hagyatni.

Nap-nap után érkeznek azonban oly levelek is, amelyekben — néha előtte is teljesen ismeretlen egyének — nemcsak a vármegye de az ország minden részéből a legképtelenebb protekció gyorlakeására kéri fel. — az agkorral járó fentebb is említett győngyesség és a teljes visszavonultság tiszteletét és kímélést parancsolnak, — kerem tehát, hogy az efféle alkalmatlanokdással hagyjanak fel, mert esetleges levelik válasz nélkül fog maradni. *Budapest*, 1903. november hó. Dr. *Szontagh Antal*.

— **Az öngyilkos betörő.** Megirtuk, hogy *Posvai József*, aki *Bubics* püspöknek az Akadémia épületében lévő lakásán betörést követelt el s mikor rajta kapták, fűbe lőtte magát — a Rökus-kórházban meghalt. *Lévay* rendőrfogalmazó ma délelőtt hallgatta ki az öngyilkos betörő édesapját, *Posvai Sándort*. Az öreg *Posvai* érdekes dolgokat mondott el az öngyilkos betörő életviteléről. Az öngyilkoson kívül van még egy fia, ifj. *Posvai Sándor*, aki most ül le büntetését a gyűjtőfogházban, amit egy bankizletbe való betörésért mértek rá. A két testvér a lehető legjobb nevelésben részesült. Atyjuk egy nagyobb banknak volt portása évtizedeken át. Fiai nevelésére nagy gondot fordított, iskoláztatta őket. *József* három, *Sándor* két gimnáziumi osztályt végzett. Amikor már nem akartak tovább tanulni, az idősebbik műlakatosnak ment, *Sándor* pedig mechanikus lett. Felszabadulásukig a leg-tisztessegebb ifjak voltak. Ezután azonban hirtelen megváltoztak. Rossz társaságba kerültek s több dolgot is nem akartak. 1897-ben arra vetemedtek, hogy betörést követtek el abban a bankban, ahol atyjuk portás volt. Ezzel a tettükkel becsületben megöszült apjukat halálos bűntetést kapták. A bank igazgatósága nem róta fel a fiuk bűnét a tisztessegen megöszült apának, aki most nyugalomban van. A két testvér minden kérése és könyörgése dacára megmaradt a rossz ösvényen. Errekes, hogy *Posvai József*, aki az utolsó időben nagyon el volt keseredve, hogy a rendőrség minduntalan nyomában van, az Akadémiában való betörése előtt a gyűjtőfogházban ülő fivérének levelet írt, amelyben bejelenti, hogy egy püspökhöz akar betörni.

— Nem kerülök megint a börtönbe — írja a levélben — gondoskodtam arról. Forgópisztolyt hordok magammal. Ha elfognak, agyonlövöm magamat. Be is váltotta ígérteit. Holnap temetik.

— **Ácsok sztrájkja.** Őt fővárosi ácsstelepen: *Czipaner* János és *Fia Dráva-utca* 1414. számú *Wéltisch* Arnold Baross-utca 90., *Wellisch* Mór Kárpát-utca 9., *Neuschöb* Károly és *Fia Pozsony-ut* 27. és *Horváth* József Vágóhid-utca 17. számú ácsstelepen tegnap és ma sztrájkra léptek az ácssegédek. A munkásoknak az a követelése, hogy az eddigi 36 fillér helyett 44 fillér minimális óradiát fizessenek nekik a mesterek, továbbá, hogy a reggelizésre eltöltött félórát is a munkaidőbe számítsák s végül, hogy az ácssegédek állását ezentul az ő munkásszerzetüké közzelítse. A mesterek nem fogadták el a munkások követeléseit, azzal a megokolással, hogy az idén júliusban a segédek munkásszervezete és az összes mesterek között szerződés jött létre, amelyben a segédek arra kötelezik magukat, hogy 1901. március 9-ig semminemű követeléseivel nem állanak elő, hanem megelégednek addig a 46 fillérnyi óradiájjal. A szerződésben a munkások szervezete egyuttal arra kötelezte magát, hogy egyes segédek ki nem elégitett követelése miatt nem engedi a sztrájk kimondását, a mesterek pedig arról biztosították egymást, hogy ha mégis sztrájkra találna lenni va amelyekkik telepen, akkor mindnyájan elbocsátják összes segédeküket. Ho nap dől el a dolog, vajjon általános lesz-e a sztrájk, vagy pedig a ma és tegnap óta sztrájkolók visszavonják a követeléseiket és újra munkába fognak. Eddig 250 segéd sztrájkol s a többi 600 segédnek is inkább a sztrájkra van bajlandósága. A fővárosi ácsmesterek, akik vagy harmincannak vannak, ma délután gyűlést tartottak s elhatározták, hogy ha holnap az öt ácsstelep munkásainak sztrájkja meg nem szűnik, meg sem várják az általános sztrájk kimondását hanem a szerződés értelmében szombatot valamennyien elbocsátják összes munkásait. Elhatározták még a mesterek, hogy mivel a munkások befejezéséről is van szó, bidász- és utaszkatonákat fognak segítségül kérni.

— **Öngyilkos idegen.** A Városligetben, az *Iparcsarnok* mögött, az északi egy 30—35 éves, kereskedőnek látszó férfi agyonlőtte magát. Személyazonosságát még eddig nem tudták megállapítani. Több képes levelezőlapot találtak zsebében *Schnabel Oszkár Görz* címzéssel. A levelezőlapokon ez az üzenet volt olasz nyelven: *Mio caro Oscar. Salute te papa H. Schnabel.* *Lévay* rendőrfogalmazó táviratlag kérdészküdtet az öngyilkosra vonatkozólag, aki nyuánként temetű, haja fekete, bajusza fekete, angolos hajviseletű.

— **Új vasúti állomások.** A *budapest-galánta*-vasúti vonalon *Vág-Beszterce* és *Nagybittse-Fredmér* állomások között — előbbtől 43 és utóbbtól 103 kilométernyi távolságban létesített *Vágheve-Válya* új állomás október hó 23-ikán egyelőre, csak a személyes podgyászforgalomra megnyitottat és egyidejűleg az említett állomások között levő „*Podhrágy-Vágheve*” feltételes megállóhely végképpen letagyattat — A *Podhrágy-Vágheve* feltételes megállóhelyen eddig menetrendszerűleg tartózkodással bíró személyszállító vonatok ezentul ugyanazon időben *Vágheve-Váralja* állomáson fognak megállani. — A *Budapest* nyugatpályaudvarról délután 2 óra 45 perckor *C* egledre

induló 720. számú személyvonat folyó évi december hó 1-től kezdve *Berzel-Cserő* megálló-rakodóhelyen utasok fel- és leszállása előlából délután 4 óra 22 perckor feltételesen meg fog állani.

— **Lefokozott hadnagy.** *Kassáról* jelentik, hogy az ottani hadbírószág *Spanily* Alfréd 34-ik gyalogezredbeli hadnagyot, mert nyilvános helyen közbotrányt okozott s e közben kardját elvették, közlegénynyű fokozta le s hatévi utánszolgálatra ítélte.

— **Közvény és csuz ellen** nagyon ajánlatos a *Zoltán-telek* kesvény. Üvegje 2 K. *Zoltán* győgytárában *Budapest*, V. Sétátér-utca és *Szabadság-tér* sarkán.

— **Betörők a pályaudvaron.** Az éjjel a józsefvárosi teherpályaudvaron *Ruff* Miksa fa- és szénkereskedő irodájába néhány vakmerő tolvaj álkulescsal beaolt, a *Wertheim*-vaszekerényt kicipelte a közeli bokrokba s ott lejszével, kalapáccsal szétverte. Szerencsére pénz nem volt benne, csupán irományok. A lejszét és kalapácsot *Boheim* Károly fa- és szénkereskedő ugyanott levő irodájából lopák. A tolvajok az eredménytelen munka után álkulescsal ki nyitották még *Glaser* Miksa fa- és szénkereskedő irodáját is ahonnan azonban mindössze egy kabátot és sapkát vihettek el. A sikertelenség láttára újra behatoltak a bódékba s egy faliorát elloptak. Keresik őket.

(x) *Használt-e már Stomatint?*

Nordenskjöld megmentése.*)

Irtá: *Carsten Borchgrevink*.

Nordenskjöld Ottó magántánár, *Nordenskjöld* Adoltnak, a híres északsarki utazónak unokaöccse, 1901. őszén indult el hajóján, az *Antarktikon Göteborg* kikötőjéből. Utazásának célja az volt, hogy a *Hornok*-tól délre eső tájat átkutatassa. A hajó vezetője *Larsen*, az ismert norvég kapitány volt, aki már 1893-ban meglátogatta a *Hornok*-tól délre eső vidéket. *Larsen* fedezte fel, hogy a délsarkon levő szigetekeken megkövesedett alakulások vannak. Ennek a felfedezésnek nagy fontossága abban rejlik, hogy ezeknek a megkövesülésekneg egy része eredetileg fa volt. Ezek a leletek szolgáltatják tehát legfőbb bizonyítékát annak, hogy a délsarki vidékek, legalább a terciár idős óta, klimatikus átalakulásokon mentek keresztül. A tudományos világ a legnagyobb feszültséggel várta tehát annak híret, hogy a délsark szárazföldjén is találtak megkövesült maradványokat. De mind a mai napig hiába vártak a tudósok ilyen híre. Az egyetlen expedíció, mely a délsarkon szárazföldön tartózkodott és onnan visszatért, az az enyém volt, de ez ilyen megkövesüléseket sehol sem konstátáhatott.

Ezt azért böcsötöm előre, mert a *Nordenskjöld*-expedíciónak éppen az ilyen alakulások felkutatása volt a főcélja. Minthogy *Nordenskjöld* geológus is, nem lehetett volna az expedíció számára alkalmasabb vezető találni. Egy évre való élelmiszert vitt magával, nem is szándékozott tovább maradni. *Nordenskjöld* az *Antarktik*-kal, amennyire csak lehet déli irányban a jéges régiókig akart elhatolni, hogy aztán a délsarkföld partján kössön ki. A terv az volt, hogy a hajó aztán újra észak felé indulon vissza, nehogy a jég összezuzza. Nézetem szerint ez jó és korrekt terv volt feltéve, hogy *Nordenskjöld* hajója jó. De sa nna, nem volt az. Ezt saját tapasztalásom alapján mondatom, minthogy első délsarki utamat 1894-ben az *Antarktik*-on tettem meg. Már akkor is régi hajó volt. Kérdemesült cethal fogó. Így hát annál több okom van azt hinni, hogy a hajónak valami baja esett, mert az eddig érkezett táviratok szerint, az expedíció idegen hajón, az *Uruguay*n érkezik meg.

Larsen kapitány, miután *Nordenskjöldöt* és néhány társát egy a délsarkföldhöz közel lévő szigeten hagyta, visszatért az *Antarktik*kal *Délamerikába* és a mut évben hajózott ismét az expedícióért vissza. Valószínű, hogy ezen az uton esett a hajónak valami baja, de az sem lehetetlen, hogy akkor, mikor már *Nordenskjöld* is rajta volt. Nem lehetetlen az sem, hogy *Larsen* nem találta meg a kutatót és hogy az *Uruguay* az első hajó, mely az expedícióra bukkant. Ha az *Antarktik*knak valami baja esett, ez bizonyára a 60-ik és 71-ik fok között történt.

Az a hír, hogy maga *Nordenskjöld* él, minden tudós a legnagyobb örömmel fogadja, mert bizonyára rendkívül érdekes tudományos anyagot hoz magával. *Svédországban* nagyon aggodtak sorsáért és csak nemrégben kérdezte tőlem annak a bizottságnak egy tagja, mely az expedíciót szervezte, hogy mi a véleményem *Nordenskjöld* sorsáról. Milyen boldog lehet most *Nordenskjöld* édesanyja, ki bizonyára remegott fiáért.

* Az egész világsajtó közölte ma a *Havas-ügnökségnek* azt a híret, hogy az *Uruguay* nevű argentinai hajó megtalálta *Nordenskjöld* délsarki expedíciójának összes tagjait és velük együtt *Rio Gallegosban* kötött ki. Erről az expedícióról nyilatkozik *Borchgrevink*, a híres délsarki utazó, ki csak nemrégben tartott nálunk is rendkívül érdekes előlevasást felfedező-utjáról.

Hogy milyen nagyfontosságú Nordenskjöld expedíciójának visszatérése, már abból is kitűnik, hogy az a vidék, melyet ő szándékozott átkutanni, eddig teljesen ismeretlen. Érdekes lesz megtudni azt is, hogy vajon találkozott-e a skót expedícióval, mely Bruce vezetésével egy évvel később indult a déli-sark felé, hogy ugyanazokat a régiókat kutassa át, mint Nordenskjöld. Bizonyos, hogy Nordenskjöld expedíciójának tagjai sokat szenvedtek és valószínű, hogy — kivált az utóbbi időben — csakis foka- és pinguin-hussal táplálkoztak.

Ami Larsent illeti, határozottan állíthatom, hogy nem rajta mult, ha nem találta meg Nordenskjöldöt. Esetleg a jégzajlás volt olyan, hogy gyöngye hajójával nem érkezhettek meg kellő időben, vagy talán Nordenskjöld volt kénytelen táborozóhelyét a kijelölt idő előtt elhagyni. Hogy vajlon a gyűjtemény nem vezet-e oda, azt nem lehet még hozzávetőleg sem megállapítani.

Nordenskjöldöt különben már utközben is nagy baj érte. Elvezette kutyáit. Már előadásomban hangsúlyoztam, hogy milyen nehéz dolog az északi égbajlathoz sokot kutyákkal az egyetlen útjutni. Nekem szerencém volt, Nordenskjöldnek sajnos nem. A kutyáknak ez a korai elvesztése végzetessé válhatott az expedícióra nézve. Nemesak a száunkautak miatt, hanem azért is, mert husukra mint táplálékra is rászorultak.

Ami az elért eredményeket illeti, én bizalommal várom a híreket. Jól ismerem Nordenskjöldöt és tudom, hogy ő megtette a magáét. Nagyon szomorú viszonyok idézheték csak elő, hogy idegen hajón tér vissza. An az élyan balsors, mely még minden sarkutazót utózt, és már ebből is látható, hogy milyen roppant nehézségekkel kell az ilyen vállalkozásoknak megküdeniük. En is csak különösen szerencsés körülmények összetételének és első sorban kedvező, de előre kikémlt meteorológiai viszonyoknak köszönhetem, hogy kedves hajómon, a *Southern Crosson* érkehettem vissza. Ez a szerencse éppen úgy nem nagyobbítja érdememet, mint ahogy Nordenskjöld esetleges balsorsa nem kisebbítheti az ő dicsőségét.

FŐVÁROS

A községi választások.

Budapest, november 24.

Szép novemberi nap volt ma. A népesebb utcák a téli divat sötét színei sehogys sem illettek a derűt égbolt alá, amely sok egyszerűnek hirdett látványosságánál jobban csodált az emberek a szabadba. A sétáló sokaságban, az u'cák élénkebb képében szinte föl sem tűnt, hogy Budapest városait választja a nép. Csak a rohanó bérkocsok nagy száma, némely kerületben öles plakátok háboruja jelezte a dicső napot. Mintha nyomtalanul eltűnt volna az a nagy izgalom és erőfeszítés, amellyel a küzdő pártok harcba szálltak, olyan volt a döntés napjai közül az első. Még az I. IV., VII. és VIII. kerület választási helyiségei körül észlelhető némi élénkség, de az sincs arányban a mult napok lázas munkájával. A demokraták sok kerületben próbálják megteríteni a régi pártok uralmát, de amazok ügyes szervezkedése miatt aligha érnek célra, bár nagyon valószínű, hogy egy-két emberüket mégis győzelemre segítik Morzsányiék és Császár-Hüvösök kerületében. De általában mégis a nagy részvétlenség jellemzi a mai községi választásokat is és a gyéren szállingózó szavazó polgárok is kedvetlenül, fásultan hagyják el a gyűlésre a szavazóhelyiséget, miután oda bérkocsin robogtak értük a kortések. Holnap még egész nap folyik a szavazás, jóslásokba becsátkozni tehát nehéz, de igazuk lehet az ily ügyekben beavatottaknak, hogy a régi törvényhatósági testület összeállításán ezek a választások nem igen fognak változtatni. Ezek azt hiszik, hogy a demokraták behozhatják 80 emberüket, de általában a mai uralkodó pártok ugyszólván a régi erővel térnek vissza.

Az I. kerületben.

Az I. kerületben nagy erővel indult meg a harc. Ugy a régi községi, mint a szabadpolgári párt egész kocsitáborral rendelkeznek, amelyek szédítő gyorsasággal szállítják a választókat. A szabadpolgári párt az uralkodó párt teljes kiirtására törekszik és egyetlen egy nevet sem vett föl annak emberei közül a maga listájába. Még a virilista jelöltjei is mások, akiket a demokratákkal együtt állapított meg. A választást dr. Csöbder János elnök vezeti, helyettese *Mauks* János. Bizalmi férfiak a községi párt részéről *Csillag* Benő, *Áldassy* Antal, *Chimán* Lajos, *Petri* Ottó. A szabadpolgári párt részéről: *Kassits* Péter, dr. *Klan* Pál, *Ripka* Ferenc, dr. *Stucky* Miksa. A zárórész est 8 óráig 2380 választó közül 1122-en szavaztak le. Mindegyik párt azt hirdeti, hogy eddig az ő listája van többségben.

A II. kerületben.

A II. kerületben *Szimik* Lajos elnök nyitotta meg a választást. It is meglehetősen élénkséggel foglalkoztak a küzdelemben, különösen az ellenzéki polgári párt és a reformpárt. A reformpárt egyenhangy jelöltjét vagy tízféléképp összeállított szavazólapon a apján akarja behozni győzelemre. A házkara fekete-sárga plakátokat ragasztottak ki, amelyeken azoknak a nevei vannak felsorolva, akik a kvótarendezés mellett szavaztak. Az egyes listákban számtalan törleszt végeznek s különösen *Demeczky* Mihály nevét tűri sok szavazó. A Rupp-Kollár-léle párt közt a délutáni órákban nagy konsternációt okozott, különösen a reformpárt ügyekedése, de aztán nyugodtabb hangulat ereszkedett közéjük. Biznak most már abban, hogy az esti 8 óráig lezavazott 678 szavazat túlnyomó része rájuk esett. A kerületben 1810 választó van.

A III kerületben :

Az utolsó napok lázas iparkodása után nagyon eszenesnek motható a mai döntő mérkőzés. A fiatal demokrata párt agilisán harcol a régi polgári párttal szemben. Miután *Palotay* Rezső elnök a választást megnyitotta, megkezdődött a szavazás. Bizalmi férfiak a régi polgári párt részéről *Wolkenberg* Gyula és *Linczenpölez* János, a demokraták részéről *Gelhardt* Rudolf, if. *Holtsapach* Nándor, és *Schubert* Dani pótagt. A szavazás bezárásáig 324-en szavaztak le. Ugy látszik, hogy a régi polgári-listája megy keresztül, bár nem változatlanul, így nagyon sokan egyes neveket törölnek és *Schubert* Sándor nevét írják helyébe.

A Belsővárosban.

A IV. kerületben az egyesült szabadelvű körök küzdenek az uralkodó „sasokkal”. Az utolsó községi választásokban még vittelve vettek részt a most adáz ellenetek. Harucok kerülhelendőségét az is mutatja, hogy az egyiknek listán egy név sincs, ami a másik listán is megvoina. Bizalmi férfiak a szabadelvűek részéről: *Eryeny* Gyula és *Rakoszy* Géza a Saskör részéről: dr. *Baránszky* Gyula és dr. *Spett* Ferenc. A szavazás meglehetősen élénkséggel folyt és esti 8 óráig 10-6 választó szavazott le. A „sasok” annak a terjesztésével csinálnak hangulatot maguk mellett, hogy a leadott szavazatok kétharmadrésze az ő javukra szól, de a liberálisok is élnek ezzel a manőverrel.

A Liptóvárosban.

Az V. kerületben ezáltal először bontották ki a zászlót a demokraták és a kaszinó és a polgári kör pártjai amelyek három év előtt oly ekkesredekkel küzdöttek egymás ellen, most váltelve védekeznek a rettegett közös ellenség ellen. A déli órákban már natéle lista szerepeit, az egyik *Liptóvárosi egyesült szabadelvűpárt* cím a att. Sokan azt hitték, hogy a klubok egyesült pártja az, de utóbb kitűnt, hogy ez épp a régi párt megtévesztésére nyomtatott. Egyébként minden párt nagy agítást let ki, a legmozgókéonyabb az „Iju demokrata-párt. Szerencsések azok, akik mind a két nagy párt listáján szerepelnek (*Baracs* Marcel és *Brüll* Mór) mert ha biztosabban hiszik is a kaszinók győze mit, meglepetések nincsenek kizarva. Bizalmi férfiak: *Reich* Mór és *Mitky* Miksa a régi párt részéről. *Reich* Ferenc és *Kollár* Izor a demokraták megbízásából. Mindjárt a szavazás elején a demokrata-párt részéről dr. *Reich* Ferenc erőiesen tiltakozott az ellen, hogy a választási helyiségben hivatalos szolgáló osztogatták a negyvenötös bizottság által összeállított virilista-listát és minden belépő választónak ugyszólván a kezébe nyomták. *Hüttl* Tivadar elnök méltányolta a kifogást és a szolgát a teremből kiutasította. Feltiltást keltett, hogy a demokraták egyáltalán nem szavaztak virilistákra. Az elnök előkevény udvariassággal kérdi a választót: „Nem parancsol-e virilistákra szavazni?” A következetes visszautasítás folytán megtudja az elnök, hogy a demokraták elvi szempontból nem adják szavazatukat virilistára. Este 8 óráig összesen 975 szavazat adottot le, a viszonyokkal ismerősök szerint 547 esett a kaszinópártra, 312 a demokratákra és a többi 116 szavazat olyan, amely kombinált szavazólappal adottot le.

A Terézvárosban.

A máskor oly zajos VI. kerületben nagyobb emóció nem észlelhető. *Vassonyiék* paktumot kötöttek *Radoszák*kkal, miután ezek vagy félucat emberüket feloldozták, félve a demokraták újabb terfoglalásától. De mégis van ellenzék: *Kardhoró* Árpád, aki miután pártja nem jutottot neki helyet a jelölté listájában, most maga szerzi meg magának a városatyai tisztéget. Ügyes kortesei vannak, így aztán a paktum megszegésével sokan törlik *Havassy* Károlyi kuriai bírő, vagy *Stieber* Vince plébános nevét és helyébe írják *Kardhoró*t. Bizalmi férfiak a kaszinópárt részéről dr. *Felék* Béla és dr. *Falag* Ignác, a demokratáké dr. *Reich* Dezső és *Fuchs* Dávid. Esti 8 óráig 1410 szavazott le és még a szavazás lezárása után méltatlankodva tárgyalták a kaszinópárt hívei a paktum megszegését. Természetesen ez nem változtat azon a tényen, hogy *Kardhoró* megválasztása csaknem bizonyosnak mondható.

Az Erzsébetvárosban.

A VII. kerületben a demokraták nagy erővel veték föl a harcot Morzsányi-Ehrlichék ellen és mégis a megtámadott fél az agilisabb. Erre vall plakátjaik nagy száma és sokfélesége. *Ehrlich*ek biztosra veszik győzelmüket és egyre azt hajogtatták, hogy 400 embert állítanak az urnák elé. Ma estig azonban mindössze 2469-en szavaztak le; szerintük aig 500-an a demokraták listáján. A választáson *Paksy* Béla elnököt; bizalmi férfiak a Morzsányi-párt részéről: *Ehrlich* Gusztáv, *Nessi* Gyula, *Szeceky* János, *Zachn*

János, *Ailer* Róbert, *Neumann* Győző, *Kondor* Béla; a demokraták megbízásából: *Somogyi* Lajos, *Bölkény* Gyula, dr. *Aréll* Sándor, *Olaj* Gyula, *Diets* Miksa, *Weisz* A. Mór.

A Zsefivárosban.

A VIII. kerületben már kora reggel a szavazás megkezdése előtt negyven csaplak a pártszervezők. A Hívőspárt jelöltekor bevomott a Rökk Szilárd-utcai elemi iskolában levő választási helyiségbe *Kiss* József választási elnökkel az élén. Kevéssei utóbb megjöttek a demokraták *Olaj* Lajos párt-elnök vezetésé alatt. *Olaj* Lajos egyenesen a választási elnökök ment és hangos szóval követelte, hogy a demokraták részéről is két bizalmi férjünak adjon helyet.

— Erőszakot nem török — mondá — s ha önök erőszakoskodni akarnak, akkor itt ma nem lesz választás, arról kezeskedem!

— Terrorizálni nem hagyom magamat, — felelte a választási elnök.

— Hallgasson! — kiáltá *Olaj* — Nem hagyjuk magunkat kiátszani.

Hosszas és éles szóváltás után a választási elnök végre kijelentette, hogy a demokrata-párt részéről elodag két bizalmi férjűt.

Alig kezdődött meg a szavazás, u'ra esetelepté fámadt. A választási elnök ugyanis mindenkit ki akart tiltani a folyosóról. Erre a két párt kortesei között verekedés támadt, amelynek csakhamar a rendőrség vetett véget.

A szavazás azután izgatottan, de meglehetősen részvétlenséggel folyt tovább, mert mindössze 1820 választó szavazott le, úgy mondják, természetesen a Hívős-pártiak, hogy a szavazatok kétharmadrésze az övék. A délután folyamán *Olaj* Lajos közbenjárására külön kapu mentek be az urnához a demokraták.

A szavazás lezárásánál ismét zálos jelenetek voltak. A demokratáknak mintegy száz választójog állott az ajtóban szavazásra készen, de az elnök ekkor már lezárta volt a mai választást. A demokraták bizalmi férfiak tiltakoztak az eljárás ellen, de eredménytelenül. A választók erre felvonultak a demokrata pártkörbe, ahol *Olaj* Lajos buzdította őket.

A IX-X. kerületben.

Ebben a kerületben, amely a Ferencváros, Kőbányát, a Tisztviselőtelepet és Rákosiavát öleli föl, nagyon lanyhán folyik a küzdelem. Paktum van, de sokan nem törődnek azzal és *Huday* Kálmán nevét törölve helyébe *Okolesányi* Gyulát írják. A délutáni órákban már valamivel élénkebb volt a választás, úgy hogy esti 8 óráig 831 szavazatot adtak le.

SZÍNHÁZ, ZENE

** Blaha Lujza a Menyesekben. *Somló* Sándor, a Nemzeti Színház igazgatója csak korlátolt számban engedte meg *Blaha* Lujzának a Népszínházban való vendégszereplését. Ennélfogva egyelőre utolsó új szerepe a művésznőnek a Népszínházban az a három menyecskezerep, amelyet *Verő* György trilógiájában a *Menyesek*ben el fog játszani. E körülmény egyik érdekessége a pénteki premiernek, amelyre a jegyek már kaphatók a Népszínház előveteli pénztárában és a városi jegyirodáknban.

** Vigzínház. A *Vigzínház*ban ma délelőtt tartották meg a *Flurt* nagysám díszetes és jelmezes házi főpróbáját. *Gavault*, a *Csodagyermek* szerzője, ebben az új darabjában mint komolv színbíró lép a közönség elé. A bemutató holnap, szerdán lesz.

** Káry Klára, a Népszínház kiváló művésznője e héten két előadásban vesz részt és pedig holnap szerdán *Bokor* József *Huszárkisasszony*ban játszsa a főszerepet, amely alakítása e szezonban méltó megjelölést keltett, vasárnap délután pedig a *Katalinban* *Idéi* Izor és *Fejér* Jenő nagy operettjében *Germain* hadnagy szerepét játszsa *Hejgy* Aranka társaságában, aki a címűt fogja személyesíteni. Ez előadás mérsékelt helyárrakkal kerül színre.

** Nemzeti Színház. *Ruttkai* György rendkívüli sikerű társadalmi színműve, a *Sötétség* holnap, szerdán 11-eszer kerül színre a *Nemzeti Színház*ban. *Vári* Andort ezutal ismét *Dezso* József, *Verát* pedig *Ligeti* Juliska fogják játszani. A darabot egyébként is abban a szereposztásban adják, amellyel eddigi előadásain oly osztatlan nagy sikere volt. A főszerepekben most is *Jászai* Mari, *P. Márkus* Emilia, *Vizváriné*, *Szacsay*, *Császár*, *Gál*, *Gyenes* és *Rózsahegy* fognak közreműködni.

** A Király-Színház pénteki előadásán, amikor *Martos* és *Huska* darabja az *Aranyvirág* 25-ödször kerül színre, *Huska* Jenő maga fogja dirigálni a zenekart.

** Hangverseny. Az *Országos Magyar Zeneakadémia* ma kezdte meg a házi hangversenyek sorát érdekes, változatos műsorral, nagy közönség előtt. A zongorán, a hegedűn és a gordonkán kívül különösen az ének volt *Lachmann* Mariska, *Moirot* Lujza, *Siól* Etelka és *Vendéghegy* Marietta adtak elő dalokat és kettőseket *Volkmann*ótl, *Grieg*ótl. Mendelssohnótl és *Rubinstein*ótl. Izéles előadásuk kitűnő mesterial művészi vezetésére, előkelő iskolájára vallott. *Maleczky* és *Sik* József tanítványai közül *Blau* Jolán, *Félegyházy* Anna és *Szalay* Gyula tünettek ki magukat. A zongora-, hegedű- és gordonka-osztály növendékei

(Szigeti József, Domanczyk Teréz, Pöcker Margit, Böhm Gizella stb.) nem maradtak az énekes növendékek mögött.

** Ifjúsági premier. A Magyar Színház személyzete most Mérei Adólf verses ifjúsági darabjára a Toldira készül. Az újdonság női főszerepét R. Maróthy Margit asszony, a Magyar Színház jeles művésznője fogja játszani.

** Uránia-Színház. Az éjjeli nap országba, Ráth István vonzó darabja szombaton éri meg a 25-ik előadását. Különösen a főváros előkelő társasága körében keltek élénk érdeklődést a darab szokatlan szépségei s nap-nap után megtekinnek a páholyosok közönségeink kitűnőségeivel és a hölgytársaság legösmerőbb tagjaival, kik élvezettel halgatják a poetikus szöveget s nézik a szebbnél-szebb művészi kivitelű képeket.

** Növendékszíni- és vizsgaelőadás. Az Országos Színház Egyesület színészkollegájának növendékei ez ideig első nyilvános vizsgaelőadásukat e hó 23-án, szombaton, délután 3 órakor tartják meg a Vigaszínházban. Ez alkalommal színe kerülnek, Kun László és Vidor Dezső tanárok vezetése mellett: Tonika és Timike, továbbá a Robinsonok című vígjátékok és az Eljegyzés lámpájánál című operett.

** A kis kofa énekszáma. A kis kofa Sztajano-vits Jenőnek a Magyar Színházban nagy sikert aratott operettjének a legszebb zeneszámai megjelentek Bárd Ferenc és Testvére kiadásában. A szokatlannál szép állítású szünetekben a többek között helyet találtak a bíres szerénád keringő, Thepis és Ibis táncküldőse, a Légy-duett, a tompévölgyi lányról szóló kuplé s még sok népszerű szám. Egy tükör ára 8 korona.

** Hangverseny. Haldy Irma, az ismert magyar hegedűművész nő ki különösen is nagy sikerrel hangversenyek Fahlen Rikhard zongoraművészzel, szombaton, december 5-én este 8 1/2 órakor a Royal-szálló termében hangversenyt rendez. Jegyek a Harmónia zenemű- és zongorakereskedésben (Váci-utca 20.) kaphatók.

** Vidéki színiest. Székesfejervártól — mint tudósítónk írja — szombaton kezdte meg Micsay F. György színgazgató kitűnően szervezett társulatával Virágvasárnapi terjedő színiestjét. Bemutató előadásul Favaöl Jenő és Barna Izó Casanova című operette került színe nagy sikerrel s a pompásan öszeválogatott kerék előadásban Ragányi Iza, a társulat szubretje egy csapásra megbódította a felelőre közönséget. A címszerepben Gulácsy Menyhért méltó partnere volt, s neki is sok része volt az est sikerében. Micsay direktor a fővárosi színház legjobb újdonságait vette fel repertoárjába.

Hugo Károly.

— A Bátor és bankár följuttatása. —

Budapest, november 24.

Szomorú hír érkezett Milánóból 1877. november 17-ikén. Meghalt Hugo Károly!... Meghalt az öreg Hugo, a „civilizáció pápája”, az „öt világrész legnagyobb énekes”, a kantómimika föltalálója, a legnagyobb tragédiator, akinek Shakespeare és Göthe „csak a köldökéig éri”. Meghalt a kuszált haju, sápadt képi, csodálatos alak, aki Budapest utcáin lármázva és hadonázva járt, kurta vasbotot hordott a köpönyege alatt és ífbeköintással lenyegtetett minden kritikust, aki nem akart hódolattal meghajolni a kantómimikájára előtt; aki ösztönelt megírta, hogy amit a mi szegény öregünk művel, az nem a világ első tenoristájának az éneke, hanem egy rekedt kakasnak a kukorékolása. Meghalt a nagy Hugo, aki meghajolva sétált, „nehogy fejét az ég boltozatába üsse”; meghalt a tébol; odott költő, aki világos percben még mindig a régi lángész volt; aki nagy tehetségének a fénykorában a Világshíjnyjátékát, a Brutus és Lukrécia, az Egy magyar királyt, a Calderont, a Bátor és bankárt és a Szegény költő dalait megírta. Elment mindörökké a magával megbasonított, örökös nyomorral küzdő, Ahavrusenként bolyongó öreg bohém, aki — mint athéni Timon — tele volt mérges szidálommal az emberiség ellen. mert a buta és trivól emberiség nemcsak a dicsőséget, hanem a hatalmat, a vagyont, a fejedelmi pompát, sőt a mindennapi kenyeret is megvonta tőle!

Meghalt Hugo Károly, hazájától messze, idegen földön. Különben rá nézve idegen föld volt a hazája is. Hol volt otthon Hugo Károly? Seholsem volt otthon. Idegen volt az egész föld kereségén.

Milánóban halt meg, padlásszobában, elhagyatva, egyedülegyül. Halála váratlanul jött, ámbar hosszú idő óta merő haldoklás volt az élete. A díszvágy és a hóbort, a láz és az izgatottság, a kimerültség és a nyomor fojtotta meg másfél napi betegség után. Jött egy utolsó roham és hamarosan befejezte a hosszú, nagyon hosszú agóniát.

A milánói Corriere della Sera adott róla rövid nekrológot. Hugo „énekelné” akart Milánóban és egy impressariónak volt lelke hozzá, hogy experimentáljon a boldogtalannal öreggel, aki jésziúv rókonaiknak az alámizsnáiból oszondesen éldegélt Itáliában, ahová minden őszszel elment, mint a vándormadár. Föllépését a Santa Radegonda-színház hirdette óriási plakátokon.

A közönség tödült a színházba. De kevéssé a produkció kezdete előtt kijelentették, hogy a celebre maestro lemondott, mert gyöngékedik. Több volt gyöngékedésnél. Idegláz volt, halálos idegláz. Amikor meglátta nevét a plakátokon, olyan izgatottság fogta el, hogy ágyba feküdt, delirálni kezdett és másnap este meghalt a Radegonda-utcai ház negyedik emeletén; olyan szük padlásszobában, ahol még a koporsója is alig fért el.

Írói pályá még nem indult érdekesebben, mint a Hugóé, aki 1808-ban született a régi Pesten, szerény izraelita szülöktől. (Később kitért és Milánóban mint luteránust temették el.) Bernstein volt a családi neve, de amikor Franciaországban Hugo Viktor mindig magasabbra emelkedett a dicsőség Olimpján, ezt a nevet vette föl, hogy ne csak Franciaországnak, hanem Magyarországnak is legyen egy Hugója!

Elete kezdetül fogva regényes, kalandos. Mint végzet orvosnövendék 1830-ban, amikor a lengyel forradalom kitört, belépett a lengyel hadseregbe a lözresorvosok közé és olyan jól viselte magát, hogy érdemkeresztet kapott. Varsó eleste után kénytelen volt orosz szolgálatba lépni, hogy Szibériába ne küldék. De nemskára megszökött Varsóból és Pestre sietett, ahol kizárólag orvosi studiumoknak élt. A harmincas évek végén fölcsapott homeopátiának és Párisba utazott Hahnemann mellé. Itt már élénken érdekelte a színház. Párisban sem maradt sokáig. Németországba ment és Hamburgban adta ki Sehnsuchtsklänge eines wandernden Hagestolen című első verskötetét. Hamburgban Bern néven a színpadon is föllépett, de kevés sikerrel. Berlinben hiába kopogott a színházak ajtaján. 1841-ben Bécsbe ment és itt nagy nehezen annyi pénzt gyűjtött össze, hogy a Világ színjátéka és a Bölcsek köve című drámáit német nyelven kinyomathatta. 1845-ben Brutus és Lukrécia is megjelent nyomtatásban de a színpad el volt zárva előtte.

A mostoha viszonyok már akkor nagyon elkeserítették. Bécsből Pestre vándorolt, nagy szorgalommal kezdte tanulni a félig ellejtett magyar nyelvet és rövid idő alatt — szótár és grammatika segítségével — annyira vite, hogy magyarul írta meg Egy magyar király című darabját. Ez a darab 1846-ban került színe a nemzeti színpadon. Ez volt az első színrehozott darabja. Rossz magyarságán Egressy Gábor segített, de azon Egressy Gábor sem tudott segíteni, hogy a mágnások ne intrikájanak a darab ellen. Hugo itt Mátyás királyt úgy állította szembe az oligarchiával, hogy tendenciájában a mágnások valóságos lázítást láttak. A darabot levették a műsorról. Rögtön ezután a Brutus és Lukrécia került színe. Ennek a magyarságát is Egressy Gábor javította ki. A dráma tett-jelt. Hugo emelkötő sikerét a Bátor és bankár jelentékenyenye fokozta. A közönség ünnepeite és a magyar írók is jól fogadták az idegenből visszatért költőt. De a dicsőség nem sokáig tartott. Hugo sértő prepotenciálal lépett föl a magyar írókkal szemben és gőgében annyira ment, hogy még Vörösmartyt, Petőfit és Jókait is meg akarta tanítani igazi magyarságra! A nagyász hóbortja itt lépett föl először. Csakhamar öszeveszett mindenki vel és hirtelen Párisba utazott, ahol a februári forradalomig maradt. Most már francia költővé alakult át. Párisban franciául írta meg a Comédie infernal és L'Étiade finie című drámai költeményeit. De a franciák még kevésbé szívték, mint a magyarok. Németországban végre fölkarolták és 1859-ben Berlinben a Bátor és bankárt szenzációs sikerrel adták elő Der Kaufmann von Marseille címmel. 1861-ben egyezzerre kitért rajta a tébol. Antik kostümbe öltözött és mindenféle szavaló-produkciókat rendezett. Nevetségessé vált. Többé nem vették komolyan. Innen kezdve rohamosan súlydott alább és alább a szegény megháborodott költő. A kiegyezés után visszatért Magyarországra. Budapestre, ahol egy kis ingyenzszoában lakott a nádor-utcai Tigris-szálló második emeletén. Kegyelettel bántak vele, de a legjobb bánásmód sem adhatta vissza régi ragyogó elméjét. Hóbortja nőitön-nőt és a kanto-mimikában végre elérte tetőpontját. Én magam is, aki süldő poéta-koromban éveikig beöcöttem nagy pietással a szegény öreg költőt (fő is dekorált a saját külön rendeléssel) vérző szívvel voltam tanuja egy ilyen nyilvános kantómimikai örjögésnek. The rest is silence!

A pietás nemes kölelességének hódolt a Nemzeti Színház is a Bátor és bankár följuttatásával.

Abban a korban, amikor ez a darab nálunk színrekerült, Obernyik, Czako és Szigligeti írták a társadalmi drámákat sok lélekkel, magyarázattal, de nem valami brilláns technikával. Technika dolgában a Bátor és bankár toronymagasságban állott az akkori magyar társadalmi drámák fölött. Három rövid, pompásan kimért, csattanóan végződő felvonás. Mindössze három szereplő, akik néhány óra alatt — a szín minden változása nélkül — valóságos tragédiát

játsszanak le. Ez nálunk csoda volt a negyvenes években.

Ezek a formai előnyök még ma is dacolnak az idővel. A darab tömör szerkezete még ma is respektust kelt a kritikusból. Minden egyéb persze osztozik a régi romantika sorában. Különösen a párbeszéd pompázó dagálya. Itt még mindenki képekben és hasonlatokban beszél. Itt a bánatnak saskörme van és a szívekben a szerelmek hatasi virága nyílik. Senki sem mondja egyszerűen és természetesen: csaldóttam! Hanem azt mondja: a csaldóds szőnyei marangolta a járnak kétségbeesésem sivatagján.

Valamikor a darab stílusához méltó romantikus hővel és pompával játszották a Nemezi Színházban a Bátor és bankárt. Egressy Gábor mint bankár, Feléké mint Adél, Lendvay Márton mint Arthur; mi-csoda láng és lendület! Én még láttam ezt a triót.

Most ennek is vége. A mi színészeink már nem tudják befelelni magukat a romantikus darab nyelvbe és hangulatába. Modernizálják. De a modernizálásban elvesz a darab zamata. Sokkal egyszerűbbek és természetesebbek a régiéknél, de az egyszerűség itt józansággá és hidegséggé lesz. A mai előadás a régiékhöz képest olyan volt, mint egy olvasópróba: mindent jól és szabatosan mondatk el, de tűz nélkül, szárnyalás nélkül. A mi okos jeles Pethesünk meg egyáltalán nem való arra, hogy egy fiatal, szép és elegáns arisztokratát elhígyjünk neki. Sokkal több illuziót ébresztett Lenkey Hedvig Adél szerepében, noha Lenkey Hedvig tetőtől talpig modern színésznő, akinek az izlése, a talentuza, az egyénisége ezer mértőföldnyi távolságban áll az Adél-léle alakok som-más romantikájától.

Ábrányi Emil.

MŰVÉSZET

□ **A Hunyadi-szobor átvétele.** A király adományából állított tíz szobor egyikét, Hunyadi János ércszobrát ma délelőtt adta át a miniszterelnökség a székesfővárosnak. Az ünnepies átadáson jelen voltak a kormány részéről gróf Tisza István miniszterelnök, Romy Béla miniszteri tanácsos, a miniszterelnökség elnöki osztályának vezetője, a főváros részéről Halmos János polgármester és Heuffel Adólt középítési igazgató, továbbá Toth István szobrász, az emlékmű alkotója. A szobor a Halász-bástya alatt az A brecht-ut fordulánál emelkedik és Hunyadt korhű véreztetben, fején hollószárnyas burgundi sisakkal, török zászlókon állva ábrázolja. A szobor talapzatát Schudek Frigyes műgyemeti tanár, a Mátyás templom újja-építője tervezte. Gróf Tisza István miniszterelnök a szobrot rövid beszéddel adta át a főváros képviselőjének, Halmos János polgármesternek aki meleg szavakkal köszönte meg a királyi ajándékot.

□ **Grafikai kiállítás a Szalonban.** A Nemzeti Szalon grafitósága január hóban ismét rendez egy rajz-, akvarel- és grafikai kiállítást. A kiállításra a kultuszminiszter a következő díjakat tűzte ki: Figurális rajzra 500 koronát, tájrajzra 500 koronát, a könyv természetéhez alkalmazkodó illusztrációra 500 koronát, eredeti metszetre, karca, könyvmatra, vagy a grafikai művészet egyéb fajára egy 600 koronás díjat és két háromszázkoronás díjat és végül aquarellre 500 koronát.

□ **A rómaiak építőművészetéről.** Érdekes és szakszerű előadást tartott ma Tóry Emil műgyemeti tanár a Magyar Mérnök- és Építészegylet műépítési szakosztályában a rómaiak építőművészetéről. Az ókori Pompejben végzett ásatások eredményéből indult ki s reámutatott azokra a szerkezetekre, amelyek a görögök nyomán fejlődött római művészetet nagygyá tették, s amelyeknek segítségével a római építőművészet Caracalla császár hírneves thermát s a még manapság is bámulatos Pantheon Rómában megalkotni képes volt. Az előadást, amelynek befejeztével a római emlékek sorozatos vetített képei vonultak el a nagyüzemű halgatóság előtt, élénk tetszéssel fogadták.

TUDOMÁNY, IRODALOM

□ **Országos Régészeti és Embertani Társulat** ma délután az Akadémia kistermében ülést tartott Forster Géza előkötlete alatt.

Az első felolvasó Dr. Márton Lajos volt, aki az abonyi régibb középkori temetőről tartott érdekes előadást. Az abonyi temetőben jobbra női sírokból eredő különféle bronz- és ezüst-ékszereket találtak. Az ékszerek között sok olyan van, melyeknek díszítése az ugynevezett sarnatai-csoportra utal. Egyáltalában feltűnő rajtuk a római műparral való érintkezés hatása. A nagy tetszéssel fogadták előadást után Dr. Pap Károly étketezett Régi egyházi edények a beregmezei Tisza-hatrol című a. t. t. Néhány tőle írt fedezett régi magyar egyházi edény mura'ott be Beregmezei egyből. Bevezetésül a magyar kulturális múltjára vet egy tekintetet, aztán kiemeli, hogy az u. n. Tiszahát mily gazdag

müemlékekben. Eddig több mint husz templomot vett föl a müemlékek országos bizottsága restaurálandó építészeti emlékeink közé, amelyek közül egynehány kiváló XV-XVI. századbeli freskókkal díszes. De különösen gazdagok a vidék protestáns egyházi régi magyar ötvösmüemlékekben.

○ Koronaszálalékok szakkönyve. Ilyen címmel legközelebb nagyon értékes, praktikus hasznú szakmunka kaphja el a sajátját. Szerzője: Vidor Ede, a székelyvárosi adófelügyelőség tisztviselője, aki már tíz év előtt kivívta a szakírók elismerését a koronabírókban kiszámított adóhirdetési táblázataival. Ujabb művét, a *Koronaszálalékok szakkönyvét*, átütözte Láncai Leó, a Kereskedelmi Bank elnöke, aki a könyvhöz írott előszavában kiemeli, hogy a *Koronaszálalékok szakkönyve* a maga nemében bezárgató szakmunka. A szakirodalom Vidor Ede fáradságos szorgalommal összeállított könyvében igazán hasznos, komoly becslő munkával gyarapszik.

○ Védkezünk az iszákosság ellen. Ilyen címen tartalmas füzetet írt dr. Burger Péter Debreczenben. A munkán megelégszik, hogy szerzője nemcsak sok tudással és alaposággal dolgozott, hanem kiérzik belőle az a nagy emberszeretet is, amely értékes könyve megírására késztette. Különösen figyelemre méltó a műnek a statisztikai része. Megdöbbentő igazságokat látunk ebben a könyvből s hiszszük, hogy éppen ezért hasznos szó gálatot fog szerezni az alkoholelles mozgalomnak.

Nyitlter.

A Szinyei-Lipóczi
Lithion-forrás

Salvator kittűn sikerrel
használtatik

vese-, húgyhólyag- és köszvénybántalmak ellen, húgydara és vizeleti nehézségeknél, a czukros húgágnál, továbbá a légző és emésztési szervek hurutainál.

Húgyhajtó hatású!

Hasmentes! Könnyen emészthető! Csirameatos!

Kapható ásványvízkereskedésekben vagy a
Salvator-forrás ügyszolgálatánál Eperjesen.
Budapesten, főraktár Edeksuty L. urnál.

(Az e rovat alatt közöltéeknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

EGYESÜLETEK

(A Gyermekbarát-Egyesület) ma délután tartotta meg tizenhatodik évi rendes közgyűlését a központi város háza egyik nagytermében. Dr. Róza Károly alelnök foglalta el az elnöki székét, aki a mai közgyűlés alkalmából szép megnyitói beszédet tartott. Weisz Ödön, az egyesület titkára olvasta fel ezután tizenötödik évi jelentését. Az egyesület, amelynek célja, hogy a főváros legszegényebb sorsú elemi iskolás gyermekei a téli hónapokban meleg ebédet kapjanak, — ez évben is szép sikerrel gyakorolta hivatását, amennyiben mind a tíz kerületben 69 iskolából 2494 gyermeknek szolgáltatott 121750 adag ebédet. Majd Ribári Mór pénztáros terjesztette elő a zárószámadatokat, a közgyűlés jóváhagyólag tudomásul vette azokat is. Végül a választmányt egészítették ki.

(A Dunántúli Közművelődési Egyesület) jövő vasárnap délelőtt tartja meg közgyűlését az újváros háza közgyűlési termében Pallavicini Ede őrnagy, titkos tanácsos elnöke alatt. A közgyűlésen Rákosi Jenő másodelnök a magyar nyelvről tart előadást. Most jelent meg a D. K. E. évkönyve az 1902. évről, s bevezetőjében a jelentős panaszszal fordul a társadalom ellen, mert a társadalom érdeklődésének a hiánya oka annak, hogy a D. K. E. abban a békés harcban, melyet a magyar faj megtartása érdekében annyi lelkességgel vív, a lefolyt évben jelentősebb eredményeket nem volt képes elérni. Sőt az állam támogató keze nélkül képtelen lett volna gyakorolni kulturális tevékenységét a Dunántúli 11 vármegyéjének területén és már ebben az esztendőben az egyesület szorult anyagi viszonyai miatt a legrégibb egyesületi óvodát, a perlaki kisdódot az államnak kellett gondozásába venni és hazánkban éppen a D. K. E. részéről meghonosított vándorkönyvtári intézmény fenntartása is csak úgy vált lehetségessé, hogy Berzevich Albert még mint a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsának elnöke, az egyesületi nép- és vándorkönyvtárak támogatására a közoktatásügyi kormány segítségét biztosította. A D. K. E. elnöksége az egyesület felvirágztatása érdekében most szélesebb taggyűlést akart kezdeményezni s a társadalom hazafias körét felhívja az egyesület nemese céljainak támogatására. Az egyesület évi jelentése a bevezető részben egész terjedelmében köti Rákosi Jenő előadását, amelyet az *Egyesületrendszert a Dunántúli* címen tartott a legutóbbi közgyűlésen. Második fejezetében az egyesület által létesített és fenntartott kisdóvó intézetekről számol be a jelentés.

(A Magyar Pestalozsi Társaság) november 29-én, vasárnap délelőtt 10 órakor az általi felsőbb leányiskolában választmányi ülésel kapcsolatos felolvasást tart, a következő tárgyszorokkal: *Bodnár Zsigmond tanulmánya báró Eötvös J. cs. zsebkönyvéről*, *Tomsányiné-Czakrácz Róza előadása A magyar nemzet lovagerejéről*.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ Mikor a bíróság téved. Csathó Jenő gyöngyösi temetkezési vállalkozó az a szerencsés ember, akinek javára tévedett a bíróság. Csathó 1897-ben Gyöngyösi temetkezési vállalatot nyitott s már 1901-ben esdőbe jutott. Ez évben nem kevesebb mint 150 végrehajtást vezettek ellene s a csődletár szerint 37.000 koronára ruktak a tartozások, amelyekkel szemben csak néhány forintnyi vagyon volt. Ellenben ki tudott, hogy Csathó 20.000 koronát tett a takarékbank anyósa javára. Az egri törvényszék család bukás miatt ítélte el a vádlottat, de a törvény alkalmazásánál tévedett. A 414. §, amelyet a vádlottal alkalmaztak ugyanis, még az enyhítő szakasz alkalmazásánál is *minimálisan hathavi börtönt* szab ki, de a törvényszék mindamellett csak *egy havi fogházra* ítélte a vádlottat. Az ügyész sem felebbezett s így a királyi tábla ma Balogh György főügyészhezelyes indítványára az ítéletet helybenhagyta.

TÁVIRATOK

Angol katolikusok a pápánál.

Róma, november 24. A pápa ma délután az angol katolikusok egyesületének mintegy száz képviselőjét és körülbelül 200 egyéb angol katolikusot fogadott kiballgatáson. A záródokok olasz nyelvi feliratot nyújtottak át, amely azt tartalmazza, hogy az angol katolikusok hűséggel és odaadással fogják feljesíteni a pápának az egyház minden vallásos és világi érdekeit illető követeléseit. A záródokok ezenkívül piros bársonyból készült, arannyal kiverő szekrénykét adták át Péter-filérrel.

A francia kulturharc.

Páris, november 24. A szenátus ma folytatta a közoktatásügyi törvény tárgyalását. Rion tiltakozik a javaslat szelleme ellen, amely a legjobb franciákat küzi az országból. Több szónok felszólalása után a szenátus 228 szavazattal 45 ellenében elfogadta a második cikket azt a szakaszt, amely az iskolák vezetőjéről és vezetőinélről képesítő oklevelet követel, és azután elfogadta magát a cikket 174 szavazattal 77 ellenében. A szenátus elfogadta a törvényjavaslat összes hátralévő cikkét és azután 194 szavazattal 44 ellenében elhatározta, hogy belemegy a második olvasásba. Ezzel az ülés véget ért.

Páris, november 24. A kamara mai ülésén folytatták a külügyminisztérium költségvetésének tárgyalását. Flourens képviselő azt javasolja, hogy a vatikáni nagykövetség hitelének megszuozását halasztassák el addig, amíg a kormány közölni fogja véleményét az egyház és az állam különválasztásának kérdéséről. Delcassé külügyminiszter azt válaszolja erre, hogy ő felelni fog, mielőtt a bizottságok határozataikat előterjesztik és kijelentette tovább, hogy a vatikáni nagykövet számára előirányzott hitel feltétlenül szükséges. Flourens képviselő erre visszavonta javaslatát. Allard képviselő azt javasolja, hogy a vatikáni nagykövetséget szüntessék meg; 60.000 frank törleszt indítványoz a költészetéből, hogy kijelzésre juttassák a vatikáni nagykövetség megszüntetésének óhaját. Allard indítványát 324 szavazattal 232 ellenében elvetették és e szerint a vatikáni nagykövetség hitelt fenntartották. A kormány által elfogadott indítvány, mely a tuniszi oktatás világisításának folytatására irányul, elfogadták. (Élénk mozgás.) A titkos alapok tárgyalásánál Delcassé miniszter felveti a bizalmi kérdést. A tételt 490 szavazattal 47 ellenében elfogadták. Destournelles a választott bírósági szerződések mellett szót. Delcassé miniszter kijelenti, hogy a kormány mindenképp ki akarja próbálni az Angliával kötött választott bírósági szerződést.

A Draga elárverezése.

Belgrád, november 24. December 10-én fogják elárverezni a Draga nevű yachtot, amelyet Belgrád városa ajándékozott Sándor királynak esküvője alkalmából. A kikiáltási ár 40.000 frank.

A keletázsiai helyzet.

London, november 24. A Daily Mail jelenti Tokióból: Az orosz követ a koreai kormányhoz jegezték intézett, amelyben kijelenti, hogy ha Korea nem veszi figyelembe az orosz kívánságokat és ha Jon-ganpho és Imphota kikötőjét nem akarja megnyitni, Oroszország erőlyesen fog fellépni ellene. Az adott válaszból Korea tiltakozik szuverén jogainak megsértése ellen. Ugyanilyen tartalmú távirat érkezett a szjülán japán követhoz.

London, november 24. Hajashi helybeli japán követ nem kapott nyugtalanító híreket a távol Keletről. Hajashi nem hiszi, hogy a viszony Japán és Oroszország között feszültebb lett. Japán most Oroszország jegyzékére vár a két hatalom között folyó tárgyalások közben tett kérésére vonatkozólag.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, november 24. (A Budapesti Napló telefon-jelentése.) Eladatok: *buxa*: Tiszavidéki 8.30—8.75 K. Marosi 8.25—8.50 K. Bányási 7.80—8.35 K. *Rosa*, 101 felvidéki 6.90—7.05 K. pestmegyei 6.65—7.— K. magyar *Tengeri* (réti): 6.35—6.55 K. magyar *Zab*: 5.60—6.20 K. Válogatott 6.65 K.

New-York, november 24. (Terményössze.) (Zárlat.) *Gyapot*: New-Yorkban neiyben 11.80 (11.30), Nov.-re 10.69 (10.95), Februára 11.07 (11.07). *New-Orleans*-ban helyben 10.10/10 (10.10/10). — *Petroleum*: Stand white New-Yorkban 9.50 (9.50), Stand white Philadelphianban 9.45 (9.45). Refined in Cases 12.20 (12.20). Credit Balances at Oil City 1.82 (1.82). — *Zsír*: Western steam 7.— (7.20). Rohe és Brothers 7.35 (7.40). — *Tengeri iránzata* állandó. — Decemberre 49.1/2 (50.—) — Márc-ra —.— (—.—). — Májusra 47.1/2 (47.1/2). — *Buxa iránzata* szilárd. — Píros ószi helyben 88.1/2 (87.1/2). — Dec.-re 87.1/2 (87.1/2). — Márc-ra —.— (—.—) — Májusra 83.1/2 (83.1/2). — Juliusra —.— (—.—). — Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.1/4 (1.1/4). — *Kávó*: lair Rio 7. sz. 6.1/2 (6.—). — Nov.-re 5.45 (5.40). Februára 5.75 (5.70). — *Liszt*: Spring Wheat clears 3.80 (3.60). *Cukor*: 3.1/4 (3.1/4). *Óra*: 25.55—25.10 (25.10—25.60). *Biz*: 12.50—13.— (12.50—13.—). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, november 24. (Terményössze.) (Zárlat.) *Buxa iránzata* szilárd, Dec.-re 79.1/2 (79.1/2). Márciusra —.— (—.—). — *Tengeri iránzata* állandó. Decemberre 42.1/2 (42.1/2). — *Zsír*: Januára 6.37 (6.45). Májusra 6.45 (6.60). — *Szalonna short clear* 7.56 (7.56). — *Serlisásu*: Januára 10.22 (10.22). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

Idegenben.

Mért fázik a tenger? Mért borzong a háta?
Hiszen forró napfény csurran, hull le rája...
— Hej, dehogyan is fázik, dehogyan is borzong az!
Izzó nap tűzében tenmagad borzongasz!

Mért rian úgy, mért zúg haragja az árnak?
Hisz síma szönyegén hullámok se járnak...
— Csöndes az! Hallgat az! Ha búgást hallod:
Úgy lelked vihára veri e visszhangot!

Mért repül a madár tengerre piherve?
Fáradt! s a zöld parton síncs pihenni kedve?...
— Hazafelé vágyik... ott várja a másik!
Miként te... miként te... a párjától vágyik!

Földes Imre.

† **Fejedelmi látogatók.** Az olasz királyi pár minap londoni látogatása alkalmából az angol királyi udvarban felelevenítették néhány kedves apróságát, amelyek korábbi fejedelmi látogatásokkal vannak kapcsolatban. Így egyebek közt Portugália előző királyáról a következőket beszéltek: Mint mostanában *Károly* király, ő is tisztán szerette a művészetet s mikor Angliába érkezett, kifejezte azt a kívánságát, hogy nagyon szeretne az angol festők mestereivel megismerkedni. Kívánságára bemutaták neki *Landseer*-t, a nagy állattestőt, aki akkoriban volt bírességének tétőpontján. Mikor *Landseer* belépett hozzá, a király kezeit elébe nyujtva, sietett feléje s valóságos oragadatással mondta:

— Oh, mr. Landseer, mennyire örvendek, hogy önnel megismerkedhettem. *Roppant szeretem az állatokat!*

A perzsa sah különökődéseiről, amelyeket Hatfieldben kifejtett, szintén fennmaradt néhány emlék. Az a szokása volt, hogy vallásos célokra minduntalan kezeseket áldozott és akárhány ezer megtörtént még a Garden-party alatt is, hogy egyszerűen eltávozott azokat a kijelentéssel:

— Most megyek imádkozni!

Mindent azonban nem vették tőle rossz néven, de annál kellemetlenebb volt néhány más szokása. Az ebédnél jobboldalán ülő hölgy és baloldalon ülő férfi neheztelt rá különösen, mert szokása volt, hogy evés után a kezét előbb a hölgy ruhájába törülte s aztán a férfi hátához dörzsölte. Az a kérelme sem talált valami nagy tetszésre, hogy adják el neki *Beaumont Margit* ladyt félmillió fontért, az azonban neheztelt, hogy kívánságát nem teljesítették. Az azonban esodálatot kellett benne, hogy a *westminsteri hercegnő* hős intézett bókja nem aratott megfelelő tetszést. Mikor szembe került a hercegnővel, így szólította meg:

— Már hallottam önről! Az ön birneve egész Teheránig elhatolt.

— Isten ments! — így kiállott föl a hercegnő. — Ön valószínűleg azt hiszi, hogy én vagyok a *westminsteri apátság!*

S tényleg a sah azt hitte.

— **Drama öt toalettban.** A francia színpadi stárokna amerikai vendégszerzése alkalmával inkább a szép ruhák biztosítják a sikert, mint a színeszítő teheltsége.

— A színész teheltsége nem érdekel bennünket, az oszloktól könnyű elítélünk, — mondta egyszer egy brazilai egész nyíltan — mert X. kisasszony nyelvét úgy sem értjük. De a ruháit, amelyek a párisi divatról beszélnek, azt látjuk. A toalettek érdekelnek bennünket legjobban.

Egy élelmes francia impresszárió megjegyezte ezeket a szavakat és legközelebb, mikor X. kisasszony újra fellépett a *Frou-Frou*-ban, így hirdette ezt a színlapon:

Frou-Frou

drama öt toalettban

írta: *Meilhac és Halévy.*

A város összes előkelő hölgyei megjelentek az előadásra és meggyőződtek, hogy Meilhac és Halévy kitünő szabó-cég.

— **A meghűléstől való félelem.** Az erős meghűlés sokszor helyre nem hozható bajokat okoz. Orvosiilag bebizonyított tény, hogy erős meghűlés után az emberi szervezet kedvező talaja a bacillusok terjedésének, de csak abban az esetben, ha ez a meghűlés oly erős, hogy meggyógyulás hosszú időt vesz igénybe és nemcsak pillanatnyi hőmérsékletváltozás edzett ember sorsára hül meg, ha például okokért a villamos vasuton az első ajtó kinyitása következtében egy kis hideg levegő éri. A legtöbb ember azonban még ettől a csekélységtől is fél és nem tűri el, hogy a villamos kocsiikon nyitva maradjon akár az ajtó, akár a felső szellőztető-ablakok. A kocsiiban természetesen ilyen körülmények között rossz a levegő és az emberek kénytelenek ezt a némelyik utas köhögése következtében bacillusokkal terhelt levegőt hosszú ideig belélegezni és magukat valami veszélyes betegség megszerzésének kitenni. A legtöbb ember annyira fél a légbeáramlástól, hogy feljogosítva érzi magát minden nyílt elzárásával emberársait elzárni a levegőtől, csak azért, mert egy kis légvonal van. Mindennapos esemény, hogy vonaton két utas veszekszik az ablak nyitva tartása vagy becsukása felett. A meghűléstől való ostoba félelmet az a körülmény magyarázza meg, hogy az emberek ifjúságuktól kezdve elpbnultak a tulságos takargatás következtében és betegesen félnek a levegőtől és víztől, mert hiszen nagyon könnyen megcsúsznak, hogy a mosakodásnál meghűl az ember. Az egészség alapja tehát a test edzése és erősítése már a gyermekkorban is, mert a gyenge test olyan, mint a nyerny, amely nincs elegendő viláossággal, levegővel és vízzel ellátva.

KÖZGAZDASÁG

A **Budapesti Hitelforgalmi Szövetkezet** ma délelőtt 11 órakor tartotta meg első évi rendes közgyűlést. A felolvasott igazgatósági jelentés szerint az intézet tagjai között 306,932-93 K. kölcsönt nyújtott és a zármérleg 618448 K. tiszta nyeresémmel zárult. A tartalékalapnak 3549-93 koronával történt kiegészítése mellett, a tagoknak és részjegytulajdonosoknak 6%-os osztalék, illetve haszonrészesedés jut. A szövetkezet mindennemű veszteségtől és az adóskor az utánfizetési kötelezettségtől mentesek maradtak. A nagy tetszéssel hallgatott jelentést, valamint az igazgatóság javaslatait a nagy számban megjelent tagok egyhangulag elfogadják, az intézet egész vezetőségének köszönetet és bizalmat szavazott.

Az **Országos Iparegyesület** csütörtökön, november 26-án délután 5 órakor az egyesület helyiségeiben (VI. ker. Uj-utca 4. sz. I. emelet) *textilipari bemutató ülést* tart.

Nemzetközi kertészeti kiállítás. A földmivélségi miniszter ma leirabban tudatta a székesfőváros hatóságával, hogy a *Düsseldorfi* nemzetközi városban tervezett nemzetközi kertészeti kiállításban hivatalosan kíván résztvenni. A résztvevői módzatának a megállapítása céljából a miniszter értekezletet hívott össze november 23-ikára s fölkererte a fővárosi hatóságát, hogy erre küldje el a saját képviselőit. A tanács úgy intézkedett, hogy az értekezletre *Vesits* Károly tanácsos és a városi főkerészter jelenjen el.

Liszt. (A *Budapesti Napló* tudósítójától.) A Liszt-üzletben a letolyt néten minden impulzus híján nagyobb üzlet nem feloldhatott. A korábbi kötésekre való elszállítások ellenben eléggé élénkek voltak, aminek magyarázata arra vezetne vissza, hogy a gőzbajtás az áruféltétel már sok atomon és hét folyamán beszűntet s vevőknek az olcsóbb szállítási díj kedvező nagyobb rendelkezéseket eszközöztek.

A jegyzések e héten nem változtak és ma a következő átlagos listarak vannak érvényben 50 kilogrammonként, zsakostul, Budapestre szállítva:

Szám:	0	1	2	3	4	5	6
Ar. kor.	12.70	12.30	11.90	11.30	10.90	10.50	9.90
		7	7 $\frac{1}{2}$	8			
		9.20	8.80	5.80			

Finom korpa:		Görömba korpa:	
Ar.: korona 3.80		4.—	

Dara:	AB	C
	18.30	12.60

Vetőmagvak. (*Mawher* Ödön tudósítása.) A *vöshere-mag* ajánlatok száma nagyon csökkent e héten; anélkül azonban, hogy ezen körülmény betonyással lett volna az áralakulásra. Berümből jelentik, hogy a belőli jó termés következtében a jelenlegi jegyzések jogosultak, ellenben hamburgi értesítés szerint az idej európai termés alig fogja lezedezni a szükségletet. Tény az, hogy Amerika a mai napig csak minimális mennyiségeket exportált. *Lucernamagot*

élénkebben ajánlottak, miért is az elődök szívesen engedtek az árból. A forgalom azonban — vételedy hiányában — meglehetősen csekély volt. — *Takarmányreparációk.* Az irányzat továbbra is lanyha maradt. Altalában a jegyzések alacsonyabbak, mint a múlt év ugyanezen időszakában: *Baltacim-mag* ajánlatok hiányában nem volt forgalom. *Fehérheremag*, úgy a kereslet, mint a kínálat csekély. *Fülmagvak.* A jegyzések változatlanok és a vételedy lanyha. *Jegyzések nyersarúért* 50 kilogrammonként Budapestre: *Vöshere-mag* 55.—62.—K., *Lucernamag* 54.—60.—K., *Fehérheremag* 65.—70.—K., *Baltacim-mag* 14.—15.—K., *Thymothesmag* 22.—24.—K.

Petroleum. (*Hesz* Izidor és Társa jelentése a *Budapesti Napló* részére.) Legutóbbi jelentésünk óta a helyzet nem változott az árak szilárdak. — *Jegyzéseink:* Amerikai I csillagos petroleum 46.—korona. Orosz 3 csillagos petroleum 44.—korona. Biztonsági 2 csillagos petroleum 41.50 korona. Elsőrendű Standard vagy 2 keresztet petroleum 41.50 korona. 3 keresztet —, 4 keresztet petroleum —, kor. Amerikai császárólaj, ottani finomítás 66.—korona. Amerikai császárólaj belöldi finomítás 51.—korona. Az árak 100 kilogrammonként, készpénzfizetés mellett 20 százalékos göngysúly, az iteni vasutköz szállítva értendő, *Kékgalic* I. vasmentes 67.—korona. *Zöldgalic* 8.—korona, *carbolineum* I. 15.—korona, *carbolineum* II. 13.—korona, *Bacugépolaj* (orosz) 44.—korona. *Oliva gépolaj* I. 76.—korona, *Oliva gépolaj* II. 64.—korona, *Tovothé-gépkenőcs* 60.—korona.

Repeceolaj és repeceogácsa. *Repeceolajban* az üzlet kezd szilárdulni. A külföldi jegyzések naponta szilárdabbak és így valószínű, hogy nem sokára nálunk is magasabb árak lesznek. A jegyzés ma még változatlan nagyban vételnél 63.—K., kicsinyben vételnél 67.—K. 100 kg-ignt Budapestre. *Repeceogácsában* élénk üzletment mellett az irányzat szilárd és jegyez nagyban 10.20 K., kicsinyben 10.40 K. 100 kg-ignt Budapestre. *Vadrepeceogácsa* és egyéb keverékek ajogácsa táptételek 2—3 koronával olcsóbb, de ezen okkikben nincsen készlet.

Borjuvásár. 1908. évi november hó 24-én. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás. Belöldi élő borju 141 drb, leölt borju 8 db, bécsi borju — db, — db, növényekmarha I darab, bárány élő — darab, leölt bárány — darab, — *Árjegyzések.* — Belöldi élő borju I. rendű 92—93 l-ig, kivételése 100 l. II. rendű élő borjúkért 80—90 l-ig, I. kilónként. leölt borju I. r. 118—118 l-ig, II. r. — l-ig — l-ig, kivétel. I. kilónként, levonás nélkül. — *Rizet* — borjúkért 60—66 l-ig. Növényekmarha — 44 l-től 45 l-ig, I. r. — l-ig, középmínőségű — l-ig, alarendelt — l-ig, I. k.-knt. Bárány élő —, —, —, leölt bárány — K. kivételesen ár — k-ig páronként. — Az üzlet élelten, az árak 4—6 fillérel kg-ignt hanyatlottak.

Sertéskonsumvásár. (A székesfővárosi sertés-vásár és közvághid intézősége.) November 24-én. Felhajtás: Zsírterest, ugyanint öreg I. rendű — kilogrammon felül — — — — — darab, II. rendű 250—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül — darab, közép 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Husstertés ugyanint: nehéz 300 kilogrammon felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — da-

REGÉNY

Egy férj regénye

Írta: SALVATORE FARINA

(30)

Semmi sem használt. Signor Fernando megragadta az evezőlapátot és odébb lökte a csónakot, némán jelezve, hogy félelmünk sérti őt.

Beszállunk a bárkába és elindultunk. Az evezők hatása inkább látszólagos volt, oly nagy volt az áradat hatalma. A két bárka iszonyu gyorsasággal siklott tova a vízen, mint két uszó szalmaszál. De veszedelm nem mutatkozott és már megnyugtatott bennünket signor Fernando merészsége. Csónakja meg-megingott és ilyenkor egy kis víz toltult beléje, de mindannyiszor signor Fernando óvatosa lett és megállt, tehát egy láb-füredőnél egyéb kellemetlenség nem érte. De ő még nem elégedett meg esodátunkkal, mert sikerétől felbuzdulva, gyorsabban iparkodott előre-járni. Nehány ügyesen végzett evezőcsapás más irányba sodorta ladikját; signor Fernando diadalittasan hirdette újabb sikerét.

— Vigyázz magadra! — kiáltott feléje a kapitány.
— Vigyázzon magára! — ismétlé sápadtan a hajós.

Egy pillanat műve volt; a kis csónak a hullámok sodrába kerülve, felborult és vakmerő kormányosa eltűnt a víz alatt. Velőtrázó sikoltás támadt e katasztrórára; egymást néztük. Tizia ráms szegede szép szemeit, kezét önkéntelenül rátette vállamra. Halálos rémület kifejezése ereszkedett ártatlan arcára. Tehát szerette őt? Mely kínzó gondolat!

És mégis oly erőt merítettem abból, amely tulszárnyalta akaratomat, természetemet. Mit törődtem az élellet, ha ő nem szeretett engem?

Lelkem nem kívánt egyebet, nem kerestt egyebet; szédítő gyorsasággal lehánytam magamról ruházatom egy részét és bele akartam ugarni az áradatba; abban a pillanattban erősebben szólalt meg bennem az életösztön; megálltam, körülnéztem. A vén csónakos káromkodott, mert ha uszva igyekszik a signor segítségére sietni, félt, hogy bennünket dönt a romlásba, és ha nem úgy jár el, azt a másik embert; és a mellett könnyelt szemekkel nézett kis csónakja felé, amely az örvényben alámerülve, mint egy nagy szörnyeteg megingt felszínre vetődött, küzdve a habokkal; Tizia, a kapitány és signora Erflia megdöbbenve néztek réám; nem mertek sem bátorítani, sem visszatartani.

Tokintetem kereste az örvényben azt a helyet, ahol beleugorhatnék a vízbe. Egy pillanattig, még egyetlenegy pillanattig megjelent tölem nem messze a szerencsétlen ifju és most a részvét és iszonyat újabb kiáltása ütötte meg fületem, aztán nem hallottam többé semmit és még mielőtt a szegény ember teste újra eltűnt volna, a habok zugva összecsaptak fejem fölött.

Rémes erőlködés után sikerült közelébe usznom; megragadtam a hajótörött kabátja esüskét és vele együtt felszínre kerültem; megmértem a veszedelm nagyságát és már azt hittem, hogy a halálé vagyok, midőn újra megpillantottam az eget, tele tödövel szivtam magamba a levegőt; és midőn meghallottam barátaim bátorító hangjait, érzem, hogy élni akarok és hogy az élethez való ragaszkodás újra felébredt bennem. Nem sok híjja volt és öröm megtagadja a szolgálatot és a magam után vonsoztott teher lerúdtott volna magával a mélységbe.

De hirtelen könnyebnek, engedékenyebbek érzem a szerencsétlen ifju testét; és minden mozdulata megszűnt. Meghalt-e? A kétségbeesés összehuzta izmait; öröm végső megfeszítésével legyőztem a bárka távolságát és kétségbeesett erőlködéssel sikerült belekapaszkodnom a bárkába. Megmenekültem.

Signor Ferdinando még lélegzett.

Este megbetegedtem, részint az átszenvedett izgalom, részint a kénytelen fürdő folytán. Kárpótlásul Tizia sokáig időzött ágyam mellett; ahogy ránéztem lábzan égő szemcimmal, úgy látam őt, ahogy magamban megrajzoltam képét, szomorunak és szeretetreméltónak. Mikor beesteledt, lehajolt párnám fölé, ránézett és suttagta:

— Gyógyuljon föl; Szeretem önt.

* * *

Másnap már semmi bajom sem volt. Mit mondjak önnek? Boldogságom nagyobb volt, semhogy szívem befogattja volna. Ó szeretett engem. A szerelem megkezdte benne azt a titkos változást, amelyben a léány nővé alakul át. Ez a mozzékony, villogó szempár szilárdabb, komolyabb lett; ez a nyílt, tiszta, derült homlok mélyebb, hogy hajléka lett az első gondolatoknak; ajkai rám mosolyogtak azzal az édes, epedő vágyggyal, amely hangos derűtsége helyett oly gyakran elárulta érzelmeit.

Ez a változás a szerelem műve volt, az én művem — és én büszke voltam reá. Ő közelebb jött hozzám és én hozzá; amit korábbi lényéből vesztett, az az onyémnet gazdagítá; érzéseink, vágyaink összeolvadtak. A mely sebet, amely egykor elválsztotta lelkünket, egykori lényünk romjai töltötték ki.

Az édes érzéseknak, reményeknek, terveknek, a mindig megismételt és mégis mindig új fogadalmaknak, a tiszta és szelid törekvéseknek változatos sorozata szárnyat adott az időnek, ami még hiányzott a matematikai doktorátus vizsgájáig. Lelkemét benépesíteni egy mocsoktalan boldogság drága alakjaival már rég nem tudom. Az öröm elszállt és megleledkezünk róla; csak a fájdalom marad az ember kbeleiben; csak a fájdalom hangjaira felel a szív visszhangja.

Két évvel később Tizia feleségem volt.

(Folytatása következik.)

rab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Főhajtás összege 800 darab, — darab süldő, előző napi maradvány 186 darab, 9 darab süldő, összesen 986 darab, 9 darab süldő. Eladottak 684 darab sertés, 5 darab süldő. Maradvány 302 darab, 4 darab süldő. A vásár irányzata közepes. Az árak szilárdak. — Következő árak jegyzetünk: Zsirterítés: Öreg 1. r. 850 kgr.-on felül 95—102 fillérig, II. rendű 280—360 kilogramm 95—102 fillérig, selejtetett — fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogramm felül 98—104 fillérig, fiatal közép 220—300 kilogramm 93—98 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 88—96 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Hussterítés: Nehéz 800 kilogramm felül — fillérig, könnyű — kilogramm — fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, életsúlyban.

Bécsi sertésvásár. A st.-mari központi vásársarokban megtartott sertésvásárra bejelenteték 9612 darabot, ebből a vásár elején felbajtottak 4066 darab fiatal sertést, 3389 darab magyar hizott sertést és 2427 darab nehéz sertést. Összesen 9572 darabot. Jegyzések: kigr.-kint életsúlyban (a fogvászást adót nem számítva): elsőrendű sertés 108—110 fillér, kivételesen 111 fillér, középminőségű 102—106 fillér, könnyű sertés 94—100 fillér, fiatal sertés — fillér, süldő 76—94 fillér.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, november 24.

Mérsékelt kínálat és gyöngye kereslet mellett készbuza bányádt irányzatú; forgalomba került 10.000 métermáza 2 1/2 fillérel ocsóbb árakon. Rozsban szintén gyöngyebb a hangulat és ára néhány fillérel ocsóbb. Más cikkekben a forgalom gyöngye, árak alig tartottak.

Eladottak:

Buza. Tiszavideki: 200 mm. 80 k. 8 K. 10 f., 1000 mm. 79 k. 8 K. 10 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 90 f., 800 mm. 79 k. 7 K. 80 f., 780 mm. 77 k. 7 K. 75 f.

Pestmegyei vidéki: 100 mm. 80 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 81 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 01 1/2 f., 103 mm. 80 k. 8 K. — f., 100 mm. 80 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 02 1/2 f.

Dunajövidéki: 700 mm. 77 k. 7 K. 65 f.

Bécsiek: 8300 mm. 77 k. 7 K. 75 f.

Mna három hónapra.

Rozs: 350 mm. 6 K. 40 f., 100 mm. 6 K. 40 f.

Arpa: 350 mm. 5 K. 72 1/2 f.

Zab: 100 mm. 5 K. 60 f., 100 mm. 5 K. 55 f., 1000 mm. 5 K. 45 f., 100 mm. 5 K. 45 1/2 f., 450 mm. 5 K. 27 1/2 f.

Tengeri: 500 mm. 5 K. 90 f., 100 mm. 5 K. 85 f., 500 mm. 5 K. 77 1/2 f.

Készpénzesítés mellett.

A készpénz hivatalos jegyzése a budapesti ár- és értéktözsde szokásai szerint készpénzben és kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként 50 kilogrammonként.

B u z a	Kilós	30 kilogramm árs		Kilós	30 kilogramm árs	
		K.-tól	K.-ig		K.-tól	K.-ig
Tiszavideki új	—	—	—	—	—	—
„	76	7.90	7.66	79	7.82	7.90
„	77	7.56	7.76	80	7.86	8.00
„	78	7.10	7.86	81	7.90	8.06
Fehérmegyei	—	—	—	—	—	—
„	76	7.60	7.90	79	7.88	7.90
„	77	7.69	7.76	80	7.76	7.96
„	78	7.62	7.80	81	0.00	0.00
Pestvidéki	—	—	—	—	—	—
„	76	7.40	7.60	79	7.70	7.90
„	77	7.42	7.62	80	7.76	7.90
„	78	7.00	7.76	81	7.80	7.96
Bánási	—	—	—	—	—	—
„	76	7.46	7.60	79	7.76	7.86
„	77	7.00	7.76	80	7.80	7.90
„	78	7.66	7.76	81	—	—
Bécsiek	—	—	—	—	—	—
„	76	7.56	7.70	79	—	—
„	77	7.60	7.80	80	—	—
„	78	7.70	7.15	81	—	—

Egyéb gabonafajták	Kilós	30 kilogramm árs	
		K.-tól	K.-ig
Buza	új elsőrendű	—	6.40
„	középminőségű	—	6.20
„	takarmanóru, elsőrendű	—	6.46
„	másodrendű	—	6.43
Köles	—	—	5.10
Zab	elsőrendű	—	6.55
„	középminőségű	—	6.00
Tengeri	elsőrendű	—	6.00
„	másodrendű	—	6.10
„	román vagy bolgár	—	6.00
„	sinquanta	—	—
Ropos	káposzta	—	10.76
„	—	—	11.55

A határidőszület folyamán a következő kötések

Kötések:
 Áprilisi buza 1904. : 7.70—7.69—7.71—7.70
 Áprilisi rozs 1904. : 6.89—6.87
 Áprilisi zab 1904. : 5.50—5.49
 Májusi tengeri 1904. : 5.20—5.22—5.19

Déli egy órákor a következő záróárak állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Áprilisi buza 1904. : 7.69—7.70
 Áprilisi rozs 1904. : 6.67—6.68
 Áprilisi zab 1904. : 5.49—5.50
 Májusi tengeri 1904. : 5.19—5.20

Délután fél 5 órákor zárult:

Áprilisi buza 1904. : 7.71—7.72
 Áprilisi rozs 1904. : 6.69—5.70
 Áprilisi zab 1904. : 5.49—5.51
 Májusi tengeri 1904. : 5.20—5.22

A budapesti értéktözsde.

A mai tözsde korlátozott forgalom mellett tartott irányzatú zárult.

Előzősde: Osztrák Hitelrészvény 678.—674.—, Magyar Hitelrészvény 745.75—746.60. Leszámitóbank részvény 493.—464.—, Osztrák-magyar Államvasuti részvény 666.75—667.—, Városi villamos-vasut részvény 326.25 korona.

A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Magyar Hitelrészvény 746.—746.25. Leszámitóbank részvény 463.60—465.—, Osztrák hitelrészvény 672.75—673.50. Kereskedelmi bank részvény 2775.—2785.—, Rimamurányi vasúti részvény 477.—478.—, Közúti Vaspálya részvény 613.25 korona.

1/4 órákor zárult: Osztrák Hitelrészvény 676.25. Magyar hitelbank részvény 748.—, Leszámitóbank részvény —, Rimamurányi vasúti részvény —, Osztrák-magyar államvasúti részvény 667.25, Közúti vasut részvény —, Városi villamos vasut részvény —, korona.

A budapesti terménytözsde.

A terményüzletben a szezonszerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyzék-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzések: Heremag: lucerna magyar 56.—68.—, korona, vörös aprószemű 48.—51.—, korona, vörös erdélyi —, korona, vörös búnsági —, korona, középszemű 53.—55.—, korona, nagy szemű 57.—61.—, korona. Disznózsír: budapesti 68.50—69.—, korona, vidéki —, korona. Táblaszalonna: légszárazított vidéki —, korona, városi 4 darabos 58.—58.50 korona, 3 darabos 59.—59.50 korona, 15-től —, korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 18.50—19.—, korona, 120 darabos —, korona, 100 darabos 21.50—22.—, korona, 85 darabos 23.—23.50 korona, azonnal szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 17.50—18.—, korona, 100 darabos 21.—21.50 korona, 85 darabos 22.25—22.50 korona. Szilva: slávoniai 18.50—19.75 korona, szerbiai 17.50—17.75 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktözsde.

A mai előtőzsdén a forgalom a legszűkebb határok közt mozgott, de az irányzat meg ehetősen szilárd volt.

A déli tőzsde tartózkodóan nyílt meg és barátságos irányzatú zárult.

Zárult tartott.

Bécs, november 24. (Magyar értékek számlája) 4 1/2%-os aranyjárdék 118.60. Liszai és szegedi köles-csorsorsó 104.75 Magyar vasúti kölesben ezüsten —, Magyar keleti vasúti állami kötvény —, Magyar leszámitó- és pénzváltóbank 404.60. Rimamurányi vasútrészvény 477.50. Magyar koronajárdék 98.35, 4 1/2%-os Magyar földterem. kötvény 97.95, Magyar hitelbank részvény 747.50. Magyar nyeregenyi kölesben sorsó 210.—, Kassa-odierbergi vasúti részvény —, Magyar keresk. bank 2772. Magyar kuripar 1527.

Bécs november 24. (Osztrák értékek számlája) 4 1/2%-os papírajárdék 100.45, 4 1/2%-os osztr. aranyjárdék 120.45, 1800-os sorsó 156.75. Osztrák hitelrészvény 473.—, Angol-osztrák bank —, Bécsi bankgyűlés 501.75. Osztrák-magyar bank 1618.—, Déli vasut 86.50. Dunagőzhajózási részvény 865.—, Dohányrészvény 538.—, Császári és királyi arany 11.35. Németbankváltó 117.23, 4 1/2%-os erdő járdék 100.30—190.70. Osztrák koronajárdék 100.35, 1884-ik sorsó 267.—, Osztrák hitelintézet részvény 676.25, Unionbank 533.—, Osztrák Láncebank 429.25. Osztrák-magyar Államvasut 607.—, Elbavölgyi vasut 418.50. Alpeisi bányarészvény 400.50, 20 frank. arany 190.60, Londoni váltó 209.42 Bécsi iramway Litt B. —, Bécsi iramway Litt A. —, Lipót köh 280.—, Az irányzat szilárd.

Bécs, november 24. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 676.—, Magyar hitelrészvény 748.50. Angol-Osztrák bank 280.75 Bécsi bankgyűlés 503.—, Union bank 534.—, Láncebank 429.50. Osztrák-magyar államvasut 667.25, Déli vasut 86.75. Elbavölgyi vasut 419.—, Északnyugati vasut részvény —, Dohányrészvény 533.50. Rimamurányi vasut 478.—, Alpeis bányarészvény 401.25. Májusi járdék 100.45. Magyar koronajárdék 98.30. Lőrök sorsó 145.25. Német birodalmi márza 117.18—117.21. Napoleonod 19.06.

Külföldi értéktözsde.

Berlin, november 24. (Lődesi tudósító.) A tőzsde nem egységesen nyílt meg. Nemzetközi forgalom ma is zavart szenvedett a megromlott burzok folytán és lanya volt. Helyi piac gyenge Montanértekben az alakulódon acélműi szövetség tanácskozásának meghívására folytak Bankok ártartók. Helyi fondok állandók, külföldiek nyugodtak, valamint vasúti részvények is. Később kórhok és ásványrészvények ingadozóak. Bankok megszárdultak. Magánleszámitási kamatláb 3 1/2%, Ultimopend 4 1/2%.

Berlin, november 24. (Zárlati) 4 1/2%-os papírajárdék —, 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 102.50, Elbavölgyi vasut —, Magyar koronajárdék 98.75, Osztrák-magyar államvasut 143.25, Kassa-odierbergi vasut —, Bécsi váltóár 85.25, Magyar vasúti beruházási kölesben —, Alpeisi bányarészvény —, Disconto-Gesellschaft 198.50, Államias vilámmossági Köcsön 219.50, Geismarkbank 202.10, Lauraköh 237.55, 4 1/2%-os erdőjárdék 100.83, 4 1/2%-os magyar arany járdék 99.80, Osztrák hitelrészvény 212.75, Déli vasut 17.30, Károly-Lajos vasut —, Orosz bankjegy 218.25, 4 1/2%-os új orosz kölesben —, Török dohányrészvény —, Olasz járdék 103.75, Magyar hitelbank —, Dnyanin Trusi 155.30, Harteni 204.10, Az irányzat szilárd.

Berlin, november 24. (A Budapesti Napló tudósítójának zárlati) Aranyforgalom: 4 1/2%-os magyar aranyjárdék —, Magyar koronajárdék 98.70, Osztrák hitelrészvény 212.90, Osztrák-magyar államvasut 143.25, Déli vasut 17.50, Északnyugati vasut —, Elbavölgyi vasut —, Orosz bankjegy készpénz 218.25, Buschtchrad —, Orosz bankjegy —, (Ultimo) Lombard —.

Páris, november 24. (Zárlati) Osztrák-magyar államvasut —, Uj török konzol 87.97, Egyiptomi járdék 146.75, Osztrák Láncebank 470.—, Farta bankrészvény —, 3 1/2%-os francia járdék 97.32, 4 1/2% spanyol járdék 90.47, 3 1/2% új törleszhető járdék —, Crédit foncier de France —, Argei bányarészvény —, 4 1/2% 1890. román kölesben —, Görög kölesben 214.—, Váltó Olaszországra 90 1/2 páris. Váltó Amsterdamra 206.75, Váltó Brüsszelen 7 1/2 1/2. De Beers 515.50. Chartered 63.50, 60% bolgár kötelezvény 412.50, Magyar aranyjárdék 102.12, Déli vasut —, Váltó Londonra 251.95, Osztrák aranyjárdék 102.25, Török sorsó 140.50, Meridional vasut —, 4 1/2% olasz járdék 104.05, Ottomanköh 590—31 1/2%-os francia járdék —, Osztrák földművelintézet 1302, Déli vasut előbbébbi kötvény 325.50, 4 1/2%-os 1896. román kölesben —, Dohányrészvény 378.—, Váltó Bécsre 104.06, Váltó német piacokra 121.90, Rio 12.20, East Rand 185.50, Randfontein 67.50, Magyar Jelzőbank 552.50, Az irányzat szilárd.

Frankfurt, november 24. (Zárlati) 4 1/2%-os papírajárdék 100.90, 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 100.90, 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 100.20, Osztrák hitelrészvény 219.90, Osztrák-magyar államvasut 143.10, Északnyugati vasut 107.50, Buschtchrad vasut —, Londoni váltóár 204.30, Bécsi bankgyűlés 125.—, Villamos részvény 145.—, 3 1/2%-os magyar aranyköcsön 86.30, 4 1/2%-os erdőjárdék 101.—, Osztrák koronajárdék 100.—, Magyar koronajárdék 98.60, Osztrák-magyar bank 116.95, Déli vasut részvény 17.05, Elbavölgyi vasut —, Bécsi váltóár 8530.—, Farta váltóár 811.15, Unio bankrészvény —, Alpeis bányarészvény —, Az irányzat nyugodt.

Frankfurt, november 24. (A Budapesti Napló tudósítójának zárlati.) Aranyforgalom: Járvalom: Osztrák hitelrészvény 213.20, Német bank —, Disconto 198.60, Berini kereskedelmi bank 165.30, Geismarkbank —, Harteni 204.10, Lauraköh 237.60, Olasz járdék —, Hibernia 209.70, Az irányzat nyugodt.

Hamburg, november 24. (Zárlati) 4 1/2%-os erdőjárdék 100.90, 1880. sorsó 156.70, Déli vasut 17.50, 4 1/2%-os Osztrák aranyjárdék 102.50, Osztrák hitelrészvény 212.90, Osztrák-magyar államvasut 142.70, Olasz járdék 103.50, 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 99.90, Az irányzat szilárd.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

November 24. A sertésüzlet irányzata: kollembesebb.

A) Hízott sertések ára: L. A) Magyar elsőrendű Oreg néhez (páronként 400 kilogramm felüli suiban 110—112 fillérig, Oreg közép (páronként 300—340 kilogramm terjedő suiban) — fillérig, fiatal néhez (páronként 320 kilogramm felüli suiban) 117—118 fillérig, fiatal közép (páronként 261—320 kilogramm terjedő suiban) 116—117 fillérig, fiatal könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő suiban) — fillérig. — II. Magyar szűk és cici: Néhez (páronként 280 kilogramm felüli suiban) — fillérig, Közép (páronként 240—260 kilogramm suiban) — fillérig, Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő suiban) — fillérig, — III. Romániai: Néhez (páronként 320 kilogramm felüli suiban) — fillérig, Közép (páronként 240—320 kilogramm terjedő suiban) — fillérig, Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő suiban) — fillérig, — IV. Romániai eredetű (Stachi): Néhez (páronként 240 kilogramm terjedő suiban) — fillérig, Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő suiban) — fillérig, — V. Szerbiai: Néhez (páronként 280 kilogramm felüli suiban) 116—117 fillérig, Közép (páronként 240—260 kilogramm terjedő suiban) 115—116 fillérig, Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő suiban) 114—115 fillérig.

Sertésüzlet: s. m. 1903. november 21. napján volt készlet 29.696 darab, — 1903. november 22. napján felhajtott 311 darab, — 1903. november 22. napján állományt 1082 darab, 1903. november 23. napján maradt készletben 28.925 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— November 24. —

Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Győrke Lajos brassói állami felső kereskedelmi iskolai tanárt nem minőségben a VIII. fizetési osztály harmadik fokozatába, valamint Debreczeni Aron honnani állami polgári iskolai tanárt tanított, képesített felső kereskedelmi iskolai tanárt a honnani állami felső kereskedelmi iskolához a IX. fizetési osztály második fokozatába rendes tanárrá, Sárosy Károly pincsovai és Fábian István lippai állami polgári iskolai segéd-tanítókat pedig a X. fizetési osztályba rendes tanítókká kinevezte.

Áttelekeselek. Az igazságügyminiszter Horváth Kálmán védelmi orsz. fejtényezői díjakot a szegedi ker. bírtonbón tiszti irnokk kinevezte s ugyanezen minőségben a hatari közevitő-intézethez egyidőre áttelekeselek, Veiser Alajos hatari közevitő-intézet tiszti irnokk ugyanezen minőségben a szegedi ker. bírtonbón áttelekeselek. A budapesti főgölyész, a pécsi főgölyész hozzájárulásával Harda András kaposvári ügyészeg irnokk hasonló minőségben a budapesti ügyészeghez helyezte át.

Vizállás.

	Nov. 23.	Nov. 24.		Nov. 23.	Nov. 24.
Duna	Sohárding	1.12 1.29	Tisza	M.-Sziget	0.47 0.50
Duna	Passau	2.48 2.74	„	Tekoháza	1.12 0.72
„	Linz	0.26 0.94	„	V.-Námed	0.75 1.16
„	Bécs	0.21 0.41	„	Tokaj	1.89 2.07
„	Pozsony	1.70 2.08	„	Tisza-Füred	0.30 1.12
„	Komárom	0.82 3.60	„	Szolnok	0.42 0.15
„	Budapest	2.41 2.81	„	Szeged	0.40 0.31
„	Páka	1.98 0.99	„	Szeged	0.87 0.72
„	Mohács	2.68 2.14	„	Török-Bécs	0.41 0.12
„	Gombos	5.34 3.64	„	Titell	1.71 2.08
„	Ujvidék	2.30 2.04	„	Báfta	0.75 0.16
„	Pancsova	1.53 1.81	„	Ópoldva	0.45 0.50
„	Orova	1.54 2.14	„	Bodrog Zemplén	0.00 2.90
„	Magyarfalva	2.29 2.16	„	Sájo	1.48 1.96
„	Zsolna	1.18 1.60	„	H.-Némed	0.28 0.24
„	Trencsén	1.20 1.17	„	Berettyó	0.16 0.20
„	Szered	1.70 1.82	„	B.-Ujfalva	0.32 0.50
„	Sz.-Göthárd	1.18 0.64	„	Csanca	0.06 0.07
„	Sővár	0.78 0.69	„	Gy.-Fehérvár	0.02 0.02
„	Győr	1.7 2.76	„	Belynezy	0.9 0.96
„	Pottau	1.40 0.00	„	Tenke	0.05 0.04
„	Zákány	1.98 0.71	„	Burshozna	0.80 0.81
„					

Napirend.

Napló. Szerda, november 25. — Római katolikus: Katalin. — Protestáns: Katalin. — Görög-orosz: (november 12.) Alam. Ján. — Zsidó: Kislev 6. — Nap két: 7 óra 5 4 percek. — Nyugszik: 3 óra 57 percek. — Hold két: 11 óra 28 percek délelőtt. — Nyugszik: 9 óra 49 percek este. — Hold a földtávolban 4 órákor délután. A horvát miniszter fogad délután 4 órákor. A képviselőház elnöke fogad 9-10-ig. A Múzeumok téli tárlata nyitva 9 órától 4-ig 1 korona belépődij mellett. Nemzeti Szalon 6 órai tárlata nyitva délelőtt 9 órától este 8-ig. Belépődij 1 korona. Nemzeti Múzeum. Képtár. Nyitva van d. e. 9 órától délután 1 óráig. Országos képtár az Akadémiában délelőtt 9-1 óráig. Mészárosok múzeuma (Kerepesi-ut 72.) d. e. 9-től 1 óráig. A földtani intézet múzeuma a Stefánia-uton nyitva délelőtt 10 órától 1-ig. Belépődij 1 korona. Az Akadémia Goethe-szobája nyitva délelőtt 10-12-ig.

Akadémiai könyvtár nyitva 3-7-ig. Múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 1-ig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 12-ig és 3 órától 8-ig. A fővárosi könyvtár (Károly-körút 28.) mindennap nyitva van, köznapokon délelőtt 9-1-ig, vasár- és ünnepnapokon 9-12-ig. Az aquincumi északok és múzeum. Megtekinthető egész nap III. ker. Ó-Buda, Külső-Szent-Endrél-ut. Helyjérendő vasut a Pálly-terület. Mentőegyesület helyiségei a Markó- és Sölyom-utca sarkán, reggel 8 órától este 6-ig. Alattkelt a Városligetben nyitva egész nap. Belépődij 60 fillér. Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság; kereskedelmi szakönyvtára, tudakozó-osztálya és keleti mintatára V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatásos órák: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelem-történeti gyűjtemény, (továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetőség árusításokat is eszközöl) a városi iparcsarnokban (vasár és ünnepnapokon is) nyitva délelőtt 9

órától 2 óráig és délután fél 3 órától fél 6 óráig. A külföldi kereskedelmek központi bizottsága (Magyar kereskedelmi részvényszerűség) V. Váci-körút 82. szám alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. — Budapest, november 24. Hazánkban tegnap változékony, szeles és sokhelyütt — főleg északon — csapadékos volt az idő, ma reggelre pedig enyhébb és szárazabb lett. Európa északi felét depresszió, déli felét pedig maximum borítja. Európa nyugati és déli részein az idő száraz és jobbra derült, északi részein pedig borús, helyenkint erős és Németország partjain viharos. A hőmérséklet változása lényegtelen. Küldés: Enyhe és tulnyomán száraz idő várható, legfeljebb Északon némi csapadékkal.

FISCHER SIMON és TÁRSAI Magyarország legnagyobb selyemáruházában, Budapest, Bécsi-utca 7., Deák Ferenc-utca 12. sz. OCCASIO eladásra kerülnek selyem, bársony, plüss, függöny, paszomány és mindennemű női divatcikkek. — Mindennemű maradékok bámulatos olcsó árakban. — Vidéki megrendelések pontosan eszközöltenek.

Aki szeret egy jó eszeze teát, mindentit, a világ legfinomabb legjobb teáját, az

Indra-Teát

képl. Melango, Kina, India és Ceylon legfinomabb teából. Valódi csak eredeti csomagokban. Raktárak a falragaszokon feltüntetve.

Advertisement for Indra-Tea featuring an illustration of a man and a woman. Text includes 'AZ ANGOL KIRÁLY 112. IV. Károly 16. Kerület', 'Legnagyobb férfi-, nő- és gyermekakra áruháza.', and 'KLEIN és SCHWARZ, férfiszabók.' Prices for tea are listed: Telikabát 12.-, Öltöny 14.-, Szőrmekabát 14.-.

Magyar királyi Államvasutak. 162188/903.

Pályázati hirdetés.

Aszallított igazgatóság a magyar királyi Államvasutak céljaira az 1904. évben, esetleg további két éven át szükséges mintegy 3000 métermézsa neutrális-olaj szállítást biztosítani kívánván, ezennel nyilvános pályázatot hirdet. A szállításra vonatkozó részletes módozatokat magában foglaló „Ajánlati felhívás” valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaránál, az országos iparügyosztálynál, a m. kir. kereskedelmi múzeum igazgatóságánál, valamint a magyar királyi Államvasutak anyag- és leltárbeszerzési (Áll.) szakosztályánál (Budapest, Andrassy-ut 73. II. em. 40.) az ajánlattevőre szolgáló úrlappal együtt kapható. A pályázati feltételek kiegészítő részét képező általános szállítási feltételek a magyar kir. Államvasutak nyomtatványtárából szerzethetők meg. A szabályszöveget kiállított, irvenként egy koronás magy. kir. okmánybellelgyel ellátott ajánlatok lepecsételve és a borítékban ezen felírással: „Ajánlat 162188/903. számhoz” ellátva, legkésőbbben tolvó évi december hó 15-iki déli 12 óráig a magyar kir. Államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályában átadandók, illetve posta útján ugyanoda beküldendők. Bánatpénz gyanánt az ajánlott mennyiség értékének 5 százaléka készpénzben vagy állami letétre alkalmas értékpapirokban az ajánlatok benyújtására kizittőzt határidőt megelőző nap déli 12 óráig az aszallított igazgatóság budapesti főpénztáránál letendő. Később benyújtott ajánlatok, valamint az olyanok, melyek nem pontosan és nem a részletes módozatok betartása mellett tétetnek, valamint az olyanok is, amelyekre nézve az előirt bánatpénz le nem tétetett, nem vétetnek figyelembe. Budapest, 1903. november 24-én. (Utánnyomás nem díjazatik.) — Az igazgatóság.

Advertisement for Karácsonyi Vásár (Christmas Market) featuring Wadlsteiner F. in Budapest. Text: '!! Karácsonyi Vásár !! Mélyen leszállított árak !! Majolika, porcellán- és üvegtárgyak, evő-, mosó- és üveg-készletek, az egyedüli Chantotte tűzálló szőnyögek, mélyen leszállított árban kaphatók. WADLSTEINER F., BUDAPEST, Mária Valéria-utca 5. A világhírű „Christoffi” ezüst egyedüli raktára u. m. Evőeszközök és egyéb asztali cikkek. !! Karácsonyi Vásár !!'

Advertisement for Jod-Vas (Iodine-Iron) and Blangard's products. Text: 'Változatlan JOD-VAS LABDACSÁI BLANCARD SZORPJE SÁP-KÖR ANGOL-KÖR HALVÁNYSÁG GÖRVELY-KÖR VÉRSEGENYSÉG ellen. BLANGARD, 40, Rue Bonaparte, Paris.'

Advertisement for 'Biztonsági szelep' (Safety valve) by Gröss Vilmos. Text: 'Gröss Vilmos Bécsben, mint a 15508. számú „Biztonsági szelep” című magyar szabadalom tulajdonosa szabadalmának értekesítése céljából magyar gyárosokkal összeköttetést keres, esetleg szabadalmát eladja vagy gyártási engedélyt ad. Felvilágosítás nyervehető: KALMÁR J. mérnök, hitves szabadalmi ügyvivő irodájában Budapest, VII. Kerepesi-ut 44.'

Advertisement for Dr. Garai Antal. Text: 'Biztos gyógyulást keresőknek kik bármily nemi betegségben szenvednek mint húgyvese és hólyagbajok, húgyvese-előváladék, vizelelő zavarak, éjjeli megmozgások, szék- és bujjakörös bántalmak (epithel) az ontogénis utobajként fellépő időbajok, korai fertőző elgyengülés, bármily bántalmak stb. nőknél fehérforrás, mely bajok alapján, gyors és gyökéres gyógyításra, szigorúan tudományos és lelkiismeretes gyógymódjánál fogva legjobban alkalmas. Budapest, VI. ker., Andrassy-ut 24. sz., Rendelés naponta 10-4-ig és 7-8-ig este. Időtűl húgyvese és hólyagbajok vizsgálata Vilmos nagygyógyászok segélyével. Vidéki levelekre kimerítő választ és szakirányt tanácsot nyernek, gyógyszerokról gondoskodva lesz. Titok tartás biztosított. Nőknek külön váróterem.'

Magyarország megyéinek atlasza.

Table listing Hungarian counties and their areas. Text: 'I: 500.000 méretben. Készítette HATSEK IGN. Díszes kötésben 24 korona. A megyei térképek külön is kaphatók: Sz. Egyes térképek ára Sz. Maramaros ... 60 fill. 1. Post-Pilis-Soll-Kunmegey ... 60 fill. 2. Bács-Bodrog ... 60 3. Nógrád ... 40 4. Hont ... 30 5. Bars ... 40 6. Zólyom ... 30 7. Liptó ... 40 8. Árva ... 40 9. Turóc ... 40 10. Trencsén ... 60 11. Nyitra ... 60 12. Pozsony ... 60 13. Komárom ... 30 14. Esztergom ... 40 15. Moson ... 40 16. Győr ... 40 17. Sopron ... 30 18. Vas ... 40 19. Zala ... 60 20. Veszprém ... 60 21. Fehér ... 40 22. Somogy ... 60 23. Tolna ... 40 24. Baranya ... 60 25. Jász-Nagykun-Szolnok ... 60 26. Heves ... 30 27. Borsod ... 40 28. Gömör és Kishontmegey ... 40 29-30. Abauj-Torna ... 60 31. Szepes ... 40 32. Sáros ... 30 33. Zemplén ... 60 34. Ung ... 40 35. Bereg ... 30 36. Ugocsa ... 40 37. Maramaros ... 60 fill. 38. Szatmár ... 40 39. Szilággy ... 60 40. Szabolcs ... 60 41. Hajdu ... 40 42. Bihar ... 60 43. Békés ... 30 44. Csongrád ... 60 45. Csanád ... 40 46. Arad ... 40 47. Torontál ... 60 48. Temes ... 60 49-50. Krassó-Szörény ... 60 51. Hunyad ... 60 52. Szeben ... 40 53. Alsó-Fehér ... 30 54. Torda-Aranyos ... 60 55. Kolozs ... 60 56. Szolnok-Doboka ... 40 57. Beszterce-Naszod ... 40 58. Csik ... 60 59. Maros-Torda ... 40 60. Udvarhely ... 30 61. Nagy-Küküllő ... 40 62. Kis-Küküllő ... 40 63. Fogaras ... 30 64. Brassó ... 40 65. Háromszék ... 40 66. Fiume város és kerülete ... 30 67. Fiumen ... 30 68. Zágráb ... 40 69. Varasd ... 30 70. Kőrös ... 30 71. Belovár ... 30 72. Pozsega ... 30 73. Verőce ... 40'

GUMMI ÖVSZEREK.

Legmegbízhatóbb francia gyártmányú férfi részere. Gummi 12 drb. fin. minőség kisebb 1 frt. Gummi 12 drb. fin. minőség nagyobb 2.20. Gummi 12 drb. legfinomabb kisebb 2 frt. Gummi 12 drb. legfinomabb nagyobb 3 frt. Csapok am. orosz (rövid) 12 drb. legfinomabb 2.30. Halhólyag 12 drb. legfin. 2.-, 3.- és 3 frt. Mintagyűjtemény 25 drb. minden fajból 4 frt. Nevepír 12 drb. legf. legkényesebb és legkellemesebb férfi óvszer 3 frt. Sérvekötő legjobb rugóra drbja 2, 3 és 3 frt. Suspensor (teretartó) drbja 25, 30 kg. és 1 frt. Dianna-öv (havi bajellen) drbja 2.50. és 3.50. Irrigator teljesen felszerelve 1.50. Minden rendelkezés kérés árjegyzéket és használati utasítást mellékelök. — Nettó árak tükrökkel mellélt.

Tropp Mór Budapest, VII. 3. 84. Kerepesi-ut.

Advertisement for ENZT (Enzyme) and SORSJEGYEKRE (Lottery tickets). Text: 'ENZT SORSJEGYEKRE értékpapirokra és vidéki takarékpénztári részvényekre (v. részletek) értékesítésére. — Kétszázötven (250) darabon is), bármily összeget igen olcsón ad. Kövály Armin bank- és váltóletele, osziasorsját, főkönyvtár IV. Ferenc-terület 9. Gróf Cs. Rácz-palota.'

NÉLKÜLÖZHETETLEN HASZNOS KÖNYVEK.

melyek úgy az ATHENAEUM kiadóhivatálaban, mint minden hazai könyvkereskedésben megszerezhetők.

Testgyakorlás.

Szászados Frigyes. Úszás. Képekkel. Ára ... 80 f. Orvosi szabványmentés. Schreiber dr. 59. árvalta. Ára ... 2 K. Házassági perek az oláhokra házassági perekben. Irtá Knorr Lajos. Ára ... 2 K. Közlekvény esküdték száma. Irtá Vámbéry Ruzs. Ára ... 2 K.

Társasjátékok.

Szomaházy István Kártya- és Társasjáték. Kártya- és Társasjáték. Viktor. Mikszáth. Jelenő. Bródy és Ambrus közreműködésével. Ára ... 2 K 60 f. A sajkajáték tankönyve. — Kézírt és hirtők száma. Irtá Márki István. Ára ... 4 K 80 f. Tom-Tit szaz kísérlete és produktív. 2 kötet. Tolvár mint 30 lépéssel. Egy kötetnek ára ... 5 K.

Vadászat.

A vizslai vadász. — Irtá Fényes József. Függelék: Betek. és k. gyűjtemény. Ára ... 6 K. Az apróvad vadászata. Irtá Diezel-Mika. 300 remek kép. Díszmű. Ára ... 80 K. Vadászati szótár. Magyar német és Német-magyar. — Irtá egy org. vadász. Ára fűzve ... 1 K 60 f.

Advertisement for a company in Ludwig von Roll'schen Eisenwerke. Text: 'A Gesellschaft der Ludwig von Roll'schen Eisenwerke (A. G. sołothni (Svájco) cég mint 8005. számú „Fogaszrd hegyi pályához” című magyar szabadalom tulajdonosa szabadalmának értekesítése céljából magyar gyárosokkal összeköttetést keres, esetleg szabadalmát eladja vagy gyártási engedélyt ad. Felvilágosítás nyervehető: KALMÁR J. mérnök, hitves szabadalmi ügyvivő irodájában Budapest, VII. Kerepesi-ut 44.'

Advertisement for KÖLTÖZKÖDÉSEKET (Movers) by Caro és Jellinek. Text: 'KÖLTÖZKÖDÉSEKET vezet le hajón, az Átrakadás és emegülés megkötésével, előford az alárhát Szabadalmazott Bútorokcstval Caro és Jellinek szállító, Budapest, V. Arany János-ut. 34.'

Minden szöveges bejelentés... nonpareille betűből 4 fillér. Vas- tagabb betűből 8 fillér.

ARANYKÖNYV

A hirdetésekre díjmentesen ad fel- világosítást a kiadóhivatal: VIII. Kerepesi-ut 25. szám.

Kiadóhivatali telefon-szám: 54-39.

Levélbeli tudakozására ingyen adunk felelősséget, csak a válaszra szükséges bélyeget kell mellékelni. Tudakozásoknál a hirdetés számát a kiadóhivatallal mindig közölni kell.

Semper... Egreylon... Mindenhol keresek... nonpareille betűből 4 fillér.

Gazdatiszt... 1904 február 1-re keresetek... 8155

Nevelőint... ki képezzék... 8155

Fiatl ember... ki a magyar... 608

Gazdasági... teendők... 6089

Kazánköves... gépész... 6089

Hentesfő... 6749

Édes kis megbántott... Angyalom! Volt okom... 19319

Kertműnk... keresetek... 6061

Földműves iskolát... 8148

Ház... megvételre... 8148

Művészt... vállalat... 4874

Hentesfő... 6749

Szerencse vétel... 4852

Édes kis megbántott... Angyalom! Volt okom... 19319

Pályázati... 8155

Ház... megvételre... 8148

Művészt... vállalat... 4874

Hentesfő... 6749

Szerencse vétel... 4852

Szerencse vétel... 4852

Édes kis megbántott... Angyalom! Volt okom... 19319

Pályázati... 8155

Ház... megvételre... 8148

Művészt... vállalat... 4874

Hentesfő... 6749

Szerencse vétel... 4852

Szerencse vétel... 4852

Édes kis megbántott... Angyalom! Volt okom... 19319

Pályázati... 8155

Ház... megvételre... 8148

Művészt... vállalat... 4874

Hentesfő... 6749

Szerencse vétel... 4852

Szerencse vétel... 4852

Édes kis megbántott... Angyalom! Volt okom... 19319

Pályázati... 8155

Ház... megvételre... 8148

Művészt... vállalat... 4874

Hentesfő... 6749

Szerencse vétel... 4852

Szerencse vétel... 4852

Édes kis megbántott... Angyalom! Volt okom... 19319

Pályázati... 8155

Ház... megvételre... 8148

Művészt... vállalat... 4874

Hentesfő... 6749

Szerencse vétel... 4852

Szerencse vétel... 4852

Édes kis megbántott... Angyalom! Volt okom... 19319

Pályázati... 8155

Ház... megvételre... 8148

Művészt... vállalat... 4874

Hentesfő... 6749

Szerencse vétel... 4852

Szerencse vétel... 4852

Édes kis megbántott... Angyalom! Volt okom... 19319

Pályázati... 8155

Ház... megvételre... 8148

Művészt... vállalat... 4874

Hentesfő... 6749

Szerencse vétel... 4852

Szerencse vétel... 4852

Édes kis megbántott... Angyalom! Volt okom... 19319

Pályázati... 8155

Ház... megvételre... 8148

Művészt... vállalat... 4874

Hentesfő... 6749

Szerencse vétel... 4852

Szerencse vétel... 4852

Édes kis megbántott... Angyalom! Volt okom... 19319

Pályázati... 8155

Ház... megvételre... 8148

Művészt... vállalat... 4874

Hentesfő... 6749

Szerencse vétel... 4852

Szerencse vétel... 4852

185 cm. óriás hosszú... Csillag Anna... 827

Csillag Anna

Wien, I., Graben 14. SZABADALMAKAT... 827

Szabadalmakat

ki perszű... kiben van... 827

Butor

reszletfizetésre... 827

Gummi

Klein Józsefnél... 827

Reszletfizetésre

arany, ezüst, ékszerek... 827

Művészt

Uletlen hatóság... 827

KIADÓ SZOBÁK

Csinosnó... 827

Ugyi különbejárati

szoba... 827

Cukrászda

a fővárosban... 827

Kávéház

nappali kávéház... 827

Ház Újpesten

az Erzsébet körút... 827

Ház a X. kerületben

1000 m. terület... 827

Masszuro

és hidegvizgyógykezelés... 827

KINÁLAT

Pénzkölcsönt... 827

Érdemes ajánlat

gyűjtemény... 827

Nyakkendő

készítés... 827

Szörnyegállér

igen jó állapotban... 827

Babajavítás

Élel magyarázat... 827

Órd a felesleges!

Minden család... 827

Gazdasági iratok

keresetek... 8148

Külsős

keresetek... 8148

Kertész

Állat kap... 8148

Késpénzfizetés

melletti átvételre... 8148

Tudod?

Vágre! Türelmes... 8148

KERESLETT

keresetek... 8148

cipész-üzlet

keres egy jelenleg... 8148

Intelligens

13-15 éves jobb... 8148

Intelligens

datal vezetés... 8148

Gazdatiszt

keresetek... 8148

Iszán

árz. vállalat... 8148

Dame frangise

diplomés... 8148

Gazdasági segéd

fielvitelt... 8148

Kövecsmestert

keresek... 8148

Gazdasági iratok

keresetek... 8148

Külsős

keresetek... 8148

Kertész

Állat kap... 8148

Késpénzfizetés

melletti átvételre... 8148

Tudod?

Vágre! Türelmes... 8148

KERESLETT

keresetek... 8148

Intelligens

13-15 éves jobb... 8148

Intelligens

datal vezetés... 8148

Gazdatiszt

keresetek... 8148

Iszán

árz. vállalat... 8148

Dame frangise

diplomés... 8148

Gazdasági segéd

fielvitelt... 8148

Kövecsmestert

keresek... 8148

Gazdasági iratok

keresetek... 8148

Külsős

keresetek... 8148

Kertész

Állat kap... 8148

Késpénzfizetés

melletti átvételre... 8148

Tudod?

Vágre! Türelmes... 8148

KERESLETT

keresetek... 8148

Intelligens

13-15 éves jobb... 8148

Intelligens

datal vezetés... 8148

Gazdatiszt

keresetek... 8148

Iszán

árz. vállalat... 8148

Dame frangise

diplomés... 8148

Gazdasági segéd

fielvitelt... 8148

Kövecsmestert

keresek... 8148

Gazdasági iratok

keresetek... 8148

Külsős

keresetek... 8148

Kertész

Állat kap... 8148

Késpénzfizetés

melletti átvételre... 8148

Tudod?

Vágre! Türelmes... 8148

KERESLETT

keresetek... 8148

Intelligens

13-15 éves jobb... 8148

Intelligens

datal vezetés... 8148

Gazdatiszt

keresetek... 8148

Iszán

árz. vállalat... 8148

Dame frangise

diplomés... 8148

Gazdasági segéd

fielvitelt... 8148

Kövecsmestert

keresek... 8148

Gazdasági iratok

keresetek... 8148

Külsős

keresetek... 8148

Kertész

Állat kap... 8148

Késpénzfizetés

melletti átvételre... 8148

Tudod?

Vágre! Türelmes... 8148

KERESLETT

keresetek... 8148

Intelligens

13-15 éves jobb... 8148

Intelligens

datal vezetés... 8148

Gazdatiszt

keresetek... 8148

Iszán

árz. vállalat... 8148

Dame frangise

diplomés... 8148

Gazdasági segéd

fielvitelt... 8148

Kövecsmestert

keresek... 8148

Gazdasági iratok

keresetek... 8148

Külsős

keresetek... 8148

Kertész

Állat kap... 8148

Késpénzfizetés

melletti átvételre... 8148

Tudod?

Vágre! Türelmes... 8148

KERESLETT

keresetek... 8148

Intelligens

13-15 éves jobb... 8148

Intelligens

datal vezetés... 8148

Gazdatiszt

keresetek... 8148

Iszán

árz. vállalat... 8148

Dame frangise

diplomés... 8148

Gazdasági segéd

fielvitelt... 8